

KORIŠTENJE SREDSTAVA EU FONDOVA U GRADU VODICE

Strikoman, Iva

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Šibenik / Veleučilište u Šibeniku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:143:625514>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-02**

Repository / Repozitorij:

[VUS REPOSITORY - Repozitorij završnih radova Veleučilišta u Šibeniku](#)

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
ODJEL MENADŽMENTA
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ MENADŽMENT

Iva Strikoman

KORIŠTENJE SREDSTAVA EU FONDOVA U GRADU VODICE

Diplomski rad

Šibenik, 2020.

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
ODJEL MENADŽMENTA
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ MENADŽMENT

KORIŠTENJE SREDSTAVA EU FONDOVA U GRADU VODICE

Diplomski rad

Kolegij: Upravljanje EU projektima

Mentor: dr. sc. Domagoja Buljan Barbača, prof. v. š. u t. z.

Student: Iva Strikoman

Matični broj studenta: 1219051790

Šibenik, rujan 2020.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Veleučilište u Šibeniku

Završni rad

Odjel Menadžmenta

Specijalistički diplomski stručni studij Menadžment

KORIŠTENJE SREDSTAVA EU FONDOVA U GRADU VODICE

IVA STRIKOMAN

Želino 9, istrikom@gmail.com

Europska unija je supranacionalna zajednica 27 država čiju zakonodavnu vlast u EU čine Europski parlament kao predstavnik svih građana Unije, Vijeće EU poznato kao i Vijeće ministara te Europska komisija koja je predstavnik europskih interesa. Fondovi Europske unije su glavni razvojni instrumenti za države članice, ali i kandidatkinje za članstvo u Uniji. Države članice koriste Europske strukturne i investicijske fondove (ESI), a kandidatkinje koriste instrument prepristupne pomoći IPA. Republika Hrvatska je korisnik sredstava Unije od 1995. kada je postala korisnicom programa PHARE dok je od 2004. kao kandidatkinja za pristup korisnica IPA programa. Članica Unije je od 2013. godine od kada koristi ESI fondove. Članice i kandidatkinje definiraju operativne programe prema svojim potrebama te se kroz njih financiraju brojni razvojni projekti odnosno iskorištavaju se sredstva fondova. U Gradu Vodice tijekom godina iskorišteno je više od 100 milijuna kuna iz ESI fondova i IPA programa gdje je Grad Vodice bio nositelj projekta ili jedan od projektnih partnera. Sredstva su omogućila razvoj turizma koji je glavna gospodarska grana Grada, ali i život građana kroz veću zaposlenost, socijalnu uključenost, bolju infrastrukturu. Osim navedenih pozitivnih aspekata korištenja sredstava postoji i negativni aspekt korištenja sredstava, a to su komplicirani i administrativno zahtjevni postupci prijave. EU pomoć članicama i kandidatkinjama za članstvo osim kroz IPA program i ESI fondove pomoć pruža i kroz fond solidarnosti, ali i brojne mehanizme pomoći primjerice InvestEU i dr. koji tijekom krize uzrokovane pandemijom COVID-19 virusa proširuju svoja područja djelovanja.

(78 stranica / 10 tablica / 124 literaturnih navoda / jezik izvornika: hrvatski)

Rad je pohranjen u: Knjižnici Veleučilišta u Šibeniku

Ključne riječi: ESI fondovi, IPA, EU, Grad Vodice

Mentor: dr. sc. Domagoja Buljan Barbača, prof. v. š. u t. z.

Rad je prihvaćen za obranu:

BASIC DOCUMENTATION CARD

Polytechnic of Šibenik

Final paper

Department of Management

Specialist Graduate Studies of Management

USE OF EU FUNDS IN THE CITY OF VODICE

IVA STRIKOMAN

Želino 9, istrikom@gmail.com

The European Union is a supranational community of 27 countries whose legislative power in the EU consists of the European Parliament as the representative of all citizens of the Union, the EU Council known as the Council of Ministers and the European Commission representing European interests. European Union funds are the main development instruments for member states, but also candidates for membership in the Union. Member States use the European Structural and Investment Funds (ESI), and candidate countries use the IPA Instrument for Pre-Accession Assistance. The Republic of Croatia has been a beneficiary of Union funds since 1995, when it became a beneficiary of the PHARE program. Since 2004 it has been a candidate for accession and a beneficiary of the IPA program. The Republic of Croatia has been a member of the Union since 2013, since when she has been using ESI funds. Members and candidates define operational programs according to their needs and through them numerous development projects are financed. Over the years, the City of Vodice has used more than 100 million kuna from ESI funds and IPA programs where the City was the project holder or one of the project partners. The funds enabled the development of tourism, which is the main economic branch of the City, but also the life of citizens through higher employment, social inclusion, better infrastructure. In addition to the above positive aspects of the use of funds, there is also a negative aspect of the use of funds, which are complicated and administratively demanding application procedures. In addition to the IPA program and ESI funds, the Union also provides assistance to members and candidates for membership through the Solidarity Fund, but also through numerous assistance mechanisms, such as InvestEU and others, which are expanding their areas of action during the crisis caused by the COVID-19 virus pandemic.

(78 pages / 10 tables / 124 references / original in Croatian language)

Paper deposited in: Library of Polytechnic of Šibenik

Keywords: ESI funds, IPA, EU, City of Vodice

Supervisor: dr. sc. Domagoja Buljan Barbača, prof. v. š. u t. z.

Paper accepted:

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. POVIJEST EU	2
2.1. Institucije EU	5
2.2. Republika Hrvatska i EU	8
3. FONDOVI EU	11
3.1. Instrument pretpristupne pomoći (IPA)	15
3.2. ESI fondovi i kohezijska politika	17
3.2.1. Europski fond za regionalni razvoj	23
3.2.2. Europski socijalni fond	24
3.2.3. Kohezijski fond	26
3.2.4. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj	28
3.2.5. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo	30
3.2.6. Iskorištenost ESI fondova u RH	32
3.3. Fond solidarnosti	34
3.4. Plan oporavka EU	35
4. STRATEŠKI DOKUMENTI	38
4.1. Zajednički strateški okvir (ZSO)	38
4.2. Sporazum o partnerstvu	38
4.3. Europa 2020	41

4.4. Operativni programi (OP)	43
4.4.1. OP 2007.-2013.	44
4.4.2. OP 2014.-2020.	46
4.4.3. Iskorištenost sredstava OP u RH	50
4.4.4. Europska teritorijalna suradnja	52
4.5. Natječajna dokumentacija	53
4.6. Pravni okvir	56
5. GRAD VODICE I EU	60
5.1. Korištenje sredstava fondova EU u Gradu Vodice	60
5.2. Utjecaj korištenja sredstava iz EU fondova na razvoj Grada Vodica ..	66
6. ZAKLJUČAK	69
LITERATURA	70
POPIS TABLICA	78

1. UVOD

Fondovi Europske unije (EU, Unija) su financijski instrumenti s kojima je kroz operativne programe financiran velik broj različitih projekata u cijeloj Uniji čime je omogućen razvoj država članica i kandidatkinja uključujući i Republiku Hrvatsku. EU i njezini financijski instrumenti su aktualna tema današnjice, pogotovo u današnje vrijeme kada dolazi ekonomska kriza uzrokovana pandemijom COVID-19 virusa te je pomoć građanima Unije najpotrebnija. Svrha ovog rada je prikazati korištenje sredstava EU fondova i utjecaj fondova na razvoj Grada Vodice, ali i Republike Hrvatske. Kako bi se prikazalo korištenje sredstava u Gradu potrebno je prvo navesti osnovne podatke o fondovima EU kao i operativnim programima.

Ovaj rad podijeljen je na četiri dijela. U prvom dijelu opisana je povijest EU te su navedene i opisane glavne institucije EU, a opisana je i povijest korištenja sredstava EU u Republici Hrvatskoj. U drugom dijelu rada opisani su fondovi EU odnosno instrument pretpristupne pomoći IPA te ESI fondovi čiji je dio kohezijska odnosno regionalna politika Unije kao i fond solidarnosti koji proširuje svoje djelovanje tijekom pandemije te plan oporavka EU. Fondovi EU su opisani kroz razdoblja: 2000.-2006., 2007.-2013. i 2014.-2020. te je dan prikaz kohezijske politike i fondova u sljedećem razdoblju, 2021.-2027., a prikazana je i iskorištenost fondova u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2014.-2020. Treći dio rada govori o strateškim dokumentima važnima za korištenje sredstava fondova odnosno Nacionalnom okviru, Sporazumu o partnerstvu na temelju kojeg se provode operativni programi, strategiji Europa 2020 čiju primjenu podupiru svi fondovi i operativni programi, a navode se i sami operativni programi kroz razdoblja 2007.-2013. i 2014.-2020. te njihova iskorištenost. Osim strateških dokumenata navodi se i pravni okvir za korištenje sredstava fondova kao i dokumentacija potrebna pri prijavi na natječaje. Nakon pregleda temeljnih informacija o fondovima i operativnim programima prikazuju se EU projekti provedeni u Gradu Vodice te njihov utjecaj na razvoj Grada.

2. POVIJEST EU

Europska unija je „jedinstvena gospodarska i politička unija 27 europskih zemalja.“¹ EU je supranacionalna zajednica država. Prema Cerovac i suradnici (2010.) „supranacionalna zajednica je novi institucionalni model koji je osmislio J. Monnet. Karakterizira ju dogovor više suverenih država o prenošenju određenih ovlasti odlučivanja s nacionalnih tijela (vlada, parlament) na nadnacionalna tijela koja čine supranacionalnu zajednicu.“ Do pojave supranacionalne zajednice država u Europi, postojali su različiti modeli i oblici suradnje suverenih država kao što su međunarodne organizacije, međunarodne konvencije, sporazumi i sl.² Vidimo kako supranacionalna zajednice predstavlja novi oblik nadnacionalne suradnje.

Svrha osnivanja EU bila je sprječavanje strahota koje su dovele do svjetskih ratova odnosno sprječavanje sukoba između Francuske i Njemačke. Francuski ministar vanjskih poslova Robert Schuman je 5. svibnja 1950. godine u svom govoru predstavio prijedlog o stavljanju francuske i njemačke proizvodnje ugljena i čelika pod zajedničku kontrolu Visokog povjerenstva, a prijedlog je podržan od glavnih europskih vođa tih vremena te se 5. svibanj smatra „rođendanom“ Europe i slavi se kao Dan Europe. Nedugo nakon podnošenja prijedloga osnovana je Europska zajednica za ugljen i čelik (EZUČ) potpisivanjem Pariških ugovora 1951. godine.³ EZUČ je prva supranacionalna zajednica. Cilj EZUČ bila je daljnja suradnja među narodima. Države osnivačice bile su Belgija, Nizozemska, Njemačka, Francuska, Luksemburg i Italija a za prvog Visokog Povjerenika imenovan je Jean Monnet, francuski strateg i stručnjak za razvoj, koji je i sastavio govor za francuskog ministra vanjskih poslova o zajedničkoj kontroli. Nakon potpisivanja Pariških ugovora slijedi potpisivanje Rimskih ugovora 1957. godine kojima se osnivaju Europska ekonomska zajednica (EEZ) i Europska zajednica za atomsku energiju (EURATOM). Cilj EEZ bilo je proširenje suradnje sa ugljena i čelika na ostala područja. Uspostavljena je carinska unija (ukidanje carina, uvoznih kvota i ostalih trgovinskih prepreka između članica EEZ) među državama osnivačicama te su postavljeni ciljevi i kriteriji stvaranja zajedničkog tržišta koje će osigurati slobodno kretanje ljudi, roba, usluga i kapitala. Ciljevi EURATOMA bili su razvoj istraživanja nuklearne energije i njezine civilne uporabe. Jedinstveno tržište uspostavljeno je jedinstvenim europskim aktom potpisanim

¹ https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_hr, dostupno on-line 15.03.2020.

² Cerovac M. i suradnici (2010.), Europska unija, Mate d.o.o., Zagreb, str. 11.

³ Ibidem, str. 16.

1986. godine te se nadležnost EEZ širi na očuvanje okoliša, istraživanje i razvoj te socijalnu i ekonomsku koheziju.⁴

Temelji suvremene Europske unije postavljeni su 1993. godine kada na snagu stupa Ugovor u Maastrichtu (Ugovor o Europskoj uniji). Ugovorom se nadležnost Europske Unije dijelila na tri stupa. Prvi stup obuhvaćao je tri Zajednice: EZUČ, EEZ i EURATOM te se odnosio na jedinstveno tržište i jedinstvenu valutu, drugi stup odnosio se na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku dok se treći odnosio na suradnju policije i pravosudnih tijela.⁵ Podjela nadležnosti na tri stupa ukinuta je 2009. godine prihvaćanjem Lisabonskog ugovora te zamijenjena različitim stupnjevima ovlasti u EU.⁶ „Europska unija zasniva se na vladavini prava: njezino djelovanje propisano je ugovorima te je rezultat dobrovoljnog i demokratskog dogovora između svih država članica. Zakonodavstvo Europske unije dijeli se na primarno i sekundarno zakonodavstvo. Primarno zakonodavstvo (ugovori) čine temelj i sadrže pravila za cjelokupno djelovanje EU-a. Sekundarno zakonodavstvo proizlazi iz načela i ciljeva utvrđenih ugovorima, a uključuje uredbe, direktive i odluke.“⁷ Prvo proširenje zajednice odnosno pristupanje novih članica Danske, Irske i Ujedinjene Kraljevine dogodilo se 1973. godine nakon čega se Uniji pridružilo još 19 država. To su Grčka, Portugal, Španjolska u osamdesetim godinama 20. stoljeća, Austrija, Finska i Švedska u devedesetim godinama 20. stoljeća. U 2004. godini Uniji su pristupili Cipar, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija a u 2007. godini pridružuju se i Bugarska te Rumunjska te u 2013. godini Republika Hrvatska. Ujedinjena Kraljevina iz Europske unije istupila je 31. siječnja 2020. godine.⁸

Prvi ugovor potpisan nakon Ugovora u Maastrichtu je Amsterdamski ugovor 1997. godine a sadržavao je izmjene Ugovora o EU odnosno Ugovora u Maastrichtu te promjene za pripremu proširenja Unije. Ugovorom su se pojednostavnili različiti ugovori EU-a kroz izmjenu i brisanje više od 50 zastarjelih članaka i novo numeriranje ostalih članaka. Uvedene su sankcije odnosno vladama EU-a omogućeno je da u slučaju ozbiljnog i trajnog kršenja osnovnih načela EU-a mogu državi članici oduzeti određena prava uključujući i pravo glasovanja. Proširena je uloga Europskog parlamenta (u postupcima suodlučivanja), pojačala se predanost Unije visokom

⁴ <http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/o-europskoj-uniji/iz-povijesti/>, dostupno on-line 15.03.2020.

⁵ Cerovac M. i suradnici (2010.), str. 36.

⁶ <http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/o-europskoj-uniji/iz-povijesti/>, dostupno on-line 15.03.2020.

⁷ <https://www.eu-projekti.info/europska-unija/o-europskoj-uniji/#>, dostupno on-line 15.03.2020.

⁸ https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_hr, dostupno on-line 15.03.2020.

stupnju zaposlenosti, pojačana je suradnja među državama članicama te je pojačana i zajednička vanjska i sigurnosna politika te suradnja između policije i pravosuđa. Jedna od najvažnijih promjena je uvođenje Schengenskog sporazuma o putovanju bez putovnica unutar EU.⁹ Nakon Amsterdamskog ugovora potpisan je Ugovor u Nici 2001. godine koji sadrži izmjene Ugovora o EU i Ugovora o EZ te se nastoji reformirati institucije EU zbog učinkovitog djelovanja u proširenom sastavu (zbog priključenja država u 2004. godini). Redefiniranje institucija odnosilo se na promjene utvrđivanje sastava Europske komisije kroz imenovanja predsjednika Komisije i povjerenika kvalificiranom većinom u Vijeću, redefiniranje glasačkog sustava Vijeća EU kroz proširenje područja donošenja odluka kvalificiranom većinom, povećanje ovlasti Europskog parlamenta, Sud EU je reformiran, uvedena su nova pravila o pojačanoj suradnji. Jedna od glavnih promjena je i prepoznata uloga Eurojusta¹⁰ za razvoj pravosudne suradnje u kaznenim stvarima.¹¹ Lisabonski ugovor potpisan je 2007. godine i njime se kao i kod Ugovora iz Nice reformira djelovanje institucija EU zbog proširenja Unije ali se reformira i unutarnja i vanjska politika EU te se osigurava veća demokracija kod donošenja odluka kroz davanje više ovlasti Europskom parlamentu, a demokracija je veća jer se Europski parlament sastoji od predstavnika građana EU-a. U Vijeću su donesena nova pravila više glasovanja kvalificiranom većinom, uvodi se nova vanjska i sigurnosna politika (uvodi se položaj Visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku te se stvara Europska služba za vanjsko djelovanje). Kao što je i ranije navedeno Lisabonskim ugovorom je ukinuta nadležnost stupova odnosno spajanje trećeg stupa s prvim i njegovo podvrgavanje metodi suradnje među državama¹² te se prvi puta predviđa postupak u slučaju napuštanja Unije.¹³

Potreba za zajedničkom valutom u EU/EZ pojavila se krajem šezdesetih godina dvadesetog stoljeća kada su svjetske valute počele fluktuirati te je uočeno kako nestabilni valutni odnosi usporavaju gospodarski rast i predstavljaju prepreku daljnjem ujedinjavanju Europe. Zaključeno je kako je potrebna jača zajednica od slobodnog tržišta te se krenulo u formiranje europske i monetarne unije (EMU) koja je postala cilj daljnjih europskih integracija. Do

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=legisum:4301858>, dostupno on-line 16.04.2020.

¹⁰ Eurojust je agencija EU-a kojoj je od 2002. godine povjerena borba protiv ozbiljnih zločina putem uže pravosudne suradnje unutar EU-a. Prema: <https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/eurojust.html>, dostupno on-line 15.03.2020.

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=legisum:xy0012>, dostupno on-line 15.03.2020.

¹² Čapeta T. (2010.), Europska unija po Lisabonskom ugovoru, Hrvatska i komparativna javna uprava, god. 10., br. 1., str. 38.

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=legisum:ai0033>, dostupno on-line 15.03.2020.

šezdesetih godina odnosi svjetskih valuta bili su stabilni te nije bilo potrebe za uvođenjem zajedničke valute. Euro je uveden 1. siječnja 1999. godine.¹⁴

2.1. Institucije EU

Institucije EU su nositelji vlasti u Uniji. Mangenot navodi kako je Europa samo kontingentni proizvod svojih institucija te navodi kako se Lisabonskim ugovorom, suprotno obećanom, sustav još više zakomplicirao.¹⁵ Đerda (2007.) prema Craig i de Burca (1998.) navodi kako se institucije Unije ne mogu smjestiti u tradicionalnu trodiobu vlasti koja se dijeli na zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast jer neki od poslova, koji se u državi obavljaju u okviru jedne vlasti, u Uniji su podijeljeni između različitih institucija, na način koji čini nemogućim opisati bilo koju od njih kao isključivog zakonodavca.¹⁶ Đerda (2007.) navodi i kako su funkcije u EU prilagođene ciljevima integracije i ograničenim ovlastima Unije te da je situacija čista jedino kod sudske vlasti gdje je nadležan Europski sud koji djeluje kao ustavni sud, upravni sud, sud rada, financijski sud i građanski i kazneni sud.¹⁷ Kesner-Škreb (2007.) navodi kako Europski parlament, Vijeće EU, Europska komisija zajednički tvore zakonodavstvo Unije, te sa Revizorskim sudom, Sudom EU i Europskim vijećem čine glavne institucije Unije. Druge institucije i tijela u EU su Europska središnja banka, Europska služba za vanjsko djelovanje, Europski gospodarski i socijalni odbor, Europski odbor regija, Europska investicijska banka, Europski ombudsman i dr.¹⁸

Vijeće Europske unije (Vijeće EU) - zajedno sa Europskim parlamentom i Europskom komisijom tvori zakonodavstvo Unije. Vijeće je glavna zakonodavna institucija Unije i nijedna se zakonodavna odluka ne može donijeti bez Vijeća.¹⁹ Osim donošenja zakona Vijeće ima i ulogu koordiniranja politika država članica kod ekonomske i fiskalne politike, koordinira politiku na području obrazovanja, kulture, mladih i sporta, definira i provodi zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, sklapa međunarodne sporazume i donosi proračun EU zajedno s Europskim parlamentom.²⁰ Vijeće EU poznato je kao i Vijeće ministara te su u Vijeću

¹⁴ Cerovac M. i suradnici (2010.), str. 664.-665.

¹⁵ Mangenot M. (2010.), Lisabonski ugovor i nove institucije Europske Unije, Politička misao, vol. 47, no. 1, str. 151.

¹⁶ Đerda D. (2007.), Institucionalni ustroj izvršne i upravne vlasti u Europskoj uniji, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 28, no. 7, str. 1187.; Craig P., de Burca G., (1998.), EU Law: Text, Cases, and Materials, Oxford University Press, Oxford

¹⁷ Đerda D. (2007.), str. 1187.

¹⁸ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies_hr#druge-institucije-i-tijela-eu-a, dostupno on-line 15.03.2020.

¹⁹ Kesner-Škreb M. (2007), Institucije Europske unije, Financijska teorija i praksa, vol. 31, no. 1, str. 73.

²⁰ <https://www.consilium.europa.eu/hr/council-eu/>, dostupno on-line 15.03.2020.

zastupljeni nacionalni interesi jer se sastoji od ministara država članica.²¹ Sastancima predsjednik ministar države članice koja obnaša dužnost šestomjesečnog predsjedanja Vijećem osim kod Vijeća za vanjske poslove gdje predsjednik Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku.²²

Europski parlament (EP) - tri glavna područja rada u Parlamentu su zakonodavna funkcija odnosno donošenje zakona sa Vijećem, nadzorna funkcija gdje Parlament obavlja demokratski nadzor svih institucija EU, promatra izbore, postavlja pitanja Komisiji i Vijeću te proračunska funkcija odnosno donošenje proračuna sa Vijećem. Sjedište Europskog parlamenta je u Strasbourgu (Francuska). Predsjednik Parlamenta je David-Maria Sassoli.²³ Osim što je jedno od zakonodavnih tijela u Uniji, Europski parlament je i jedinstvena višejezična parlamentarna skupština koju izravno biraju građani svih država članica koje EP i zastupa.²⁴ Lisabonskim ugovorom određeno je da Europski parlament može imati 750 zastupnika i 1 predsjednika (750+1)²⁵ ali izlazom Ujedinjene Kraljevine iz EU maksimalan broj zastupnika je 705 (704 zastupnika i predsjednik). Broj zastupnika u Parlamentu odražava broj stanovništva država članica i određuje se na temelju načela opadajuće proporcionalnosti odnosno koliko god zemlja bila mala mora imati minimalno 6 zastupnika i koliko god bila velika maksimalno 96 zastupnika. Zastupnici se biraju na razdoblje od 5 godina a zadnji izbori provedeni su u svibnju 2019. godine.²⁶

Europska komisija (EK) - izvršno tijelo EU koje provodi odluke Europskog parlamenta i Vijeća EU. Komisija je jedina institucija EU koja predlaže zakone koje donose Parlament i Vijeće. Osim predlaganja zakona Komisija pomaže članicama Unije u provedbi zakonodavstva Unije, upravlja proračunom Unije odnosno izrađuje proračun koji odobravaju Parlament i Vijeće te dodjeljuje financijska sredstva sa Vijećem i Parlamentom, osigurava usklađivanje zakonodavstva Unije u suradnji s Sudom EU te predstavlja EU izvan Europe u suradnji s Europskom službom za vanjsko djelovanje.²⁷ Komisiju vodi 27 povjerenika (po jedan iz svake

²¹ Kesner-Škreb M. (2007), str. 73.

²² <https://www.consilium.europa.eu/hr/council-eu/configurations/>, dostupno on-line 15.03.2020.

²³ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-parliament_hr, dostupno on-line 15.03.2020.

²⁴ https://www.europarl.europa.eu/pdf/divers/HR_EP%20brochure.pdf, dostupno on-line 15.03.2020.

²⁵ https://www.europarl.europa.eu/pdf/divers/HR_EP%20brochure.pdf, dostupno on-line 15.03.2020.

²⁶ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-parliament_hr, dostupno on-line 15.03.2020.

²⁷ https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/what-european-commission-does/strategy-and-policy_hr, dostupno on-line 15.03.2020.

države članice) a ta je skupina poznata kao i „Kolegij“.²⁸ Povjerenici dolaze iz država članica ali zastupaju interese Unije a ne nacionalne interese zbog čega se Komisija može nazvati “najeuropskijom“ institucijom Unije te su pritisci nacionalnih vlada i drugih institucija na rad Komisije zabranjeni.²⁹ Kandidata za predsjednika Komisije svakih pet godina Vijeće predlaže Parlamentu. Izabrani predsjednik odabire podpredsjednike i povjerenike.³⁰ Trenutna predsjednica Komisije je Ursula von der Leyen. Sjedište Komisije je u Bruxellesu.³¹

Europsko vijeće - Europsko vijeće je institucija Unije koja određuje politički program EU te se smatra najvišom razinom političke suradnje između zemalja EU. Europsko vijeće odlučuje o općem usmjerenju i političkim prioritetima Unije ali ne donosi zakonodavstvo. Određuje i zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku Unije te se bavi složenim ili osjetljivim pitanjima koja se ne mogu riješiti na nižim razinama međudržavne suradnje.³² Europsko vijeće čine čelnici država ili vlada svih članica EU i predsjednik Europske komisije. Trenutni predsjednik Europskog vijeća je Charles Michele a sjedište Europskog vijeća u Bruxellesu.³³ Kesner Škreb (2007.) navodi kako je Europsko vijeće najutjecajnija institucija u EU kod donošenja odluka jer se sastoji od čelnika država članica iako nema zakonodavnu ulogu.³⁴

Sud EU – uloga mu je tumačenje prava EU kako bi se osigurala njegova ujednačena primjena u državama EU i rješavanje pravnih sporova između nacionalnih vlada i institucija EU. Sjedište Suda EU je u Luxembourg. Sud EU čine dva suda a to su Sud i Opći sud. Sud rješava zahtjeve koje su podnijeli nacionalni sudovi dok Opći sud donosi odluke u postupcima za poništenje koje su pokrenuli pojedinci, poduzeća i, u nekim slučajevima, vlade država članica EU-a.³⁵ Sud se sastoji od 27 sudaca i 11 nezavisnih odvjetnika koje imenuju vlade država članica na obnovljivi mandat od šest godina.³⁶

²⁸ https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/organisational-structure/how-commission-organised_hr, dostupno on-line 15.03.2020.

²⁹ <https://www.eu-projekti.info/europska-unija/tijela-europske-unije/#>, dostupno on-line 15.03.2020.

³⁰ https://ec.europa.eu/info/political-leadership_hr, dostupno on-line 15.03.2020.

³¹ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-commission_hr, dostupno on-line 15.03.2020.

³² https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-council_hr, dostupno on-line 15.03.2020.

³³ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-council_hr, dostupno on-line 15.03.2020.

³⁴ Kesner Škreb M. (2007.), str. 74.

³⁵ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/court-justice_hr, dostupno on-line 15.03.2020.

³⁶ https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/hr/, dostupno on-line 15.03.2020.

Revizorski sud - uloga mu je revizija financija EU-a kroz što doprinosi upravljanju financijama EU. Revizorski sud je vanjski revizor koji djeluje i kao zaštitnik financija građana Unije. Provjerava dali su sredstva Unije zakonito potrošena.³⁷ Sud se sastoji od 27 članova iz svake države članice. Članove imenuje Vijeće na obnovljivi mandat od šest godina.³⁸ Predsjednik Suda je Klaus-Heiner Lehne a sjedište Suda je u Luxembourggu.³⁹

Europska središnja banka (ESB) - uloga je upravljanje eurom, provođenje gospodarske i monetarne politike EU-a te održavanje stabilnosti cijena. Članovi ESB-a su guverneri nacionalnih središnjih banaka svih država članica. Predsjednica ESB-a je Christine Lagarde a sjedište ESB-a je u Frankfurtu (Njemačka).⁴⁰

2.2. Republika Hrvatska i EU

Vijeće EZ/EU 1992. godine priznalo je Republiku Hrvatsku (RH) kao neovisnu državu čime su započeli diplomatski odnosi između RH i EU. Prvi konkretan napredak dogodio 1995. kada je RH postala korisnicom programa PHARE (program tehničke i financijske potpore). Nakon potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju 2001. godine RH je podnijela zahtjev za članstvom u EU. Hrvatski Sabor je 2001. donio Zakon o potvrđivanju i Zakon o provođenju Sporazuma. U veljači 2003. godine za koji je EK dala pozitivno mišljenje u travnju 2004. godine a u lipnju 2004. godine Vijeće EU je RH potvrdilo kao kandidata za zemlju članicu EU. Privremena primjena Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju započela je 2002. godine a na snagu je stupio 2005. godine, nakon završetka procesa ratifikacije. Pristupni pregovori započeli su 3. listopada 2005. godine te su se odvijali u nekoliko faza. Sporazumom se uređuju odnosi između RH i EU.⁴¹

Prva faza je započela 20. listopada 2005. godine dubinskom usporedbom zakonodavstva (tzv. screening) koji se odvijao u dvije faze odnosno multilateralni i bilateralni screening. Tijekom multilateralne faze EK prezentirala je pravnu stečevinu, a tijekom bilateralnog dijela zemlja kandidat dala je prikaz stanja svoje zemlje. Po okončanju screeninga EK izradila je izvješće za svako poglavlje kojim se ocjenjuje spremnost zemlje kandidata za otvaranje poglavlja za

³⁷ <https://www.eca.europa.eu/hr/Pages/MissionAndRole.aspx>, dostupno on-line 15.03.2020.

³⁸ <https://www.eca.europa.eu/hr/Pages/Structure.aspx>, dostupno on-line 15.03.2020.

³⁹ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-court-auditors_hr, dostupno on-line 15.03.2020.

⁴⁰ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-central-bank_hr, dostupno on-line 15.03.2020.

⁴¹ Omejec J. (2008.), Vijeće Europe i Europska unija: Institucionalni i pravni okvir, Novi informator d.o.o., Zagreb, str. 200.-202.

pregovore ili utvrđuje mjerila (eng. benchmark). Po ispunjavanju mjerila poglavlje se otvara za pregovore, a zemlja kandidat obvezna je dostaviti svoja Pregovaračka stajališta za odnosno poglavlje. RH je otvarala i zatvarala sva poglavlja a u pregovorima fokus je bio na uvjetima pod kojima će kandidatkinja implementirati i izvršavati pravnu stečevinu EU. Najznačajniji element pregovora bila su financijska sredstva koja će RH dobiti nakon pristupanja Uniji a to su:⁴²

- financijska omotnica za I stup – izravna plaćanja: 373 milijuna eura godišnje i
- financijska omotnica za II stup – mjere ruralnog razvoja: 333 milijuna eura godišnje, na raspolaganju od 2014. u stopostotnom iznosu.

Razdoblje prilagodbe za uvođenje izravnih plaćanja traje 10 godina, a znači financiranje EU sredstvima (u odnosu na financijsku omotnicu za izravna plaćanja) u intenzitetu od:

- 25, 30, 35 i 40 % u prve četiri godine članstva,
- 50, 60, 70, 80 i 90 % u ostalih pet godina članstva i
- 100 % u desetoj godini članstva.

RH može nadoknaditi sredstva za izravna plaćanja iz vlastitog proračuna do 100 % već u prvoj godini članstva. Nakon šest godina pregovori su zatvoreni u lipnju 2011. godine a u prosincu 2011. godine RH je potpisala Sporazum o pristupanju. U siječnju 2012. godine održan je referendum o pristupanju EU a u ožujku 2012. godine Hrvatski Sabor ratificirao je Sporazum o pristupanju. Nakon što su sve države članice EU ratificirale Sporazum o pristupanju u svibnju 2013. godine. RH je postala punopravna članica Unije 1. srpnja 2013. godine.

Iz navedenog vidimo kako cilj EU nije bila samo gospodarska već i suradnja na svim ostalim područjima. Cilj je bio stvoriti zajednicu zemalja sa jedinstvenim tržištem od kojeg bi profitirale sve članice. Ideja o odnosno povijest EU započela je Schumanovim govorom o zajedničkoj kontroli njemačke i francuske proizvodnje ugljena i čelika kako bi se izbjegli njihovi sukobi. Govor je održan 5. svibnja 1950. te se smatra rođendanom Unije, a doveo je do potpisivanja Pariških i Rimskih ugovora kojima su osnovane EZUČ, EEZ, EURATOM a 1993. godine su Ugovorom iz Maastrichta postavljeni temelji suvremene EU iz čega zaključujemo kako je Unija svoju suradnju započela osnivanjem specifičnih zajednica kojima se suradnja među državama postupno proširivala do uspostavljanja temelja suvremene EU 1993. godine Unija se od šest

⁴² Gelo R. (2014.), Proces pristupanja Hrvatske Europskoj uniji i strukturni fondovi u EU, Civitas Crisiensis, vol. 1, no. 1, str. 177.-191.

država osnivačica proširila na zajednicu 27 europskih zemalja s time da je Ujedinjena Kraljevina napustila EU 2020. godine. Najveće proširenje dogodilo se 2004. godine pridruživanjem deset zemalja a vidimo i kako je Republika Hrvatska zasad posljednja i najmlađa članica EU. Među najvažnijima ugovorima u EU su Amsterdamski, ugovor iz Nice i Lisabonski ugovor kojima su zajedničke izmjene osnivačkih ugovora i redefiniranje institucija za pripremu proširenja Unije. Osim zajedničkih odrednica najvažnija odredba donesena u Amsterdamskom ugovoru je uvođenje Schengenskog sporazuma u Uniju, u ugovoru iz Nice najvažnije je prepoznavanje Eurojusta kao pouzdanog sustava borbe protiv kriminala a kod Lisabonskog ugovora ukidanje nadležnosti tri stupa kao i određivanje postupaka u slučaju napuštanja EU po prvi puta. Iako se vlast u Europskoj uniji po navođenjima nekih autora ne može podijeliti na tradicionalnu trodiobu vlasti iz navedenog vidimo kako zakonodavnu vlast u EU čine Europski parlament, Vijeće EU i Europska komisija, izvršnu vlast obavljaju Vijeće i Komisija dok sudbenu vlast drži Sud EU. Vidimo i kako su osim glavnih institucija u EU prisutna i brojna druga tijela koja služe za pravilno funkcioniranje Unije. Iz navedenog vidimo i glavnu razliku između Vijeća EU i Europskog vijeća. Vijeće EU je glavna zakonodavna institucija Unije dok Europsko vijeće određuje politički program EU, određuje opće i političko usmjerenje ali nema zakonodavnu ulogu. Vidimo kako su diplomatski odnosi RH i EU započeli kada je Vijeće EZ/EU 1992. godine priznalo RH kao neovisnu državu što je dovelo do pristupanja RH Uniji. U poglavlju je opisan i postupak pregovora o pristupanju RH u EU. Pregovori su započeli 2004. i trajali šest godina, a RH je tijekom pregovora uspješno otvarala i zatvarala sva poglavlja. RH je 1. srpnja 2013. godine postala punopravnom članicom EU.

3. FONDOVI EU

Svrha EU fondova je poticanje razvoja i suradnje država članica, a time i Unije kroz financiranje različitih projekata u državama članicama. Iako je financiranje iz fondova EU razvojna mogućnost, ono ima svoje pozitivne i negativne strane. Negativan aspekt financiranja iz EU fondova je kompliciran postupak u kojemu se prijavljivanje sastoji se od mnogo papirologije i administrativno je zahtjevno te su potrebne razvijene vještine izrade projektnih nacrti ali i upravljanja projektom i financijama što može biti problem za udruge sa ograničenim sredstvima koje nemaju kapacitet za provedbu prijave. Korisnost financiranja iz EU fondova vidi se prvenstveno u razvoju kroz financiranje ali je korisno i za poboljšavanje iskustva u radu sa drugim udrugama i tijelima. Kroz rad s EU fondovima proširuje se mreža suradnika i olakšava rad sa njima.⁴³

Programi odnosno inicijative Unije predstavljaju niz integriranih aktivnosti koje Unija usvaja sa ciljem suradnje među članicama u različitim područjima povezanim sa zajedničkim politikama EU. Programi su dostupni svim članicama EU ali i nekim državama koje su u procesu pristupanja na temelju Memoranduma o razumijevanju za svaki program. Postoje centralizirani i decentralizirani modeli provedbe programa odnosno inicijativa Unije. Većina se provodi prema centraliziranom modelu provedbe gdje su za financijsko upravljanje i provedbu odgovorna tijela EK odnosno Opće uprave nadležne za pojedini program koja odlučuju o vrsti i trajanju programa, proračunu i raspisuju poziv o dostavi projektnih prijedloga, a u nekim se slučajevima odgovornost upravljanja projektom prebacuje na specijalizirana tijela EK pod nadzorom Opće uprave nadležne za pojedini program. Kod decentraliziranog modela odgovornost provedbe projekta je na nacionalnom tijelu. Zbog većinske centralizirane provedbe na nacionalnoj razini prijaviteljima je osigurana pomoć kroz nacionalnu kontakt točku ili nacionalnog koordinatora koje određuje država članica.⁴⁴ Upravljačka struktura programa sastoji se od:⁴⁵

- Upravljačko tijelo koje odgovara za cjelokupnu provedbu a to su nadležna Ministarstva,

⁴³ Omondi R. i suradnici (2005.): Vodič kroz fondove Europske Unije, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, Zagreb; https://udruge.gov.hr/UserDocImages/UserFiles/File/vodic_kroz_fondove_eu.pdf, dostupno on-line 20.03.2020., str. 15.

⁴⁴ Ibidem, str. 109.

⁴⁵ Uredba o tijelima u sustavima upravljanja i kontrole korištenja EFRR, ESF i KF u vezi s ciljem „Ulaganje u rad i radna mjesta“, NN 107/2014, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_09_107_2070.html, dostupno on-line 20.03.2020.

- Posredničko tijelo razine 1 koje planira sredstva, provodi mjere informiranja i vidljivosti, priprema natječajnu dokumentaciju, sudjeluje u izboru projekata koji će se financirati, sudjeluje u procesima plaćanja korisnicima i povrata kod nepravilnosti i sl. i
- Posredničko tijelo razine 2 koje sudjeluje u pripremi natječajne dokumentacije i izboru projekata, zaključuje ugovor o dodjeli sredstava s korisnikom, surađuje s korisnikom i savjetuje ga, provjerava izvršenje ugovornih obveza, nadzire napredak projekta i sl.

Od 1995. godine RH je bila korisnica programa Unije. Pravni okvir za sudjelovanje u programima Unije u pretpristupnom razdoblju bio je Okvirni sporazum između RH i Europske zajednice o općim načelima sudjelovanja RH u programima Zajednice, te zasebno sklopljeni Memorandumi o razumijevanju za svaki od programa Unije. Okvirni sporazum sadržavao je opće uvjete o sudjelovanju RH u programima, dok su Memorandumi sadržavali posebne uvjete o sudjelovanju kao i visinu i modalitet doprinosa godišnje članarine koju je RH bila obvezna uplatiti u glavni proračun EU za sudjelovanje u pojedinom programu. Nakon što je 2013. postala članica EU, RH postaje sudionik svih programa Unije bez obzira na potpisane Memorandume o razumijevanju i prestaje biti obvezna uplaćivati godišnje članarine. Vlada RH 2. srpnja 2014. godine usvojila je Zaključak o sudjelovanju RH u programima Unije u financijskom razdoblju 2014.-2020. godine, kojim se imenuju nadležne institucije i odgovorne osobe za koordinaciju sudjelovanja RH u programima te imenuju tijela državne uprave koja su uključena u provedbu pojedinih programa u financijskom razdoblju 2014.-2020. godine.⁴⁶

Tablica 1.: Programi Unije u programskom razdoblju 2014.-2020.

SEKTOR	NAZIV PROGRAMA	UKUPAN PRORAČUN (u eur.)	NADLEŽNA TIJELA ZA PROVEDBU U RH
Znanost kroz sve sektore	Obzor 2020.	78.6 milijardi	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, Agencija za mobilnost i programe EU
Obrazovanje i mladi	Erasmus +	14.7 milijardi	Agencija za mobilnost i programe EU
Kultura	Kreativna Europa	1.5 milijardi	Ministarstvo kulture

⁴⁶ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/>, dostupno on-line 20.03.2020.

Civilno društvo	Europa za građane 2014.-2020.	229 milijuna	Ured za udruge Vlade RH
Socijalna politika	Zapošljavanje i socijalne inovacije	919 milijuna	Ministarstvo rada i mirovinskog sustava
Zdravstvo	Zdravlje za rast	449 milijuna	Ministarstvo zdravlja Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Zaštita potrošača	Potrošač 2014.-2020.	197 milijuna	Ministarstvo gospodarstva
Zaštita okoliša	ŽIVOT	3.5 milijarde	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode
Konkurentnost i inovativnost	COSME	2 milijarde	Ministarstvo poduzetništva i obrta
Financije	HERKUL III	110 milijuna	Ministarstvo financija
	PERIKLO 2020.	7.7 milijuna	
Porezna politika	FISCALIS 2020.	234 milijuna	Ministarstvo financija – Porezna uprava
Carinska politika	CARINE 2020.	547 milijuna	Ministarstvo financija – Carinska uprava
Pravosuđe	PRAVOSUĐE	378 milijuna	Ministarstvo pravosuđa
	TEMELJNA PRAVA I DRŽAVLJANSTVO	439 milijuna	

Izvor: <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2014-Programi-Unije.pdf>, str. 4., dostupno on-line 20.03.2020.

Tablica 1. prikazuje programe Unije u programskom razdoblju 2014.-2020., sektore u kojima su provedeni, ukupan proračun kao i tijela nadležna za provedbu programa u RH. Ukupno je 15 programa u 13 područja. Vidimo kako sektor pravosuđa i financija imaju dva programa dok svi ostali sektori imaju po jedan. Najveće proračune imaju Obzor 2020, Erasmus +, Kreativna Europa, Cosme i Život odnosno imaju proračune u milijardama eura te će u nastavku rada biti i opisani, a uz njih će biti opisan i program Zdravlje za rast. Vidimo kako su tijela nadležna za provedbu Programa u RH Ministarstva, Agencija za mobilnost i programe EU i Ured Vlade.

OBZOR 2020 (HORIZON 2020) - program EU za istraživanje i inovacije. Cilj programa je ponuditi rješenja i odgovore na gospodarsku krizu, investirati u buduće poslove i razvoj,

rješavati pitanja građana o njihovoj materijalnoj sigurnosti, općoj sigurnosti i okolišu te jačati globalnu poziciju EU u istraživanjima, inovacijama i tehnologijama.⁴⁷

ERASMUS + - program za obrazovanje, obuku, mlade i sport prije poznat pod nazivom Erasmus za sve. Cilj ovog programa je smanjenje ranog napuštanja obrazovnog sustava kao i povećanje broja visokoobrazovanih osoba kroz promicanje mogućnosti učenja za pojedince u EU te izvan nje, suradnju između obrazovnih ustanova, organizacija mladih, poduzeća, lokalnih i regionalnih vlasti kao i nevladinih udruga te podršku reformi obrazovnih politika u zemljama članicama kao i suradnju sa zemljama koje nisu članice EU.⁴⁸

KREATIVNA EUROPA - podupire europsku kinematografiju te kulturni i kreativni sektor s ciljem njihovog doprinosa održivom rastu i zapošljavanju. Potiču se mobilnost, međunarodna suradnja, prijevodi europskih literarnih djela, funkcioniranje europskih mreža i europskih platformi.⁴⁹

ZDRAVLJE ZA RAST - treća je akcija koja financira ciljeve zdravstvene strategije EU. Cilj ovog programa je rad s državama članicama za poticanje inovacija u zdravstvu i povećanje održivosti zdravstvenih sustava, poboljšanje zdravlja građana EU te zaštita od prekograničnih zdravstvenih prijetnji.⁵⁰

COSME - jedini program EU namijenjen isključivo malim i srednjim poduzećima. Promicanjem inovativnosti, održivog rasta, prekogranične suradnje i internacionalizacije poslovanja. Olakšava pristup financiranju i potiče poduzetništvo u cjelini te poduzetništvo ciljanih skupina kao što su mladi, žene i socijalno poduzetništvo.⁵¹

ŽIVOT (LIFE) - nastavak je programa ŽIVOT+ iz programskog razdoblja 2007.-2013. godine. Ovaj novi program je u sebi objedinio dva potprograma: program za okoliš i program za klimu te je katalizator za promicanje implementacije i integracije okolišnih i klimatskih ciljeva u druge politike i prakse zemalja članica EU. Prioritetna područja djelovanja su zaštita okoliša,

⁴⁷ <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2014-Programi-Unije.pdf>, str. 7., dostupno on-line 20.03.2020.

⁴⁸ <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2014-Programi-Unije.pdf>, str. 8., dostupno on-line 20.03.2020.

⁴⁹ <https://strukturfondovi.hr/kreativna-europa-creative-europe/>, dostupno on-line 20.03.2020.

⁵⁰ <https://strukturfondovi.hr/zdravlje-za-rast-treci-visegodisnji-program-djelovanja-eu-na-podrucju-zdravstva-za-razdoblje-2014-2020/>, dostupno on-line 20.03.2020.

⁵¹ <https://strukturfondovi.hr/program-za-konkurentnost-poduzetnistva-i-msp-a-cosme-programme-for-the-competitiveness-of-enterprises-smes/>, dostupno on-line 20.03.2020.

očuvanje bioraznolikosti, diverzifikacija izvora energije, ublažavanje i prilagodba klimatskim promjenama te upravljanje okolišem i informacijama.⁵²

Važno je napomenuti kako se organiziranje, donošenje odluka i financijski postupci u Uniji provode kroz više faza primjene, na višegodišnjoj osnovi, zajedničkim akcijama Unije i država članica pa tako razlikujemo programska i financijska razdoblja u Uniji.⁵³ Trenutno se nalazimo pred istekom programskog razdoblja 2014.-2020. godine i ulazimo u programsko razdoblje 2021.-2027. godine. Financijska razdoblja predstavljaju okvir za rashode Unije tijekom nekog višegodišnjeg razdoblja. Rezultat je međuinstitucionalnog sporazuma između Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije, a naznačuje maksimalne iznose i strukturu predvidljivih rashoda Zajednice. Ne predstavlja višegodišnji proračun, budući da je godišnja proračunska procedura ključna u određivanju stvarne visine rashoda i strukture različitih poglavlja proračuna. Do danas je zaključeno pet međuinstitucionalnih sporazuma ovog tipa: Financijska perspektiva 1988.-1992. (paket Delors I), Financijska perspektiva 1993.-1999. (paket Delors II), Financijska perspektiva 2000.-2006. (Agenda 2000), Financijska perspektiva 2007.-2013. i Financijska perspektiva 2014.-2020.⁵⁴ Kao i kod programskih razdoblja i kod financijskih smo pred istekom 2014.-2020. i ulaskom u financijsko razdoblje 2021.-2027. godine.

Iz navedenog vidimo pozitivne i negativne strane korištenja EU fondova ali vidimo i kako se fondovi iskorištavaju kroz programe u sklopu kojih se provode projekti te da je cilj fondova i programa suradnja među državama članicama. Tablicom su prikazani programi Unije te su navedena tijela nadležna za njihovu provedbu u RH a nakon prikazanih programa navedena je i podjela programskih i financijskih razdoblja potrebna za razlikovanje brojnih programa, fondova i njihovih alokacija u različitim razdobljima. Vidimo i kako je RH od 1995. korisnica programa Unije na temelju sklopljenih memoranduma i okvirnog sporazuma te da je ulaskom u EU postala korisnica programa bez obzira na memorandume.

3.1. Instrument pretpristupne pomoći (IPA)

IPA je pretpristupni fond osnovan 2007. godine nakon reforme pretpristupnih fondova kada je IPA zamijenila pretpristupne fondove CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD. Uspostavljen je Uredbom Vijeća br. 1085/2006. IPA se sastoji od pet komponenti a to su:

⁵² <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2014-Programi-Unije.pdf>, str. 15., dostupno on-line 20.03.2020.

⁵³ Omondi R. i suradnici (2005.), str. 106.

⁵⁴ Ibidem, str. 62.

1. Pomoć u tranziciji i izgradnja institucija,
2. Prekogranična suradnja odnosno suradnja sa državama članicama EU i ostalim državama koje ispunjavaju uvjete za program IPA,
3. Regionalni razvoj odnosno potpora transportnoj i okolišnoj infrastrukturi te povećanju konkurentnosti i smanjenju razvojnih razlika,
4. Razvoj ljudskih resursa odnosno jačanje ljudskog kapitala i smanjivanje isključenosti i
5. Ruralni razvoj.

Komponente III-V osmišljene su da bi pratile strukturne, kohezijske i ruralne razvojne fondove kao priprema za upravljanje takvim fondovima nakon pristupanja Uniji. Omogućava državama kandidatkinjama uspješnije sudjelovanje i lakše korištenje sredstava iz kohezijske politike nakon pristupa Uniji. Tijekom trajanja programa IPA 2007.-2013. komponente I i II mogu koristiti sve zemlje korisnice programa dok su komponente III, IV, V bile dostupne samo zemljama kandidatkinjama (tada su to bile Turska i Makedonija).⁵⁵ IPA za razdoblje 2007.-2013. naziva se i IPA I dok se u razdoblju 2014.-2020. naziva IPA II. Budžet IPA I bio je oko 11.5 milijardi eura dok je budžet IPA II 11.7 milijardi eura. IPA II daje novi okvir za pružanje pretpristupne pomoći. Najvažnija novost IPA II programa je njezin strateški fokus odnosno fokusiranje na nacionalne strateške dokumente koji će osigurati snažnije vlasništvo korisnika integracijom vlastitih programa reforme i razvoja.⁵⁶

Alokacija programa IPA za RH u razdoblju 2007.-2013. godine iznosila je 997.6 milijuna eura. Za koordinaciju programa bilo je zaduženo Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, a za sveukupno financijsko upravljanje Ministarstvo financija. Za provedbu svake od 5 komponenti IPA programa uspostavljena je posebna operativna struktura, koja se sastoji od upravljačkog/ih tijela te provedbene/ih agencija. U prvoj komponenti odnosno pomoć u tranziciji i izgradnja institucija financirani su projekti iz područja pravosuđa, unutarnjih poslova i zaštite ljudskih prava projekti te jačanja nevladinog sektora, zaštite kulturnih i prirodnih bogatstava, poreza, prometne politike, zdravstva i zaštite okoliša. U drugoj komponenti odnosno prekograničnoj suradnji RH sudjeluje u 8 prekograničnih programa s državama članicama EU i korisnicama IPA programa te je cilj poticati održivi razvoj okoliša, gospodarski razvoj te poboljšanje kvalitete života u graničnim područjima. Treća komponenta odnosno regionalni razvoj sastoji se od tri dijela; IPA III A – Promet, IPA III B – Zaštita okoliša i IPA III C – Regionalna konkurentnost. Potencijalni korisnici sredstava su tijela državne

⁵⁵ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/ipa/how/, dostupno on-line 20.03.2020.

⁵⁶ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/instruments/overview_en, dostupno on-line 20.03.2020.

uprave, javne i znanstvene ustanove te poslovna zajednica. Sva tri dijela su usmjerena na jačanje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva. U četvrtoj komponenti odnosno kod razvoja ljudskih resursa podupiru se mjere usmjerene na poticanje zapošljavanja, obrazovanja i usavršavanja te socijalno uključivanje kao preteča ESF-a. U sklopu pete komponente odnosno ruralnog razvoja podupire se unapređenje poljoprivrednog sektora i jačanje konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda, poboljšanje tržišne efikasnosti i provedbe EU standarda te razvoj ruralne ekonomije. Od ulaska u EU RH koristi ESI fondove.⁵⁷

3.2. ESI fondovi i kohezijska politika

Europski fond za regionalni razvoj (EFRR), Europski socijalni fond (ESF), Kohezijski fond (KF), Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) su pet glavnih fondova Unije odnosno Strukturni i investicijski fondovi (ESI) dok EFRR i ESF predstavljaju strukturne fondove. Kao što je navedeno za fondove EU, financiraju se projekti iz različitih područja a to su zapošljavanje i socijalna uključenost, urbani i regionalni razvoj, poljoprivreda i ruralni razvoj, pomorska i politika ribarstva, istraživanje i razvoj te humanitarna pomoć.⁵⁸ U programskom razdoblju 2014.-2020. godine provedena je reforma ESI fondova čiji je cilj bio veća usklađenost sa ciljevima strategije Europa 2020.⁵⁹ Jedan od ključnih elemenata reforme bilo je uvođenje ex ante uvjeta kako bi se osiguralo postojanje uvjeta potrebnih za djelotvorno korištenje ESI fondova. Ex ante uvjeti mogu biti tematski odnosno povezani sa specifičnim prioritetima za ulaganje ili Unije (npr. postojanje sveobuhvatnog prometnog plana za ulaganja u promet) ili opći odnosno nepovezani sa specifičnim prioritetima za ulaganje ili Unije (npr. postojanje administrativnog kapaciteta za provedbu i primjenu prava Unije o rodnoj jednakosti u području ESI fondova).⁶⁰ Uvjeti su vezani za:⁶¹

- političke i strateške okvire zbog osiguravanja visoke kvalitete strateških dokumenata na nacionalnoj i regionalnoj razini koji podupiru ESI fondove te njihova usklađenost sa standardima koje su zajednički dogovorile države članice na razini EU-a,

⁵⁷ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/pretpristupni-fondovi-2/>, dostupno on-line 20.03.2020.

⁵⁸ https://europa.eu/european-union/about-eu/funding-grants_hr, dostupno on-line 20.03.2020.

⁵⁹ Europska Komisija (2015.): Europski strukturni i investicijski fondovi za razdoblje 2014.-2020. – službeni tekstovi i komentari, Bruxelles,

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, str. 16., dostupno on-line 20.03.2020.

⁶⁰ Ibidem, str. 22.

⁶¹ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/glossary/e/ex-ante-conditionalities, dostupno on-line 20.03.2020.

- regulatornim okvirima, kako bi se osigurala usklađenost provedbe operacija koje su sufinancirane iz ESI fondova s pravnom stečevinom EU-a i
- dostatnim administrativnim i institucionalnim kapacitetima javne uprave i dionika koji provode ESI fondove.

Iz proračuna Unije u okviru ESI fondova 2014.-2020. godine je dodijeljeno preko 454 milijarde eura koje se koriste za ulaganje u više od 500 programa a sa dodatnim ulaganjima iz nacionalnih izvora od 183 milijarde eura ukupna alokacija ESI fondova iznosi više od 637 milijardi eura.⁶² U programskom razdoblju 2000.-2006. godine ukupna alokacija strukturnih fondova bila je 195 milijardi eura, a glavni ciljevi su bili promicanje razvoja u regijama čiji je razvoj bio u zaostatku, podrška ekonomskoj i društvenoj pretvorbi u područjima sa strukturnim poteškoćama te podrška prilagodbi i modernizaciji politika i sustava obrazovanja, osposobljavanja i zapošljavanja. U tom programskom razdoblju strukturni fondovi bili su EFRR, ESF, Europski fond za usmjeravanje i jamstva u poljoprivredi (EFUJP) te Financijski instrumenti za pomoć ribarstvu (FIPR).⁶³ Fondovi Unije u programskom razdoblju 2007.-2013. bili su EFRR, ESF, KF koji su činili kohezijsku politiku, na području poljoprivrede djelovali su EPFRR te Europski poljoprivredni fond za garancije (EPFG) dok je na području ribarstva djelovao Europski ribarski fond (ERF).⁶⁴ Ciljevi fondova za programsko razdoblje 2007.-2013. godine bili su konvergencija, regionalna konkurentnost i zapošljavanje te Europska teritorijalna suradnja dok su u programskom razdoblju 2014.-2020. godine ciljevi ulaganje za rad i radna mjesta kao i Europska teritorijalna suradnja.⁶⁵ Ukupna alokacija ESI fondova u RH u programskom razdoblju 2014.-2020. iznosila je 10.676 milijardi eura.⁶⁶

Razina potpore iz ESI fondova ovisi o položaju regije u odnosu na BDP per capita odnosno prosječni BDP zemalja EU. Za programsko razdoblje 2014.-2020. razlikujemo tri kategorije regija odnosno uvjeta dok su se u programskom razdoblju 2007.-2013. razlikovale dvije kategorije uvjeta (konvergencija te regionalna konkurentnost i zapošljavanje u razdoblju 2007.-2013.). Tri kategorije regija u razdoblju 2014.-2020. su:⁶⁷

⁶² https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/investment-policy/esif-contribution/, dostupno on-line 25.04.2020.

⁶³ Omondi R. i suradnici (2005.), str. 109.-110.

⁶⁴ Vojnović M. (2008.), Strukturni fondovi Europske Unije i IPA, Hrvatska i komparativna javna uprava, vol. 8, no. 2, str. 373.

⁶⁵ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, str. 15., dostupno on-line 25.04.2020.

⁶⁶ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/>, dostupno on-line 25.04.2020.

⁶⁷ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, str. 29., dostupno on-line 25.04.2020.

- manje razvijene regije – one čiji je BDP per capita manji od 75 % prosjeka BDP-a Unije,
- tranzicijske regije – one čiji je BDP per capita između 75 % i 90 % prosječnog BDP-a Unije i
- razvijenije regije – one čiji je BDP per capita veći od 90 % prosjeka BDP-a Unije.

Vrste projekata financirane iz EU fondova:⁶⁸

1. Natječaji za dodjelu bespovratnih sredstava (grantovi) - financiraju se projekti iz različitih sektora, a sredstva koja se dobiju putem takvog ugovora bespovratna su i korisnik ih ne mora vraćati ukoliko ih potroši u skladu s pravilima.
2. Javne nabave za izvođenje usluga, radova i nabave dobara - komercijalni natječaji u kojima se traže ponuđači koji mogu izvršiti određene usluge, radove ili nabaviti određenu opremu i
3. Twinning projekti - obuhvaćaju pružanje savjetodavne pomoći koja uključuje suradnju između dvije države, a u njih su uključena tijela javne vlasti. Svrha ovih projekata je pružanje savjetodavnih usluga iz jedne države, koja je određene politike Europske unije uspješno implementirala, u drugoj, koja takve usluge treba kako bi što uspješnije provela javne politike u kojima ne postoji dovoljno znanja, iskustva i stručnosti.

Kao što je i ranije navedeno Europska komisija donosi programe te vrši uplate i određuje stopu sufinanciranja. Uplate uključuju predfinanciranje, međuplate i konačnu isplatu. Međuplaćanjima se daje 90 % iznosa sufinanciranja za troškove prikazane u zahtjevu za plaćanje. Ostalih 10 % iznosa daje se nakon godišnjeg pregleda i prihvaćanja računa. Stope sufinanciranja postaju fiksne za svaki prioritet donošenjem odluke Komisije o programima.⁶⁹

Tablica 2.: Maksimalne stope sufinanciranja u programskom razdoblju 2014.-2020.

Europski fond za regionalni razvoj Europski socijalni fond	između 50 i 85 % ovisno o kategoriji regija (neka povećanja su moguća u skladu s posebnim pravilima)
Kohezijski fond	85 %

⁶⁸ <http://www.eu-projekti.info/portal/vrste-projekata-koji-se-financiraju-iz-eu-fondova>, dostupno on-line 25.03.2020.

⁶⁹ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, str. 28., dostupno on-line 20.03.2020.

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj	između 53 i 85 % (neka su povećanja moguća pod određenim uvjetima)
Europski fond za pomorstvo i ribarstvo	75 % (neka su povećanja moguća pod određenim uvjetima)
Europska teritorijalna suradnja	85 %

Izvor: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, str. 28., dostupno on-line 25.03.2020.

Tablica 2. prikazuje maksimalne stope sufinanciranja u programskom razdoblju 2014.-2020. i iz tablice vidimo kako su neke stope fiksne dok su se određene stope povećavale pod određenim uvjetima.

EFRR, ESF i KF čine Kohezijsku politiku čiji je cilj podupiranje skladnog razvoja članica EU.⁷⁰ Kohezijskom politikom ostvaruje se regionalna politika EU-a koja predstavlja politiku investiranja EU-a čiji je cilj održivi razvoj, stvaranje novih radnih mjesta, tržišno natjecanje i poboljšanje kvalitete života građana u cijeloj Uniji čime se ostvaruje strategija Europa 2020. Za regionalnu politiku EU u programskom razdoblju od 2014.-2020. dodijeljeno je 335.1 milijardi eura što je gotovo trećina proračuna EU.⁷¹ Za programsko razdoblje od 2007.-2013. godine proračun za regionalnu politiku iznosio je 347 milijardi eura odnosno 36 % proračuna EU za to razdoblje.⁷² Proračun za programsko razdoblje 2021.-2027. godine iznosi 373 milijarde eura.⁷³ Četiri tematska cilja kohezijske politike u programskom razdoblju 2014.-2020. bila su poticanje zapošljavanja i podržavanje mobilnosti rada, promicanje socijalne uključenosti i borba protiv siromaštva, ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje te jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovita javna uprava.⁷⁴

Temelji regionalne politike postavljeni su 1957. godine Rimskim ugovorom a 1988. godine zbog proširivanja Unije strukturni fondovi uključuju se u sveobuhvatnu Kohezijsku politiku čiji su ciljevi bili usredotočenost na najsiromašnije regije, strateško ulaganje, uključenost lokalnih i regionalnih partnera i višegodišnje programiranje. Osim članicama Unije financijska sredstva u razdoblju 2000.-2004. godine postaju dostupna i zemljama koje će pristupiti Uniji kroz

⁷⁰ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/glossary/c/cohesion-policy, dostupno on-line 25.03.2020.

⁷¹ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/investment-policy/, dostupno on-line 25.03.2020.

⁷² http://arhiva.strukturnifondovi.hr/UserDocImages/Documents/Edukativni%20kutak/Publikacije/web_publicacija_kohezija_2013.pdf, dostupno on-line 25.03.2020.

⁷³ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/newsroom/news/2018/05/29-05-2018-regional-development-and-cohesion-policy-2021-2027, dostupno on-line 25.03.2020.

⁷⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/social-fund/, dostupno on-line 25.03.2020.

pretpristupne instrumente financiranja. U razdoblju 2007.-2013. godine fokus je na transparentnosti i komunikaciji a fokus na rast i radna mjesta je još veći. Ulagalo se u istraživanje i inovacije, borbu protiv klimatskih promjena i ekološke infrastrukture. Od 1988. do 1992. godine proračun je iznosio 64 milijarde ECU. U razdoblju od 1994.-1999. godine proračun se udvostručuje te se do danas nastavlja povećavati.⁷⁵

Jedna od glavnih razlika programskih razdoblja 2007.-2013. te 2014.-2020. su Lisabonska strategija te strategija Europa 2020. U programskom razdoblju 2007.-2013. Kohezijska politika bila je povezana s Lisabonskom strategijom dok su u razdoblju 2014.-2020. sve intervencije iz ESI fondova morale doprinijeti strategiji Europa 2020. Također u programskom razdoblju 2007.-2013. izvješćivanje za kohezijsku politiku, EPFRR i EFR bilo je u slaboj vezi s izvješćivanjem o Lisabonskoj strategiji dok u programskom razdoblju 2014.-2020. izvješća o napretku 2017. i 2019. pokrivali su sve ESI fondove i integrirana su u Europski semestar koji predstavlja godišnji ciklus izvješćivanja, analize i odlučivanja na razini EU-a vezano za napredak ostvaren u realizaciji strategije Europa 2020.⁷⁶ Važna razlika je i da je u programskom razdoblju 2007.-2013. svaki fond imao vlastiti tematski djelokrug definiran u skupu prioriteta dok se u programskom razdoblju 2014.-2020. uveo skup tematskih ciljeva zajedničkih za svih pet ESI fondova u skladu s kojim se djelokrug intervencije svakog fonda pretače u konkretne prioritete za ulaganja (za kohezijsku politiku) ili prioritete Unije (za EPFRR i EFPR).⁷⁷

Za programsko razdoblje 2021.-2027. godine Komisija je predložila osuvremenjivanje kohezijske politike kao glavne ulagačke politike Unije. Pet je glavnih ciljeva za programsko razdoblje:⁷⁸

1. Pametnija Europa – usmjeravanje na inovacije, digitalizaciju, gospodarsku preobrazbu i pomoć malim i srednjim poduzećima,
2. Zelenija Europa – smanjenje razine ugljika, provedba Pariškog sporazuma i ulaganje u energetske tranzicije, obnovljive izvore energije i borba protiv klimatskih promjena,
3. Povezanija Europa – opremljena strateškim prometnim i digitalnim mrežama,
4. Socijalnija Europa – provedba europskog socijalnog stupa, podupiranje kvalitetnog obrazovanja, zapošljavanja, stjecanja vještina i jednakog pristupa zdravstvenoj skrbi i

⁷⁵ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/history/, dostupno on-line 25.03.2020.

⁷⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, str. 17., dostupno on-line 20.03.2020.

⁷⁷ Ibidem, str. 19.

⁷⁸ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/2021_2027/, dostupno on-line 25.03.2020.

5. Europa bliža građanima – podupiranje lokalnih strategija i održivog urbanog razvoja.

U novom programskom razdoblju se jača uloga lokalne uprave u upravljanju fondovima te je ojačana urbana dimenzija kohezijske politike kroz europsku urbanu inicijativu koja predstavlja novi program umrežavanja i izgradnje za kapaciteta za tijela gradske uprave te je 6 % EFRR namijenjeno za održivi urbani razvoj. Novost je i fleksibilniji okvir koji je spoj stabilnosti potrebne za planiranje ulaganja i fleksibilnosti u slučaju nepredviđenih događaja. Omogućiti će preraspodjelu sredstava unutar nekog programa uz određena ograničenja bez odobrenja Komisije te reviziju na sredini razdoblja kojom će se odrediti da li su tijekom zadnje dvije godine u razdobljima financiranja potrebne promjene na temelju novih prioriteta, preporuka i uspješnosti provedbe programa. Uvesti će se i godišnji pregled uspješnosti u obliku dijaloga između programskih tijela i Komisije uz dosadašnje mjerljive ciljeve uspješnosti (broj novozaposlenih, broj novih korisnika širokopojasnog Interneta).⁷⁹

Zbog bolje transparentnosti uvodi se i prijava podataka o provedbi svaka dva mjeseca za države članice te pojačano korištenje financijskih instrumenata kroz osnivanje fonda InvestEU, u koji će članice dobrovoljno moći prenijeti dio svojih sredstava iz fondova kohezijske politike te tako ostvariti pravo na jamstvo koje nudi proračun EU-a. Fond se nalazi pod središnjim upravljanjem te se kroz novi okvir olakšava korištenje kombinacije bespovratnih sredstava i financijskih instrumenata. Uvesti će se i pojačana komunikacija radi povećanja vidljivosti kohezijske politike odnosno veće obveze za članice vezane za organiziranje događaja povodom otvaranja projekata financiranih iz EU kao i više širenja informacija na društvenim mrežama. Novi okvir Interreg-u omogućuje uklanjanje prekograničnih prepreka kroz omogućavanje regijama da iskoriste dio sredstava koja su im dodijeljena za financiranje projekata drugdje u Europi zajednički s drugim regijama. Omogućuje i podršku sveeuropskim inovacijskim projektima odnosno stvaranje međuregionalnih financijskih instrumenata kroz koje će regije sa srodnim pametnim specijalizacijama dobiti potpore za otvaranje sveeuropskih klastera u prioritetnim sektorima kao što su obrada velikih količina podataka, kružno gospodarstvo, napredna proizvodnja i kibersigurnost.⁸⁰

Osvremenjivanje se događa i kroz mjere pojednostavljenja kohezijske politike u programskom razdoblju 2021.-2027. godine odnosno kroz 80 mjera pojednostavljenja. Po prvi puta su fondovi obuhvaćeni jednim zakonodavstvom, usklađena su pravila provedbe za sve. Uvedena je i

⁷⁹ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/2021_2027/, dostupno on-line 25.03.2020.

⁸⁰ Ibidem

Jedinstvena uredba o KF i EFRR te je 11 tematskih ciljeva oblikovano u pet ciljeva politike što državama članicama daje veću fleksibilnost u prenošenju sredstava unutar određenog prioriteta te su jednostavniji za izvještavanje. Manje je uvjeta koji omogućuju provedbu (prijašnji ex ante uvjeti), 20 uvjeta za razliku od gotovo 40 u razdoblju 2014.-2020. Pojednostavljenje je ostvareno i kroz manju administraciju što omogućava lakšu provedbu programa primjerice nema više izmjena sporazuma o partnerstvu nakon početnog donošenja te nema preklapanja sporazuma o partnerstvu i programa. Jednostavnije je i podnošenje zahtjeva za isplatu sredstava pomoću pojednostavnjenih mogućnosti obračuna troškova.⁸¹

Iz navedenoga vidimo kako je kohezijska politika dio ESI fondova te kako regionalna politika koja se ostvaruje kroz kohezijsku politiku ima jednaku svrhu kao i fondovi a to je suradnja i napredak Unije i njezinih građana. Navedeno je i kako regionalna politika temelje ima iz 1957. potpisivanjem Rimskog ugovora kada se Unija i osnovala te možemo zaključiti kako je regionalna politika osnovni dio politike Unije te je postavljena njezinim osnivanjem. Kako je jedan od ciljeva fondova napredak Unije to se nastoji i učiniti i zato je predloženo je osuvremenjivanje kohezijske politike 2021.-2027. kroz pet novopostavljenih glavnih ciljeva. Poboljšati će se fleksibilnost, transparentnost, komunikacija, jača se uloga lokalne uprave te se uvode mjere pojednostavljenja odnosno 80 mjera što uključuje manju administraciju i jedinstveno zakonodavstvo. Tijekom reforme ESI fondova uvedeni su i ex ante uvjeti odnosno preduvjeti za korištenje fondova. Navedena je i IPA, prepristupni fond koji je zamijenio četiri prepristupna fonda i čiji je smisao pomoći razvoju država kandidatkinja za članstvo u EU. Omogućava državama kandidatkinjama uspješnije sudjelovanje i lakše korištenje sredstava iz kohezijske politike nakon pristupa Uniji.

3.2.1. Europski fond za regionalni razvoj

Cilj ERFF-a je ojačati gospodarsku i socijalnu koheziju u EU kroz ispravljanje neravnoteže između njenih regija. Tematska koncentracija odnosno ključni prioriteti fonda su inovacija i istraživanje, digitalni program, podrška za male i srednje poduzetnike (SME), ekonomija s niskim emisijama ugljika. U razvijenijim regijama alokacija resursa odnosno sredstava iznosi najmanje 80 %, u tranzicijskim regijama 60 % sredstava te u manje razvijenim regijama 50 %. Neki resursi osobito su usmjereni prema projektima gospodarstva s niskim emisijama ugljika, u razvijenijim regijama alokacija resursa iznosi 20 %, u tranzicijskim regijama 15 % i u manje

⁸¹ Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, Planovi i pravila za novo programsko razdoblje 2021.-2027., <https://www.hup.hr/EasyEdit/UserFiles/Petra%20Senti%C4%87/planovi-i-pravila-za-novo-programsko-razdoblje-2021-2027ff.pdf>, slajd 7., dostupno on-line 01.04.2020.

razvijenim regijama 12 %.⁸² Osim navedenih prioriteta ERFF ulaže i u inicijative zapošljavanja i očuvanja stalnih poslova te ulaže u infrastrukturu i lokalni razvoj kao i razvoj turizma.⁸³ Resursi se ulažu u ostvarenje tematskih ciljeva strategije Europa 2020 odnosno u tematske ciljeve područja pametan rast kao i tematski cilj održivog rasta „podrška prelasku na ekonomiju s niskom razinom emisije CO₂ u svim sektorima“.⁸⁴ Potencijalni prijavitelji su tijela državne uprave, mala i srednja poduzeća te znanstveno-istraživački sektor.⁸⁵

ERFF osnovan je 1975. nakon što je 1963. godine EK zauzela stav da je smanjivanje razvojnih razlika u regijama osnovni ljudski i moralni zahtjev te su predložene smjernice za regionalnu politiku Zajednice (Unije) zahtijevale da se ERDF treba fokusirati na razvoj manje razvijenih regija unutar država članica s ciljem doseganja održivog rasta. Provedene su dvije reforme, u reformi za proračunsko razdoblje 2000.-2006. godine implementacija ERDF-a se decentralizira na razinu država članica, koje preuzimaju odgovornost za programski sadržaj, upravljanje, nadzor, vrednovanje i kontrolu. U reformi za programsko razdoblje 2007.-2013. godine sredstva ERDF fonda usmjerena su prema novih deset članica koje su Uniji pristupile 2004. godine i bile značajno manje razvijene u odnosu na prosjek Unije.⁸⁶ U financijskom razdoblju 2014.-2020. godine ERDF u RH dobio je 4.321 milijarde eura od ukupnih 10.676 milijardi eura alokacije za ESI fondove što je i ranije navedeno.⁸⁷

3.2.2. Europski socijalni fond

Fokus ESF-a su poboljšanje mogućnosti zapošljavanja i obrazovanja te poboljšavanje položaja najugroženijih skupina kojima prijeti siromaštvo. U programskom razdoblju 2014.-2020. godine sredstva Fonda usmjerena su prema četiri tematska cilja:⁸⁸

- poticanje zapošljavanja i podržavanje mobilnosti rada,
- promicanje socijalne uključenosti i borba protiv siromaštva,
- ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje i
- jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovita javna uprava.

⁸² https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/erdf/, dostupno on-line 01.04.2020.

⁸³ Omondi R. i suradnici (2005.), str. 114.

⁸⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, str. 201., dostupno on-line 20.03.2020.

⁸⁵ <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2013-ESI-Fondovi.pdf>, str. 3., dostupno on-line 01.04.2020.

⁸⁶ http://arhiva.strukturnifondovi.hr/UserDocImages/Documents/Edukativni%20kutak/Publikacije/web_publicacija_kohezija_2013.pdf, str. 21.-22., dostupno on-line 25.03.2020.

⁸⁷ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/>, dostupno on-line 01.04.2020.

⁸⁸ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/social-fund/, dostupno on-line 25.03.2020.

Mogući prijavitelji su organizacije iz javnog, poslovnog i civilnog sektora.⁸⁹ Kao i svi drugi ESI fondovi i ESF svojim djelovanjem podupire ostvarenje strategije Europa 2020 i sukladno tome prioriteti ulaganja Fonda vezani su za tematske ciljeve strategije odnosno područja uključiv rast. Fond promiče visoku zaposlenost i kvalitetu radnih mjesta, poboljšani pristup tržištu rada, visoku razinu obrazovanja i osposobljavanja, prilagodbu radnika industrijskim promjenama potrebnima za postizanje održivog razvoja, tranziciju između obrazovanja i zaposlenja za mlade ljude, socijalnu uključenost, jednake prilike za sve, nediskriminaciju, borbu protiv siromaštva, provedbu reformi. Najmanje 20 % ukupnih resursa ESF-a u svakoj državi članici mora se usmjeriti ostvarenju tematskog cilja 9 odnosno promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije a alokacije Fonda u razvijenijim regijama su 80 %, 70 % u tranzicijskim regijama i 60 % u manje razvijenim regijama u svakom operativnom programu na najviše pet prioriteta za ulaganje.⁹⁰

Nastanak ESF-a vezan je za nastanak EZUČ 1951. godine potpisivanjem Pariškog ugovora. Ugovorom je osnovan i Fond za prekvalifikaciju i zbrinjavanje radnika koji je bio preteča ESF-a, a čiji je cilj bio olakšati radnicima modernizaciju industrije ugljena i čelika i olakšati zapošljavanje u drugim industrijama ili područjima. Osnivanjem EEZ 1957. osniva se i ESF čiji je osnovni cilj bio poticanje zapošljavanja kroz promociju zapošljavanja i veću prostornu i profesionalnu mobilnost te je bio namijenjen svim sektorima osim poljoprivredi. Tada je uspostavljeno temeljno načelo fonda, primjenjivo i danas, a to je da financiranje Zajednice odnosno Unije mora biti usklađeno sa nacionalnim financiranjem. Ključna reforma ESF-a dogodila se 1988. s ciljem bolje integracije Fonda u politike zapošljavanja članica kada je uvedeno četverogodišnje proračunsko planiranje Fonda koji je više usmjeren na potrebe pojedinih regija i skupina stanovnika. Nove promjene događaju se 90-ih godina prošlog stoljeća, a usvajanjem Ugovora iz Amsterdama dogovoren je zajednički okvir strategije za zapošljavanje. Cilj mjera bio je osigurati posao što većem broju ljudi, povećati zaposlenost žena, osnažiti poduzetništvo. Nezaposleni, mladi te osobe isključene s tržišta rada odnosno ranjive skupine ostaju u fokusu ESF-a ali naglasak je na boljoj prilagodljivosti već zaposlenih što uključuje izobrazbu i savjetovanja.⁹¹

⁸⁹ <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2013-ESI-Fondovi.pdf>, str. 5., dostupno on-line 01.04.2020.

⁹⁰ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, str. 219., dostupno on-line 20.03.2020.

⁹¹ http://arhiva.strukturnifondovi.hr/UserDocImages/Documents/Edukativni%20kutak/Publikacije/web_publicacija_kohezija_2013.pdf, str. 24.-27., dostupno on-line 25.03.2020.

U razdoblju 1999.-2004. godine definirana je zajednička imigracijska politika zbog sve većeg broja migranata u EU a mjere su provedene kroz ESF a to su bile bolja integracija imigranata sa ciljem zapošljavanja, učenje jezika i sl. Uvedene su i mjere mentorstva i sl. kroz koncept „aktivnog starenje“ čiji je cilj bio veća zastupljenost starije populacije odnosno osoba iznad 50 godina u zapošljavanju koji bi kod restrukturiranja poduzeća bili prvi koji bi izgubili posao. U fokusu Fonda ostaju mladi koji se u novome dobu, iako obrazovani teško uključuju na tržište rada te su mjere usmjerene na savjetodavne usluge, mentorstva i sl. U programskom razdoblju 2000.-2006. za aktivnosti ESF-a utrošeno je više od 100 milijardi eura, od čega su izdaci Zajednice iznosili oko 54 milijardi eura, a javna i privatna sredstva država članica oko 51 milijardi eura dok je u programskom razdoblju 2007.-2013. utrošeno 75 milijardi eura na razini EU.⁹² U programskom razdoblju 2014.-2020. godine alokacija ESF-a bila je 80 milijardi eura a dodatnih 3.2 milijardi eura dano je Inicijativi za zapošljavanje mladih (IZM).⁹³ IZM je inicijativa osnovana na prijedlog EV zbog nezaposlenosti u Uniji kako bi se dala potpora integraciji mladih koji nisu zaposleni, u sustavu obrazovanja ili osposobljavanja za tržište rada a u fokusu su regije Unije koje su 2012. godine imale stopu nezaposlenosti mladih veću od 25 %. Zbog integriranosti u ESF dio proračuna IZM-a u razdoblju 2014.-2020. godine dolazi od ESF-a odnosno 3.2 milijarde eura od ukupnog proračuna od 6.4 milijarde eura osigurava ESF.⁹⁴ Fond dopunjuje nacionalne mjere zapošljavanja. Države članice samostalno određuju najbolje načine u kojima će financiranje ESF-a poboljšati nacionalno zapošljavanje u skladu sa europskom strategijom.⁹⁵ U RH ESF sufinancira mjere aktivne politike zapošljavanja koje provode Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) i Ministarstvo rada i mirovinskog sustava.⁹⁶ Ukupna alokacija sredstava ESF-a u RH u programskom razdoblju 2014.-2020. godine iznosila je 1.516 milijardi eura.⁹⁷

3.2.3. Kohezijski fond

Cilj KF je ojačati gospodarsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju EU kako bi se postigao održivi razvoj. Fond se fokusira na ulaganja u okoliš i promet te podupire tematske ciljeve područja održivog razvoja strategije Europa 2020 kao i posljednji tematski cilj područja uključiv rast

⁹²http://arhiva.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Documents/Edukativni%20kutak/Publikacije/web_publicacija_kohezija_2013.pdf, str. 24.-27., dostupno on-line 25.03.2020.

⁹³ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/social-fund/, dostupno on-line 25.03.2020.

⁹⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, str. 219., dostupno on-line 20.03.2020.

⁹⁵ Omondi R. i suradnici (2005.), str. 15.

⁹⁶ <http://mjere.hr/>, dostupno on-line 01.04.2020.

⁹⁷ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/>, dostupno on-line 01.04.2020.

odnosno „jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave“.⁹⁸ Uz promet i okoliš u programskom razdoblju 2014.-2020. godine dodaje se i tehnička pomoć kao novo investicijsko područje. Fond omogućava sufinanciranje velikih investicijskih projekata.⁹⁹ U području prometa fokus je na investiranju u Transeuropsku prometnu mrežu koja predstavlja jedinstvenu, multimodalnu mrežu koja objedinjuje kopnene, zračne i pomorske prometne mreže, a s ciljem osiguravanja što bržeg protoka ljudi i roba diljem teritorija EU-a, pri tome osiguravajući međunarodnu prometnu povezanost. Kod okoliša naglasak je na ulaganja u upravljanje otpadom i vodama ali financiraju se i projekti s pozitivnim učinkom na okoliš primjerice projekti vezani uz energetske održivost i obnovljive izvore energije. Ulagati se može i u prometnice izvan transeuropske prometne mreže, željeznicu, riječni i morski promet, intermodalne prometne sustave, zračni i pomorski promet, čišći gradski i javni prijevoz. Okvir za ulaganje KF je širok ali država članica dužna je osmisлити operativne programe za njegovu provedbu a s ciljem ostvarenja gospodarske i socijalne kohezije. Kao što je i ranije navedeno maksimalni udio financiranja iz KF je 85 % a EK iznimno može odobriti 100 % sufinanciranja. Iznos pomoći može biti umanjen za iznos prihoda ako projekt generira prihode.¹⁰⁰ S obzirom na to da se radi o velikim nacionalnim projektima, sredstva mogu koristiti tijela javne vlasti kao npr. jedinice lokalne i područne samouprave, komunalna poduzeća u njihovom vlasništvu, ministarstva, agencije koje se bave prometom i okolišem kao i druge slične organizacije.¹⁰¹

KF uspostavljen je Ugovorom iz Maastrichta, a primarni cilj mu je bio slabije razvijenim državama članicama osigurati kriterije za sudjelovanje u ekonomskoj i monetarnoj uniji. Osim jačanja gospodarske i socijalne kohezije Fond vodi i ispunjenju kriterija konvergencije odnosno ekonomske kriterije za uvođenje eura za države članice. Za razliku od ostalih fondova Kohezijske politike koji funkcioniraju na regionalnoj razini, pritom se vodeći načelom supsidijarnosti koje propisuje donošenje odluka na što nižoj razini i decentralizaciju provedbe, KF djeluje na državnoj razini. KF namijenjen je državama članicama čiji je BDP po stanovniku manji od 90 % prosjeka EU. U razdoblju od 2014.-2020. godine, KF je usmjeren na Bugarsku, Hrvatsku, Cipar, Republiku Češku, Estoniju, Grčku, Mađarsku, Latviju, Litvu, Maltu, Poljsku,

⁹⁸ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, str. 241., dostupno on-line 20.03.2020.

⁹⁹ http://arhiva.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Documents/Edukativni%20kutak/Publikacije/web_publicacija_kohezija_2013.pdf, str. 28., dostupno on-line 25.03.2020.

¹⁰⁰ Ibidem, str. 18.-20.

¹⁰¹ <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2013-ESI-Fondovi.pdf>, str. 7., dostupno on-line 01.04.2020.

Portugal, Rumunjsku, Slovačku i Sloveniju¹⁰² te je ukupna alokacija sredstava Fonda bila 68.7 milijardi eura.¹⁰³ U financijskom razdoblju 2007.–2013. godine 70 milijardi eura bilo je usmjereno kroz KF, što ga čini financijski najmanje izdašnim u odnosu na ostale fondove Kohezijske politike. Razlog tomu je njegova ograničena primjena odnosno primjena na ograničenom broju država članica čiji je BDP manji od 90 % prosjeka Unije.¹⁰⁴ U RH alokacija KF u financijskom razdoblju 2014.–2020. godine iznosila je 2.559 milijarde eura.¹⁰⁵

3.2.4. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Ruralni razvoj u EU financiran je kroz EPFR. Pridonosi razvoju ruralnih područja kroz poticanje teritorijalno i ekološki uravnoteženog poljoprivrednog sektora koji je konkurentan i inovativan. Politika ruralnog razvoja EU u skladu je sa strategijom Europa 2020 i Zajedničkom poljoprivrednom politikom (ZPP) te za razdoblje 2014.–2020. godine ima tri dugoročna cilja:¹⁰⁶

- poticanje konkurentnosti poljoprivrede,
- osiguranje održivog upravljanja prirodnim resursima i klimatsku akciju i
- postizanje uravnoteženog teritorijalnog razvoja ruralnih gospodarstava i zajednica, uključujući otvaranje i održavanje radnih mjesta.

Politika se provodi kroz nacionalne i/ili regionalne programe ruralnog razvoja (PRR) koji se moraju temeljiti na najmanje četiri od šest prioriteta Unije:

1. poticanju transfera i inovacije u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima,
2. povećanju održivosti/konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede te promicanju inovativnih farmerskih tehnologija te održivu upravljanju šumama,
3. promicanju organizacije prehrambenih lanaca, dobrobiti životinja i upravljanju rizikom u poljoprivredi,
4. obnovi, očuvanju i poboljšanju ekosustava koji se temelje na poljoprivredi i šumarstvu,
5. promicanju učinkovitog korištenja resursa i pružanju potpore prelasku na gospodarstvo s niskim udjelom ugljika i klimatski otporno gospodarstvo u sektorima poljoprivrede, hrane i šumarstva i

¹⁰² https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/cohesion-fund/, dostupno on-line 01.04.2020.

¹⁰³ http://arhiva.strukturnifondovi.hr/UserDocImages/Documents/Edukativni%20kutak/Publikacije/web_publicacija_kohezija_2013.pdf, str. 28., dostupno on-line 25.03.2020.

¹⁰⁴ Ibidem, str. 18.

¹⁰⁵ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/>, dostupno on-line 01.04.2020.

¹⁰⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, str. 323., dostupno on-line 25.03.2020.

6. promicanje socijalne uključenosti, smanjenja siromaštva i gospodarskog razvoja u ruralnim područjima.

Svaki prioritet je razrađen u detaljnijim područjima fokusa gdje države članice i regije u okviru Programa ruralnog razvoja (PRR) utvrđuju kvantificirane ciljeve prema tim područjima fokusa na temelju analize potreba teritorija. Nakon kvantificiranja ciljeva države članice moraju odabrati mjere za ostvarivanje ciljeva. Potpora koju daje ruralni razvoj pokriva ulaganja, osnivanje poduzeća, infrastrukturu, aktivnosti razvoja ljudskog kapitala te plaćanja za osiguranje javnih dobara kao što su poboljšanje okoliša i osiguranje održiva upravljanja prirodnim resursima. Reformom iz 2013. uvedena je nova struktura programa. Fleksibilnost kod korištenja mjera je poboljšana čime je omogućeno lakše rješavanje problema u programima kroz kombinaciju mjera. Ojačana je i orijentacija programa na rezultate, pojednostavnjena su pravila provedbe i uspostavljena jača veza sa drugim EU fondovima. Najmanje 30 % proračuna svakog programa morat će se posvetiti posebnim mjerama povezanim s okolišem i klimom, a najmanje 5 % pristupu lokalnom razvoju u okviru programa LEADER kako bi se osigurala adekvatna ekološka akcija i promaknuli oblici strategija lokalnog razvoja koji idu od donjih prema gornjim razinama.¹⁰⁷ Budžet EPFRR u cijeloj EU za programsko razdoblje 2014.-2020. godine iznosio je 100 milijardi eura te projekti u okviru fonda traju do 2023. godine.¹⁰⁸ Projekt mogu prijaviti poljoprivredni gospodarski subjekti, poljoprivredne organizacije, udruge i sindikati, udruge za zaštitu okoliša, organizacije koje pružaju usluge u kulturi zajednice, uključujući medije, udruge žena, poljoprivrednici, šumari i mladi.¹⁰⁹

Alokacija EPFRR u RH u programskom razdoblju 2014.-2020. godine bila je 2.026 milijardi eura. Financiranje EPFRR u RH ostvaruje se kroz Program ruralnog razvoja (PRR) koji je uspostavljen 2015. godine i za razdoblje 2014.-2020. vrijedio oko 2.4 milijarde eura.¹¹⁰ Za razdoblje 2021.-2027. godine EK predlaže da se financiranje ZPP-a smanji za oko 5 % zbog manjih doprinosa u Uniji s 27 članica te daljnje podupiranje europskih poljoprivrednika kako bi se postigao održiv i konkurentan poljoprivredni sektor ali uz prijedloge koji će ZPP učiniti spremnijim za buduće izazove poput klimatskih promjena ili generacijske obnove. Ključni

¹⁰⁷ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, str. 323., dostupno on-line 25.03.2020.

¹⁰⁸ https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development_hr, dostupno on-line 01.04.2020.

¹⁰⁹ <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2013-ESI-Fondovi.pdf>, str. 9., dostupno on-line 01.04.2020.

¹¹⁰ <https://ruralnirazvoj.hr/financijski-instrumenti-za-ruralni-razvoj/mreza-partnera-i-kontakti/#aprrr>, dostupno on-line 01.04.2020.

aspekti prijedloga su veća potpora malim i srednjim poljoprivrednim gospodarstvima i poticanje mladih poljoprivrednika da se bave poljoprivredom, povećanje zahtjeva vezanih za okoliš i klimatske promjene odnosno očuvanje tla bogatog ugljikom, poboljšanje kvalitete vode te smanjenje razine dušikova oksida i amonijaka te plodoredi. Države članice morati će razviti ekološke programe kako bi potakli poljoprivrednike na korištenje poljoprivrednih praksi korisnih za klimu i okoliš. promjene EK predlaže i fleksibilniji sustav, pojednostavljenje načina na koji ZPP funkcionira, naglasak više neće biti na pravilima i sukladnosti već na rezultatima, države će morati donijeti jedinstveni strateški plan koji će obuhvaćati izravna plaćanja, ruralni razvoj i sektorske strategije. ZPP budućnosti poticat će veća ulaganja u istraživanje i inovacije te poljoprivrednicima i ruralnim zajednicama omogućiti da ostvare koristi od tih ulaganja.¹¹¹

3.2.5. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo

U programskom razdoblju 2014.-2020. godine EFPR daje doprinos ostvarenju sljedećih ciljeva:¹¹²

- promicanja konkurentnih, ekološki održivih, gospodarski održivih i socijalno odgovornih ribarstva i akvakulture,
- poticanja provedbe zajedničke ribarske politike (ZRP-a),
- promicanja uravnoteženog i uključivog teritorijalnog razvoja na područjima ribarstva i akvakulture i
- poticanja razvoja i provedbe integrirane pomorske politike (IPP-a) Unije na način koji je komplementaran s kohezijskom politikom i ZRP-om.

Potencijalni prijavitelji su gospodarski subjekti i udruge u državama članicama Europske unije.¹¹³ Alokacija EFPR u programskom razdoblju 2014.-2020. iznosi 6.4 milijarde eura. Većinski dio alokacije, 67 % odnosno 4.34 milijarde eura koristi se za povećanje održivosti i profitabilnosti ribarstva i akvakulture kroz stvaranje održivih radnih mjesta, potporama marketingu te obradi i promicanju lokalnog razvoja. Ostalih 33 % podijeljeno je na 580 milijuna eura za praćenje usklađenosti sa ZRP-om i zaštitu poštenog pristupa jatima kroz kontrolu

¹¹¹ https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/future-cap_hr, dostupno on-line 01.04.2020.

¹¹² https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, str. 251., dostupno on-line 25.03.2020.

¹¹³ <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2013-ESI-Fondovi.pdf>, str. 11., dostupno on-line 01.04.2020.

ribolovnih aktivnosti, pristup ribarskim područjima i tehničke mjere za poboljšanje selektivnosti i održivosti, 520 milijuna eura korišteno je za poboljšanje znanja o morima i dugoročnom upravljanju ribarstvom dok se 71 milijun eura koristi za plavo gospodarstvo s ciljem održivog rasta, stvaranje radnih mjesta iz mora i oceana, racionalno korištenje pomorskih resursa (npr. biotehnologija i energetika), nova znanja o morima. EK u sklopu svog udjela u EFPR podupire ciljeve vezane za pomorsku i obalnu politiku cijele Unije a to su:¹¹⁴

- međunarodno upravljanje,
- suradnju putem razmjene informacija i najbolje prakse,
- javne informacije i potporu mrežnim platformama i
- znanje o moru i pomorsko prostorno planiranje.

Države članice kroz EFPR ostvaruju sljedeće ciljeve:¹¹⁵

- smanjenje utjecaja pomorstva na morski okoliš,
- tržišne alate za profesionalce i potrošače,
- zajedničku zaštitu zaštićenih područja i lokacija s popisa Natura 2000 i
- posebnu potporu malim ribarima.

U programskom razdoblju 2021.-2027. godine EK je predložila budžet od 6.14 milijardi eura za EFPR. Fond će nastaviti podržavati razvoj održivog ribarstva ali će naglasak biti na podupiranju malih ribara. Pomoći će i u oslobađanju razvojnog potencijala održivog plavog gospodarstva prema prosperitetnijoj budućnosti obalnih zajednica. Prvi put će pridonijeti jačanju međunarodnog upravljanja oceanom za sigurnija, čišća, sigurnija i održivo upravljana mora i oceane. Komisija pojačava utjecaj Fonda na okoliš s naglaskom na zaštitu morskih ekosustava i očekivanim doprinosom od 30 % svog proračuna ublažavanju i prilagodbi klimatskim promjenama, u skladu s obvezama utvrđenim Pariškim sporazumom. Neke nove značajke Fonda su pojednostavljenje u smislu da će se članice moći usmjeriti svojim strateškim prioritetima umjesto biranja iz „izbornika“ prihvatljivih aktivnosti. Uvesti će se i bolja usklađenost sa ostalim ESI fondovima kao i bolje ciljanje potpore postizanju zajedničke ribarske politike.¹¹⁶ U RH financiranje iz EFPR u programskom razdoblju 2014.-2020. godine

¹¹⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, str. 251., dostupno on-line 25.03.2020.

¹¹⁵ Ibidem

¹¹⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_18_4104, dostupno on-line 01.04.2020.

ostvaruje se kroz OP Pomorstvo i ribarstvo te provedbom ZRP-a. Alokacija EFPR u RH u programskom razdoblju 2014.-2020. godine bila je 253 milijuna eura.¹¹⁷

U pomoći razvoju područja pomažu LAG-ovi i FLAG-ovi u okviru LEADER/CLLD programa. LEADER program predstavlja sveobuhvatni program razvoja ruralnih područja EU a oslanja se na izradu i provedbu lokalnih razvojnih strategija za razvoj ruralnih ili ribarstvenih područja (LRS/LRSR) koje omogućuju integralnu provedbu gospodarske i socijalne kohezije a provode ih Lokalne akcijske grupe ili skupine (LAG-ovi/FLAG-ovi). LAG-ovi i FLAG-ovi predstavljaju partnerstva različitih interesnih skupina koja pružaju izravnu potporu lokalnim razvojnim dionicima i projektima nacionalnih razvojnih programa. LEADER mreža Hrvatske je nevladino udruženje osnovana 2012. godine koju čine LAG-ovi i FLAG-ovi te potporne organizacije iz civilnog i javnog sektora za integralni lokalni razvoj koje djeluju na nacionalnoj razini i pružaju pomoć LAG-ovima i FLAG-ovima te njihovim razvojnim dionicima. LEADER mrežu Hrvatske čini 59 članova od kojih su 48 LAG-ovi i FLAG-ovi a ostatak su ugledne nacionalne znanstveno-stručne institucije i organizacije.¹¹⁸ Osim LEADER programa LAG-ovi i FLAG-ovi nositelji su i CLLD pristupa razvoja ruralnih područja te ribarstvenih područja. CLLD (eng. *Community Led Local Development* - lokalni razvoj pod vodstvom zajednice) je mehanizam za uključivanje partnera na lokalnoj razini, uključujući i predstavnike civilnog društva i lokalne gospodarske dionike, u izradu i provedbu integrirane lokalne razvojne strategije te je cilj CLLD-a LEADER učiniti učinkovitijim za potporu inovacijama i lokalnom upravljanju. CLLD i LEADER LAG-ovi u RH provode kroz EPFRR u okviru Programa ruralnog razvoja RH 2014.-2020. dok FLAG-ovi ih provode kroz EFPR u okviru Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo 2014.-2020.¹¹⁹

3.2.6. Iskorištenost ESI fondova u RH

U financijskom razdoblju 2007.-2013. godine kroz pretpristupni program IPA Republika Hrvatska na raspolaganju je imala 997.6 milijuna eura¹²⁰ dok se alokacija resursa punopravnim članstvom u Uniji višestruko povećava te u financijskom razdoblju 2014.-2020. godine iz ESI fondova na raspolaganju je bilo 10.676 milijardi eura. Od tog iznosa 8.397 milijardi eura dodijeljeno je za provođenje Kohezijske politike od čega je 4.321 milijardi eura dodijeljeno EFRR, 1.516 milijardi eura ESF te 2.559 milijardi eura KF. Nadalje, 2.026 milijarde

¹¹⁷ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/>, dostupno on-line 01.04.2020.

¹¹⁸ <http://www.lmh.hr/o-nama>, dostupno on-line 01.04.2020.

¹¹⁹ <http://www.lmh.hr/leader-clld/clld>, dostupno on-line 01.04.2020.

¹²⁰ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/pretpriustupni-fondovi-2/>, dostupno on-line 01.04.2020.

eura dodijeljeno je za poljoprivredu i ruralni razvoj te 253 milijuna eura za razvoj ribarstva što je i prikazano u tablici 3.¹²¹ Prema podacima Ministarstva financija RH je od 2013. do 2020. godine u proračun EU uplatila 22.4 milijarde kuna dok je iz EU proračuna u proračun RH uplaćeno 43.3 milijarde kuna¹²² što znači da je RH u tom razdoblju 20.9 milijardi kuna u plusu.

Tablica 3.: Alokacija IPA i ESI fondova u RH

2007.-2013. IPA (u eur)	2014.-2020. ESI fondovi - 10.676 mlrd eura (u eur)				
997.6 milijuna eura	EFRR	ESF	KF	EPFRR	EFPR
	4.321 mlrd	1.516 mlrd	2.559 mlrd	2.026 mlrd	253 milijuna

Izvor: <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/>, dostupno on-line 01.04.2020.;
<https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/pretpristupni-fondovi-2/>, dostupno on-line 01.04.2020.

Tablica 4.: Uplaćeni iznosi u proračun RH od 2013. do 2020.

FOND	UPLAĆENI IZNOS	% ALOKACIJE FONDA
EFRR	12.19 milijarde kuna (1.69 milijardi eura)	39.11
KF	5.04 milijardi kuna (661 milijun eura)	25.83
ESF	4.55 milijardi kuna (597 milijuna eura)	39.38
EFPR	632 milijuna kuna (82 milijuna eura)	32.41
EPFRR	6.78 milijardi kuna (889 milijuna eura)	43.89

Izvor: <https://strukturnifondovi.hr/financijski-pregled-eu-fondova/>, dostupno on-line 01.04.2020.

Tablica 4. prikazuje uplaćene iznose iz proračuna EU u proračun RH kroz razdoblje od 2013. do 2020. godine te postotak uplate u odnosu na ukupne alokacije fonda čiji se podaci nalaze u prijašnjoj tablici. Podaci o uplatama dani su u kunama te su konvertirani u eure po središnjem

¹²¹ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/>, dostupno on-line 01.04.2020.

¹²² <https://strukturnifondovi.hr/financijski-pregled-eu-fondova/>, dostupno on-line 01.04.2020.

tečaju eura HNB-a od .04.2020. godine. Iz tablice vidimo kako se u osmogodišnjem razdoblju iz EU proračuna u proračun RH uplatilo 12.19 milijardi kuna iz EFRR te da je postotak u odnosu na ukupnu alokaciju fonda koja je vidljiva u prethodnoj tablici i iznosi 4.321 mlrd eura, 39.11 %. Taj postotak govori kako je dosada 39 % od ukupne alokacije EFRR uplaćeno u proračun RH odnosno da je 39 % ukupne alokacije fonda iskorišten. Vidimo kako je najmanji postotak uplate iz KF, 25.83 %, dok je najveća uplata, 43.89 % iz EPFRR odnosno da je najmanja iskorištenost KF dok najveću iskorištenost ima EFRR.

3.3. Fond solidarnosti EU

Fond solidarnosti EU (FSEU) je osnovan kao odgovor na prirodne katastrofe velikih razmjera i cilj mu je pokazati europsku solidarnost prema pogođenim regijama unutar Europe. Osnovan je u ljeto 2002. godine nakon velikih poplava u središnjoj Europi. Otad se koristio za 80 katastrofa pokrivajući niz različitih prirodnih katastrofa uključujući poplave, šumske požare, potrese, oluje i suše. Do sada su 24 europske zemlje primile potporu u iznosu većem od 5 milijarde eura.¹²³

RH je FSEU koristila 5 puta do 2019. godine. Pomoć je korištena za poplave koje su se događale u svibnju 2010., rujnu 2010., listopadu 2012., siječnju 2014. i svibnju 2014. godine.¹²⁴

Tablica 5.: Iznosi šteta i pomoći koje je RH dobivala iz FSEU

	Šteta (u mil. eura)	FSEU pomoć (u mil. eura)	% potpore
Svibanj 2010.	153	3.8	2.5% (3.8/153*100)
Rujan 2010.	47	1.2	2.5%
Listopad 2012.	12	0.287	2.4%
Siječanj 2014.	292	8.6	2.9%
Svibanj 2014.	298	8.9	2.9%
UKUPNO	802	22.8	2.8%

Izvor: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/thefunds/doc/interventions_since_2002.pdf, dostupno on-line

01.04.2020.

¹²³ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/solidarity-fund/, dostupno on-line 01.04.2020.

¹²⁴ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/thefunds/doc/interventions_since_2002.pdf, dostupno on-line 01.04.2020.

U tablici 5. su prikazani iznosi šteta i pomoći koje je RH dobivala iz FSEU u milijunima eura. U svibnju 2010. iznos potpore bio je 2.5 % štete, u rujnu 2010. 2.5 % štete, u listopadu 2012. 2.4 % štete dok su u siječnju i svibnju 2014. godine iznosi šteta bili najveći čime su i iznosi potpora bili veći. U siječnju 2014. iznos potpore činio je 2.9 % štete a isto je bilo i u svibnju 2014. godine. Ukupni iznos šteta u RH iznosio je 802 milijuna eura dok je iznos potpore iznosio 22.8 milijuna eura odnosno FSEU je pomogao RH sa financiranjem 2.8 % ukupne štete.

Kao odgovor na pandemiju COVID-19 virusa djelokrug FSEU proširen je na izvanredna stanja u zdravstvu. Fond će financirati sve vrste pomoći javnosti. Financirane aktivnosti uključuju: medicinsku pomoć odnosno financiranje lijekova, medicinske opreme, infrastrukture civilne zaštite, medicinsku njegu povezanu s virusom koja zahtijeva dodatne troškove, posebnu pomoć javnosti, osobito ranjivim skupinama kao što su stariji, trudnice, ljudi sa zdravstvenim problemima, samohrani roditelji itd., financijske potpore medicinskom i ostalom osoblju izvanrednih službi, razvoj cjepiva, poboljšanje kapaciteta za planiranje i procjenu rizika, dezinfekcija zgrada i drugih mjesta, zdravstveni pregledi uključujući preglede na granicama i sve ostale aktivnosti suzbijanja bolesti.¹²⁵

3.4. Plan oporavka EU

Za pomoć kod oporavka Unije nakon pandemije COVID-19 virusa donesen je paket mjera za pomoć gospodarstvu. Čelnici i čelnice EU-a postigli su dogovor o sveobuhvatnom paketu u iznosu od 1824.3 milijardi eura u kojem se povezuju višegodišnji financijski okvir (VFO) i izvanredni rad na oporavku u okviru instrumenta Next Generation EU (NGEU). VFO će za razdoblje 2021.-2027. iznositi 1074.3 milijardi eura te će obuhvatiti sljedeća područja potrošnje:¹²⁶

- jedinstveno tržište, inovacije i digitalizacija,
- kohezija, otpornost i vrijednosti,
- prirodni resursi i okoliš,
- migracije i upravljanje granicama,
- sigurnost i obrana,
- susjedstvo i svijet i

¹²⁵ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/solidarity-fund/covid-19, dostupno on-line 12.07.2020.

¹²⁶ <https://www.consilium.europa.eu/hr/meetings/european-council/2020/07/17-21/>, dostupno on-line 29.07.2020.

- europska javna uprava.

NGEU iznositi će 750 milijardi eura, a sredstva će se podijeliti na sedam pojedinačnih programa:¹²⁷

- mehanizam za oporavak i otpornost: 672.5 milijardi eura (zajmovi: 360 milijardi eura, bespovratna sredstva: 312.5 milijardi eura),
- REACT-EU: 47.5 milijardi eura,
- Obzor Europa: 5 milijardi eura,
- InvestEU: 5.6 milijardi eura,
- ruralni razvoj: 7.5 milijardi eura,
- Fond za pravednu tranziciju (JTF): 10 milijardi eura i
- rescEU: 1.9 milijardi eura.

U skladu s načelima dobrog upravljanja države članice pripremit će nacionalne planove za oporavak i otpornost za razdoblje 2021. do 2023. godine. Trebat će biti usklađeni s preporukama za pojedine zemlje te doprinositi zelenoj i digitalnoj tranziciji. Konkretnije, planovima će se morati poticati rast i stvaranje radnih mjesta te jačati gospodarska i socijalna otpornost zemalja EU-a.¹²⁸

Cilj fondova kohezijske politike kao i same kohezijske politike je uspostavljanje gospodarske i socijalne kohezije Unije. EFRR to ostvaruje kroz smanjivanje razvojnih razlika u regijama a fokus mu je među ostalim i na inovacijama, istraživanju i podršci malim i srednjim poduzećima, ESF cilju pridonosi kroz poboljšavanje mogućnosti zapošljavanja i obrazovanja dok KF razvija regije čiji je BDP ispod 90 % prosjeka Unije te se fokusira na područje okoliša i prometa i sufinancira velike investicijske projekte ali i pomaže ispunjavanju kriterija konvergencije državama članicama. Na području poljoprivrede EPFRR za cilj ima poticanje konkurentnosti poljoprivrede, održivo upravljanje, uravnotežen teritorijalni razvoj i otvaranje radnih mjesta. EPFRR podupire ostvarenje ZPP čije je djelovanje na razini Unije a države članice svoj ruralni razvoj ostvaruju kroz PRR u okviru kojih su definirane mjere za ostvarenje ciljeva specifičnih za državu članicu. Cilj EFPR-a je promicanje ekološkog ribarstva i proizvodnje te stvaranja održivog razvoja u pomorstvu i ribarstvu te obuhvaća brojne aktivnosti od istraživanja tržišta

¹²⁷ <https://www.consilium.europa.eu/hr/meetings/european-council/2020/07/17-21/>, dostupno on-line 29.07.2020.

¹²⁸ Ibidem

do kontrole ribarskih aktivnosti. Kao što EPFRR osigurava provedbu ZPP tako i EFPR osigurava provedbu ZRP ali i IPP. Iz navedenog vidimo kako LAG-ovi te FLAG-ovi pomažu u razvoju ruralnih i ribarskih područja koja obuhvaćaju kroz LEADER/CLLD program. U razdoblju 2011.-2017. alokacija sredstava kohezijske politike se povećala ali EPFRR dobivati će manje sredstava ali će fokus na klimatske promjene biti veći, ulaganja u inovacije će biti veća te će potpore malim i srednjim poduzetnicima biti veće. Kako je za razdoblje 2021.-2027. predloženo osuvremenjivanje kohezijske politike isto se događa i ostalim ESI fondovima. EFPR nastavlja s podržavanjem održivog ribarstva ali naglasak je na malim ribarima, zaštiti morskog ekosustava a neke su značajke pojednostavljene. Vidimo i kako svi fondovi podupiru razvoj strategije Europa 2020 te kako su fondovi kohezijske politike osnovani za vrijeme osnivanja Unije te su konstanta kroz godine dok su se fondovi u području poljoprivrede i ribarstva kroz godine mijenjali. Uz ESI fondove i kohezijsku politiku opisan je i fond solidarnosti EU čija je svrha pomoći članicama i državama u pregovorima o pristupanju Uniji kod prirodnih katastrofa, a navedeno je i vidimo kako će financirati sve aktivnosti pomoći rješavanja situacije s pandemijom COVID-19 virusa. Iz navedenoga vidimo i plan oporavka Unije nakon pandemije COVID-19 virusa, koliko će iznositi i na koja će se područja trošiti.

4. STRATEŠKI DOKUMENTI

U ovom poglavlju navesti će se strateški dokumenti važni za korištenje ESI fondova a to su Zajednički strateški okvir, Sporazum o partnerstvu, Europa 2020 i Operativni programi.

4.1. Zajednički strateški okvir (ZSO)

Uredba br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća navodi kako se ZSO uspostavlja „radi promicanja usklađenog, uravnoteženog i održivog razvoja Unije“ te kako se njime određuju „strateška temeljna načela kako bi se olakšao proces programiranja i sektorska i teritorijalna koordinacija intervencija Unije u okviru ESI fondova te koordinacija s drugim relevantnim politikama i instrumentima Unije u skladu s ciljevima strategije Unije za pametan, održiv i uključiv rast, uzimajući u obzir ključna teritorijalna pitanja za razne vrste teritorija.“¹²⁹

Kroz ZSO državama članicama daju se strateške smjernice za iskorištavanje svih mogućnosti koje pružaju ESI fondovi te druge politike i instrumenti EU-a u njihovim sporazumima o partnerstvu i programima zadržavajući jasan fokus na prioritetima strategije Europa 2020 te se daju pravila i mehanizmi za provedbu smjernica. Cilj je pospješiti koordinaciju i komplementarnost intervencija koje dobivaju potporu iz ESI fondova. ZSO je nasljednik Strateških smjernica Unije o kohezijskoj politici i ruralnom razvoju za razdoblje 2007.-2013., te pokriva svih pet ESI fondova. Države članice pozivaju se da osiguraju suradnju između upravljačkih tijela nadležnih za svaki ESI fond u svim fazama programiranja, provedbe, praćenja i evaluacije njihove potpore i na strateškoj i na operativnoj razini.¹³⁰

4.2. Sporazum o partnerstvu

Sporazum o partnerstvu je opći strateški dokument u kojem se nalaze načini kojima će se u svakoj državi članici u programskom razdoblju 2014.-2020. koristiti ESI fondovi. Uredba br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća navodi kako „svaka država članica izrađuje sporazum o partnerstvu za razdoblje od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2020.“¹³¹ te da je izrađuju sa svojim partnerima¹³² a to su nadležna urbana i druga javna tijela, gospodarski i socijalni partneri i nadležna tijela koja predstavljaju civilno društvo, uključujući partnere na području zaštite okoliša, nevladine organizacije i tijela zadužena za promicanje socijalne

¹²⁹ Uredba br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, članak 10, stavak 1

¹³⁰ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, str. 19., dostupno on-line 25.03.2020.

¹³¹ Uredba br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, članak 14, stavak 1

¹³² Ibidem, članak 5, stavak 1

uključenosti, ravnopravnosti spolova i nediskriminacije te u dijalogu sa Komisijom. Sporazum mora biti temeljen na transparentnim postupcima u odnosu na javnost te u skladu sa institucionalnim i pravnim okvirom država za koje se radi.¹³³ Komisiji se dostavljao do travnja 2014. godine.¹³⁴ Sporazumom o partnerstvu utvrđuju se „mehanizmi kojima se osigurava usklađenost sa strategijom Unije za pametan, održiv i uključiv rast te sa zadaćama za pojedine fondove u skladu s njihovim ciljevima koji se temelje na Ugovorima, uključujući ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju.“¹³⁵

Sporazum o partnerstvu zamjenjuje Nacionalni strateški referentni okvir (NSRO) za programsko razdoblje 2007.-2013. za fondove kohezijske politike i Nacionalni strateški plan (NSP) za EPFRR i ERF. Sporazum o partnerstvu mora sadržavati.¹³⁶

- primjenu horizontalnih načela i političkih ciljeva ESI fondova, uključujući načelo partnerstva i ciljeve vezane uz klimatske promjene,
- distribucija pričuve za ostvarenje postignuća razrađena po svakom ESI fondu i kategoriji regije te način na koji se osigurava funkcioniranje okvira učinka,
- sažetak stanja primjenjivih ex ante uvjeta,
- procjenu administrativnih kapaciteta tijela vlasti uključenih u provedbu ESI fondova zajedno sa – gdje je to potrebno – sažetkom akcija za njihovo poboljšanje,
- sažetak akcija čiji je cilj smanjenje administrativnog tereta za korisnike,
- samo za Fondove, informacije potrebne za ex ante verifikaciju usklađenosti s pravilima dodavanja i
- glavna područja prioriteta za suradnju u sklopu ESI fondova uzimajući u obzir, gdje je to prikladno, strategije za makroregije i morske bazene.

Tablica 6.: Glavne razlike strateških dokumenata u programskom razdoblju 2007.-2013. i 2014.-2020.

Programsko razdoblje 2007.-2013.	Programsko razdoblje 2014.-2020.
Strateške smjernice za kohezijsku politiku i strateške smjernice za ruralni razvoj.	Zajednički strateški okvir koji pokriva pet ESI fondova.

¹³³ Uredba br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, članak 14, stavak 2

¹³⁴ Ibidem, stavak 4

¹³⁵ Ibidem, članak 15, stavak 1a

¹³⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, str. 20.-21., dostupno on-line 25.03.2020.

Nacionalni strateški referentni okvir koji uglavnom pokriva tri fonda kohezijske politike i samo je neke dijelove odobrila Komisija. Nacionalni strateški planovi koji pokrivaju programe ruralnog razvoja i ribarstva, a pripremile su ih države članice u tijesnoj suradnji s Komisijom i partnerima.	Sporazum o partnerstvu koji pokriva svih pet ESI fondova, a glavnina njegovih elemenata zahtijeva službeno odobrenje Komisije, uključujući slučajevne dopune.
Različit sadržaj programa kohezijske politike, EPFRR-a i EFR-a.	Zajednički osnovni skup elemenata za svih pet ESI fondova.
Zasebni programi za EFRR (+KF) i ESF.	Dopušteni i kombinirani programi ESF-a i EFRR-a (ili ESF-a i KF-a).

Izvor: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, str. 21., dostupno on-line 25.03.2020.

Tablica 6. prikazuje glavne razlike strateških dokumenata u programskom razdoblju od 2007.-2013. godine te strateških dokumenata u programskom razdoblju od 2014.-2020. godine. Iz tablice vidimo kako su u programskom razdoblju 2007.-2013. strateški dokumenti bili postavljeni odvojeno odnosno nisu pokrivali sve fondove i programe dok u programskom razdoblju 2014.-2020. to nije slučaj već su uspostavljeni ZSO, Sporazum o partnerstvu, zajednički osnovni skup elemenata i dopušteni i kombinirani programi koji pokrivaju svih pet fondova.

Sporazum o partnerstvu RH opisuje na koji način će Republika Hrvatska pristupiti ispunjavanju zajedničkih ciljeva strategije Europa 2020 uz pomoć sredstava iz proračuna EU koja su joj dodijeljena kroz višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2014.-2020. godine. Prijedlog Sporazuma o partnerstvu izradili su zajednički Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, Ministarstvo poljoprivrede i Tematske radne skupine koje djeluju u okviru Koordinacijskog povjerenstva za pripremu programskih dokumenata za financijsko razdoblje Europske unije 2014.-2020. Sporazum sadrži:¹³⁷

- listu svih predloženih programa (osim programa teritorijalne suradnje koji uključuju više država),

¹³⁷ <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/eu-fondovi/financijsko-razdoblje-eu-2014-2020/sporazum-o-partnerstvu/323>, dostupno on-line 10.04.2020.

- sažetak ex ante evaluacije svakog programa,
- odabrane tematske ciljeve i rezultate koji ukazuju na glavne promjene koje se žele postići u određenom području,
- mehanizme za koordinaciju fondova i drugih instrumenata i
- provedbu.

4.3. Europa 2020

Strategija Europa 2020. donesena je 2010. godine nakon ekonomske krize. Strategija donosi viziju europske socijalne tržišne ekonomije za 21. stoljeće. Tri prioriteta strategije koji se međusobno nadopunjuju su pametan, održiv i uključiv rast.¹³⁸

Tablica 7.: Prioriteti i tematski ciljevi strategije Europa 2020

Prioriteti	Tematski ciljevi
Pametan rast	• jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacije;
	2. poboljšanje pristupa informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji te njezine uporabe i kvalitete;
	3. jačanje konkurentnosti MSP-ova, poljoprivrednog sektora (u sklopu EPFRR-a) te sektora ribarstva i akvakulture (u sklopu EFPR-a).
Održiv rast	1. podrška prelasku na ekonomiju s niskom razinom emisije CO ₂ u svim sektorima;
	2. promicanje prilagodbe na klimatske promjene, sprečavanje rizika i upravljanje njima;
	3. očuvanje i zaštita okoliša te promicanje učinkovitosti resursa;
	4. promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla u infrastrukturi ključnih mreža.
Uključiv rast	1. promicanje održivog i kvalitetnog zapošljavanja i podrška mobilnosti radne snage;

¹³⁸ Europska Komisija (2010.): Strategija Europa 2020, Bruxelles, <https://strukturfondovi.hr/wp-content/uploads/2017/03/Strategija-EUROPA-2020.-hr.pdf>, str. 6., dostupno on-line 10.04.2020.

	2. promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svake diskriminacije;
	3. ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i stručno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje;
	4. jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave.

Izvor: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, str. 17.,

dostupno on-line 25.03.2020.

Tablica 6. prikazuje prioritete strategije Europa 2020 i njihove tematske ciljeve. Vidimo kako se pametan rast postiže razvijanjem ekonomije utemeljene na znanju i inovaciji, održiv rast postiže se promicanje ekonomije koja učinkovitije iskorištava resurse, koja je zelenija i konkurentnija dok se uključiv rast postiže njegovanjem ekonomije s visokom stopom zaposlenosti koja donosi društvenu i teritorijalnu povezanost.¹³⁹

Ciljevi Europe 2020:¹⁴⁰

- 75 % populacije u dobi između 20-64 godina trebalo bi biti zaposleno,
- 3 % BDP-a EU treba investirati u istraživanje i razvoj,
- Potrebno je ispuniti klimatsko-energetske ciljeve „20/20/20“ (uključujući i povećanje do 30 % smanjenja emisije ukoliko okolnosti dozvoljavaju),
- Postotak osoba koje rano napuste školovanje trebao bi biti ispod 10 %, a najmanje 40 % mlađe generacije trebalo bi završiti tercijarni stupanj obrazovanja i
- 20 milijuna manje ljudi trebalo bi biti u opasnosti od siromaštva.

Iz navedenog vidimo kako se ZSO uspostavlja radi skladnijeg razvoja Unije te da se njime članicama daju smjernice o korištenju prilika fondova i drugih instrumenata EU dok u Sporazumu o partnerstvu države članice navode kako će trošiti sredstva ESI fondova iz čega zaključujemo kako su ZSO i Sporazum krovni dokumenti za korištenje sredstava fondova. Vidimo i kako ZSO i Sporazum podržavaju provođenje strategije Europa 2020 te su u tablici prikazane razlike strateških dokumenata 2007.-2013. i 2014.-2020., glavna razlika je u pokrivenosti fondova dokumentima odnosno u razdoblju 2007.-2013. donose se odvojeni

¹³⁹ Europska Komisija (2010.): Strategija Europa 2020., Bruxelles, <https://strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/2017/03/Strategija-EUROPA-2020.-hr.pdf>, str. 6., dostupno on-line 10.04.2020.

¹⁴⁰ Ibidem

dokumenti dok se u razdoblju 2014.-2020. donosi dokument koji pokriva sve fondove. Vidimo i ciljeve Sporazuma RH te tko su joj bili partneri u izradi. Navedena je i strategija Europa 2020 koja donosi viziju europske socijalne tržišne ekonomije za 21. stoljeće koja se temelji na pametnom, održivom i uključivom rastu.

4.4. Operativni programi (OP)

Kod procesa pripreme korištenja sredstava iz EU fondova ključni pojmovi su programiranje i OP-i. Programiranje odgovara na pitanje koji će se dijelovi nacionalne strategije moći sufinancirati iz EU fondova. Ključni dokumenti u procesu programiranja su ranije naveden Sporazum o partnerstvu i OP-i. Područja koja u strateškim dokumentima odnosno operativnim programima nisu navedena neće se moći financirati iz fondova EU.¹⁴¹ OP su plansko-programski dokumenti koji detaljnije opisuju i razrađuju mjere i aktivnosti za učinkovitu provedbu i korištenje EU fondova te se temelje na Sporazumu o partnerstvu.¹⁴² OP izrađuju države članice u suradnji s partnerima i koordinaciji s Komisijom.¹⁴³ Uredbom br. 1303/2013 EP i Vijeća definirano je kako „države članice Komisiji podnose programe u roku od tri mjeseca nakon podnošenja Sporazuma o partnerstvu.“¹⁴⁴ Sadržaj programa je strategija doprinosa tog programa strategiji Europa 2020, pravilima pojedinog fonda i sadržaja Sporazuma o partnerstvu. Svaki program obuhvaća mehanizme kojima se osigurava djelotvorna, učinkovita i usklađena primjena EU fondova te aktivnosti za smanjenje administrativnog opterećenja korisnika.¹⁴⁵

Kao što je i ranije navedeno EK i nacionalni koordinatori upravljaju projektima odnosno EK evaluira i odobrava programe koje predlažu države članice a nacionalni koordinatori odnosno upravljačka i posrednička tijela upravljaju i kontroliraju programe. Proračunske obveze za OP izračunavaju se po godišnjem udjelu, po fondu i po cilju. Komisija dodjeljuje prvi godišnji udio prije donošenja programa. Nakon toga dodjeljuje udjele svake godine do 30. travnja. Dio proračunske obveze Komisija automatski opoziva ako je on neiskorišten ili ako nije zaprimljen

¹⁴¹ Gelo R. (2014.): Proces pristupanja Hrvatske Europskoj uniji i strukturni fondovi u EU, Civitas Crisiensis, vol. 1, no. 1, str. 196-198.

¹⁴² <https://www.eu-projekti.info/6-najvaznijih-strateskih-dokumenata-za-esi-fondove/#>, dostupno on-line 10.04.2020.

¹⁴³ Uredba br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, članak 26., stavak 1.-3.

¹⁴⁴ Ibidem, stavak 4.

¹⁴⁵ Uredba br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, članak 27., stavak 1.

zahtjev za plaćanje do kraja treće godine nakon godine proračunske obveze.¹⁴⁶ Korištenje sredstava iz fondova EU se u RH temelji na NSRO.¹⁴⁷

4.4.1. OP 2007.-2013.

U razdoblju 2007.-2013. RH je kroz četiri OP na raspolaganju imala 1.012 milijardi eura od čega je EU doprinos 858.2 milijuna eura što znači da je 153.8 milijuna eura odnosno 15 % financirano iz državnog proračuna RH.¹⁴⁸

- OP PROMET

Programski dokument koji je definirao i usmjeravao korištenje fondova EU za razvoj prometne infrastrukture u RH u programskom razdoblju od 2007. do 2013. godine. Strateški cilj bio je razvoj modernih prometnih mreža i povećanje dostupnosti regija uz poticanje hrvatskih prometnih mreža unutar europske mreže. EU alokacija programa iznosila je 236.9 milijuna eura. Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture (MMPI) bilo je Upravljačko tijelo programa te je provodilo pozive na dostavu projektnih prijedloga. OP Promet provodio se kroz četiri prioritetne osi (prioriteta):

1. Modernizacija željezničkog sustava u Hrvatskoj i priprema projekata u prometnom sektoru,
2. Unaprjeđenje sustava unutarnje plovidbe u Republici Hrvatskoj,
3. Tehnička pomoć i
4. Razvoj cesta i zračne luke.

- OP ZAŠTITA OKOLIŠA

Programski dokument usmjeren na provedbu Direktiva EU u prioritetnim sektorima otpada i voda u RH u programskom razdoblju od 2007. do 2013. godine. Strateški cilj bio je poboljšanje okolišne infrastrukture i kvalitete povezanih usluga dok su specifični ciljevi bili su smanjenje količine nastalog i odloženog otpada, razvoj infrastrukture za gospodarenje otpadom, povećanje broja priključaka na kvalitetnu pitku vodu, racionalnije korištenje vodnih resursa i drugi. EU alokacija programa 281.09 milijuna eura. Ministarstvo zaštite okoliša i energetike (MZOE) bilo

¹⁴⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/hr/funding/financial-management/, dostupno on-line 16.04.2020.

¹⁴⁷ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/eu-fondovi-2007-2013/>, dostupno on-line 16.04.2020.

¹⁴⁸ Ibidem

je Upravljačko tijelo te je, uz Ministarstvo poljoprivrede (MP), provodilo pozive na dostavu projektnih prijedloga. OP Zaštita okoliša provodio se kroz tri prioritetne osi:

1. Razvoj infrastrukture za gospodarenje otpadom radi uspostave cjelovitog sustava gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj,
2. Zaštita vodnih resursa Hrvatske kroz poboljšanje sustava vodoopskrbe te integriranog sustava upravljanja otpadnim vodama i
3. Tehnička pomoć.

Primjer projekta koji se proveo kroz OP Zaštita okoliša je Sanacija odlagališta neopasnog otpada Trebež-Samobor. Vrijednost projekta je 99.192.872,00 kn od čega je 82 % odnosno 81.330.975,00 kn sufinancirano sredstvima EU.¹⁴⁹

- **OP REGIONALNA KONKURENTNOST**

Programski dokument predviđen za provedbu kohezijske politike u RH za razdoblje od 2007. do 2013. godine. Strateški cilj programa je ujedno i tematski prioritet NSRO - Povećanje konkurentnosti malog i srednjeg poduzetništva te potpora gospodarstvu temeljenom na znanju. Specifični ciljevi uključuju razvoj poduzetništva, povećanje regionalnog potencijala za razvoj gospodarstva te poticanje inovativnosti i istraživačke izvrsnosti. EU alokacija programa bila je 187.77 milijuna eura. Upravljačko tijelo zaduženo za provođenje bilo je Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU). OP Regionalna konkurentnost provodio se kroz tri prioritetne osi:

1. Razvoj i unaprjeđenje regionalne infrastrukture i jačanje atraktivnosti regija,
2. Jačanje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva i
3. Tehnička pomoć.

Tijekom trajanja OP Regionalna konkurentnost provodili su se projekti na području turizma, poduzetništva, kulture, zapošljavanja, inovacija. Primjerice projekt Panonski drveni centar kompetencija proveden je na području zapošljavanja i istraživanja i razvoja, vrijednost projekta bila je 44.701.237,17 kn a 98 % odnosno 44.245.284,55 kn financirano je sredstvima EU.¹⁵⁰

- **OP RAZVOJ LJUDSKIH POTENCIJALA**

¹⁴⁹ <https://strukturnifondovi.hr/eu-projekti/sanacija-odlagalista-neopasnog-otpada-trebez-samobor/>, dostupno on-line 16.04.2020.

¹⁵⁰ <https://strukturnifondovi.hr/eu-projekti/panonski-drveni-centar-kompetencija-pdck/>, dostupno on-line 16.04.2020.

Programski je dokument za pomoć u okviru cilja konvergencije u RH za razdoblje od 2007.-2013. godine. Strateški cilj bio je unaprjeđenje učinkovitosti radne snage, razvoj ljudskog kapitala i jačanje socijalne uključenosti. EU alokacija programa bila je 152.41 milijuna eura. Ministarstvo rada i mirovinskog sustava (MRMS) bilo je Upravljačko tijelo tijekom provedbe OP. OP Razvoj ljudskih potencijala provodio se kroz pet prioriternih osi:

1. Podrška pristupu održivom zapošljavanju i prilagodljivost radne snage,
2. Jačanje socijalnog uključivanja i integracije osoba u nepovoljnom položaju,
3. Jačanje ljudskog kapitala u obrazovanju, istraživanju i razvoju,
4. Tehnička pomoć i
5. Jačanje uloge civilnog društva za bolje upravljanje.

4.4.2. OP 2014.-2020.

U programskom razdoblju 2014.-2020. ukupna alokacija OP u RH iznosila 10.731 milijarde eura te se odvijaju četiri operativna programa:¹⁵¹

- **OP KONKURENTNOST I KOHEZIJA**

Programski dokument kojim se provodi kohezijska politika EU i doprinosi cilju Ulaganje za rast i radna mjesta kroz poticanje ulaganja u infrastrukturne investicije (u područjima prometa, energetike, zaštite okoliša, ICT-a) i pružanje potpore razvoju poduzetništva i istraživačkih djelatnosti. Kroz OP Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. RH na raspolaganju ima 6.831 milijarda eura od čega 4.321 milijarda eura iz EFRR i 2.510 milijardi eura iz KF. Kada se tome pridoda obvezno sufinanciranje provedbe OP iz proračuna RH, ukupna vrijednost programa iznosi 8.037 milijardi eura. Deset je prioriternih osi unutar OP Konkurentnost i kohezija:¹⁵²

1. Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija,
2. Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije,
3. Poslovna konkurentnost,
4. Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije,
5. Klimatske promjene i upravljanje rizicima,
6. Zaštita okoliša i održivost resursa,
7. Povezanost i mobilnost,

¹⁵¹ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-konkurentnost-i-kohezija/>, dostupno online 16.04.2020.

¹⁵² Ibidem

8. Socijalno uključivanje i zdravlje,
9. Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje i
10. Tehnička pomoć.

Primjer projekta unutar OP Konkurentnost i kohezija je „Tehnička pomoć za Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije“. Korisnik projekta je MRRFEU, a projekt se sufinancira bespovratnim sredstvima EFRR u okviru Prioritetne osi 10 – Tehnička pomoć OP Konkurentnost i kohezija. Ukupna vrijednost projekta je 267.496.647,06 kuna od čega sufinanciranje iz ERFF-a iznosi 227.372.150,00 kuna odnosno 85 %.¹⁵³ Također primjer projekta unutar OP Konkurentnost i kohezija je i izgradnja studentskog doma Palacin. Korisnik projekta je Veleučilište u Šibeniku, ukupna vrijednost projekta iznosi 85.356.107,55 kuna, a iznos od 79.680.000 kuna je sufinancirano sredstvima EFRR-a.¹⁵⁴

- OP UČINKOVITI LJUDSKI POTENCIJALI

Cilj OP je doprinos rastu zapošljavanja i jačanju socijalne kohezije u RH te su uspostavljena četiri temeljna područja ulaganja odnosno prioritetne osi:¹⁵⁵

1. Visoka zaposlenost i mobilnost radne snage koji se odnosi na smanjenje postojeće nezaposlenosti, povećanje zaposlenosti, promicanje reintegracije nezaposlenih osoba na tržištu rada kroz mjere aktivne politike zapošljavanja, jačanje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, jačanje poduzetnika i obrtnika kroz pružanje stručnih znanja,
2. Socijalno uključivanje čiji su ciljevi potpora socijalno osjetljivim grupama u pristupu zapošljavanju, razvoj socijalnih usluga u zajednici koje doprinose općoj zaposlenosti, unaprjeđenje mogućnosti zapošljavanja i promicanje usklađivanja rada i obitelji kroz razvoj novih i poboljšanje kvalitete postojećih socijalnih usluga u zajednici,
3. Obrazovanje i cjeloživotno učenje čiji su ciljevi povećavanje ulaganja u ljudski kapital kroz razvoj i provedbu politike razvoja ljudskih potencijala, unaprjeđenje učinkovitosti i kvalitete sustava obrazovanja i osposobljavanja u skladu s potrebama tržišta rada,

¹⁵³ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-konkurentnost-i-kohezija/>, dostupno on-line 16.04.2020.

¹⁵⁴ <http://www.vus.hr/?clanci=zapoceli-radovi-na-izgradnji-studentskog-doma-palacin!&id=152>, dostupno on-line 16.04.2020.

¹⁵⁵ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-ucinkoviti-ljudski-potencijali-2014-2020/>, dostupno on-line 16.04.2020.

povećanje sudjelovanja i dostupnosti cjeloživotnog učenja, unaprijeđenije ljudskog kapitala u istraživanju i razvoju i

4. Dobro upravljanje čiji je cilj jačanje uloge organizacija civilnog društva za društveno–ekonomski rast i demokratski razvoj.

Ukupna vrijednost OP Učinkoviti ljudski potencijali iznosi 1.85 milijardi eura od čega se 1.58 milijardi eura financira iz ESF-a.¹⁵⁶

Primjer projekta u OP Učinkoviti ljudski potencijali je projekt Škola za život koji provodi Ministarstvo znanosti i obrazovanja te koji se prvenstveno provodio reformom u školama a trenutno se provodi kao on-line škola zbog COVID-19 virusa, a sufinanciran je sredstvima ESF-a.¹⁵⁷ Na području zapošljavanja primjer projekta su i ranije spomenute mjere aktivne politike zapošljavanja koje provode Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) i MRMS te koje se sufinanciraju iz ESF-a u okviru OP Učinkoviti ljudski potencijali.¹⁵⁸

- PROGRAM RURALNOG RAZVOJA (PRR)

Cilj programa je povećanje konkurentnosti hrvatske poljoprivrede, održivo upravljanje prirodnim resursima i klimatskim promjenama, uravnoteženi ruralni razvoj te stvaranje i očuvanje radnih mjesta te se kroz OP podupire provedba ZPP. Ukupna alokacija programa je 2.383 milijarde eura od čega se 2.026 milijarde eura financira iz EPFRR a ostatak iz državnog proračuna RH. Prioritetne osi programa su:¹⁵⁹

1. Promicanje znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima,
2. Povećanje održivosti poljoprivrednih gospodarstava te konkurentnosti svih vrsta poljoprivrednih djelatnosti u svim regijama, promovirajući pri tome i inovacijske poljoprivredne tehnologije, kao i održivo upravljanje šumama,
3. Promicanje organiziranja lanca prehrane, uključujući preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda, dobrobit životinja te upravljanje rizicima u poljoprivredi,
4. Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava vezanih uz poljoprivredu i šumarstvo,
5. Promicanje učinkovitosti resursa i pomaka prema klimatski elastičnom gospodarstvu s niskom razinom ugljika u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru,

¹⁵⁶ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-ucinkoviti-ljudski-potencijali-2014-2020/>, dostupno on-line 16.04.2020.

¹⁵⁷ <https://skolazazivot.hr/>, dostupno on-line 16.04.2020.

¹⁵⁸ <http://mjere.hr/>, dostupno on-line 01.04.2020.

¹⁵⁹ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/program-ruralnog-razvoja-2014-2020/>, dostupno on-line 16.04.2020.

6. Promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj u ruralnim područjima i
7. Tehnička pomoć.

Kroz program je definirano i 16 mjera čiji je cilj povećanje konkurentnosti hrvatske poljoprivrede, šumarstva i prerađivačke industrije kroz ulaganja u njihov razvoj te unaprjeđenje životnih i radnih uvjeta u ruralnim područjima kroz obnove sela u ruralnim područjima odnosno poboljšanje njihove infrastrukture, obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima.¹⁶⁰ Nadležna institucija je Ministarstvo poljoprivrede koje surađuje sa Hrvatskom agencijom za malo gospodarstvo, inovacije i investicije (HAMAG-BICRO) koja daje zajmove za ruralni razvoj, Hrvatskom bankom za obnovu i razvitak (HBOR) koja daje kredite za ruralni razvoj, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR), Hrvatskom poljoprivredno-šumarskom savjetodavnom službom koja je tijelo nadležno za davanje informacija o mogućnostima financiranja PRR-a.¹⁶¹

- **OP POMORSTVO I RIBARSTVO**

Cilj programa je promicanje konkurentnog, okolišno i gospodarski održivog i društveno odgovornog ribarstva i akvakulture, uravnoteženog i uključivog teritorijalnog razvoja ribarskih i akvakulturnih područja te poticanje razvoja i provedbe ZRP i IPP. U okviru OP za pomorstvo i ribarstvo 2014.-2020. ukupna alokacija programa je 350 milijuna eura od čega je 252.6 milijuna eura na raspolaganju iz EFPR. Prioritetne osi programa su:¹⁶²

1. Poticanje okolišnog održivog, resursno učinkovitog, inovativnog, konkurentnog i na znanju utemeljenog ribarstva,
2. Poticanje okolišno održive, resursno učinkovite, inovativne, konkurentne i na znanju utemeljene akvakulture,
3. Poticanje provedbe ZRP-a,
4. Povećanje zaposlenosti i teritorijalne kohezije,
5. Poticanje stavljanja na tržište i prerade,
6. Poticanje provedbe integrirane pomorske politike i

¹⁶⁰ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/program-ruralnog-razvoja-2014-2020/>, dostupno on-line 16.04.2020.

¹⁶¹ <https://ruralnirazvoj.hr/financijski-instrumenti-za-ruralni-razvoj/mreza-partnera-i-kontakti/#apprrr>, dostupno on-line 01.04.2020.

¹⁶² <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-za-pomorstvo-i-ribarstvo-2014-2020/>, dostupno on-line 16.04.2020.

7. Tehnička pomoć.

Program obuhvaća preko 36 mjera usmjerenih na cjelokupni sektor ribarstva, od slatkovodnog i morskog uzgoja, slatkovodnog i morskog ulova, ribarske infrastrukture pa do razvoja zajednica i područja ovisnih o ribarstvu. Financira se niz aktivnosti, od modernizacija ribarskih brodova, pa do smanjenje količine broskog otpada, poboljšanje pogona i smanjenje pritiska na okoliš. U upravljanju OP, Ministarstvo poljoprivrede (Uprava za ribarstvo) je Upravljačko tijelo, dok je Agencija za plaćanja Posredničko tijelo koje provodi delegirane funkcije tehničkih i ekonomskih analiza zaprimljenih zahtjeva, te funkciju plaćanja.¹⁶³

4.4.3. Iskorištenost sredstava OP u RH

U ovom poglavlju prikazati će se iskorištenost dodijeljenih sredstava za operativne programe u RH u programskim razdobljima 2007.-2013. te 2014.-2020. godine. Zbog nedostatka stručnjaka u području EU projekata u početku programskog razdoblja 2014.-2020. u RH je bilo malo prijavitelja na programe EU. Kroz godine situacija se promijenila i prijavitelja je mnogo ali je problem nepravovremeno otvaranje poziva što je jedan od razloga slabe isplaćenosti sredstava za programe. Tu se najviše ističe OP Upravljanje ljudskim potencijalima čije upravljačko tijelo Ministarstvo rada i mirovinskog sustava nije otvorilo većinu najavljivanih poziva u 2018. i 2019. godini te kroz 2020. nastavljaju sa ne otvaranjem pola najavljenih poziva. Poteškoće u procesu predaje projektnih prijava, postupku dodjele bespovratnih sredstava i provedbi projekata dovode do loših rezultata posebno onih o postotku isplaćenih sredstava. Prikazane rezultate analize potvrđuju i podaci EK prema kojima je RH na pretposljednem mjestu prema udjelu isplaćenih bespovratnih sredstava.¹⁶⁴

Tablica 8.: Iskorištenost sredstava OP RH u programskom razdoblju 2007.-2013.

OP	DODIJELJENA SREDSTVA (u eur)	UGOVORENA SREDSTVA (u eur)	ISPLAĆENA SREDSTVA (u eur)
Promet	236.983.312,00	196.262.256,00 (82.82 %)	167.850.304,00 (70.71 %)
Razvoj ljudskih potencijala	152.413.104,00	152.048.176,00 (99.76 %)	137.660.688,00 (90.32 %)

¹⁶³ <https://www.apprrr.hr/pomorstvo-i-ribarstvo/>, dostupno on-line 16.04.2020.

¹⁶⁴ <https://www.eu-projekti.info/analiza-iskoristenosti-fondova-eu-2/#>, dostupno on-line 16.04.2020.

Regionalna konkurentnost	187.779.600,00	198.354.032,00 (105.63 %)	180.386.224,00 (96.06 %)
Zaštita okoliša	281.099.008,00	455.693.984,00 (162.11 %)	316.586.432,00 (112.62 %)
UKUPNO	858.275.024,00	1.002.358.448,00 (116.78 %)	802.483.648,00 (93.49 %)

Izvor: <https://strukturnifondovi.hr/financijski-pregled-eu-fondova/>, dostupno on-line 01.04.2020.

Tablica 8. prikazuje iskorištenost sredstava OP u RH tijekom programskog razdoblja 2007.-2013. godine. Tijekom tog razdoblja imali smo četiri OP-a a to su Promet, Razvoj ljudskih potencijala, Regionalna konkurentnost i Zaštita okoliša. U tablici se prikazuju samo sredstva dodijeljena iz EU i njihova ukupna vrijednost bila je 858.2 milijuna eura te je ukupno ugovoreno 116.78 % sredstava što znači da je 16.78 % ugovorenih sredstava nacionalnih, a isplaćeno 93.49 % što znači da je 93.94 % projekata provedeno. Vidimo i kako je OP Zaštita okoliša imao najveću alokaciju dodijeljenih sredstava te i najviše ugovorenih sredstava, 162.11 %, te najviše isplaćenih sredstava odnosno najviše provedenih projekata, 112.62 %. OP Promet nije imao najmanju alokaciju dodijeljenih sredstava ali je imao najmanje ugovorenih sredstava, 82.82 %, te još manje isplaćenih sredstava odnosno najmanje provedenih projekata, 70.83 %. Iz tablice možemo zaključiti kako RH ima visoki postotak provedbe projekata u programskom razdoblju 2007.-2013. godine.

Tablica 9.: Iskorištenost sredstava OP RH u programskom razdoblju 2014.-2020.

OP	DODIJELJENA SREDSTVA (u eur)	UGOVORENA SREDSTVA (u eur)	ISPLAĆENA SREDSTVA (u eur)
Konkurentnost i kohezija	6.831.255.232,00	6.524.851.723,00 (95.51 %)	1.894.875.269,00 (27.74 %)
Učinkoviti ljudski potencijali	1.621.046.414,00	1.218.264.926,00 (75.16 %)	569.478.664,00 (35.13 %)
Program ruralnog razvoj	2.026.222.500,00	1.606.935.654,00 (79.31 %)	955.349.634,00 (47.15 %)

Pomorstvo i ribarstvo	252.643.138,00	156.775.296,00 (62.05 %)	70.377.908,00 (27.86 %)
UKUPNO	10.731.167.284,00	9.506.827.599,00 (88.6 %)	3.490.081.475,00 (32.52 %)

Izvor: <https://strukturnifondovi.hr/financijski-pregled-eu-fondova/>, dostupno on-line 01.04.2020.

Tablica 9. prikazuje iskorištenost sredstava OP u RH tijekom programskog razdoblja 2014.-2020. godine. Kao i kod prijašnjeg razdoblja i u 2014.-2020. razlikujemo četiri OP a to su Konkurentnost i kohezija, Učinkoviti ljudski potencijali, Program ruralnog razvoja i Pomorstvo i ribarstvo. Kako programsko razdoblje 2014.-2020. još nije završeno tablica prikazuje podatke do 29.02.2020. Kao i prethodna i ova tablica prikazuje samo EU doprinose, vidimo kako je zasada 88.6 % ukupne alokacije EU doprinosa ugovoreno dok je samo 32.52 % isplaćeno odnosno provedeno. Vidimo i kako najveću alokaciju ima OP Konkurentnost i kohezija koji ima i najveći postotak ugovorenih sredstava, 95.51 %, te najmanji postotak isplaćenih sredstava, 27.74 %. Postotak isplaćenih sredstava u odnosu na ugovorene je nizak te je razlog tome što programsko razdoblje nije završilo a projekti nisu završeni.

4.4.4. Europska teritorijalna suradnja

Nakon navođenja OP Unije važno je spomenuti i inicijativu Unije Europska teritorijalna suradnja koja je poznata kao i Interreg a cilj joj je ekonomski, socijalni i teritorijalni razvoj Unije kao cjeline. Pruža okvir za implementaciju zajedničkih akcija i razmjene politike na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini u državama članicama. Razlikujemo prekograničnu (Interreg A), transnacionalnu (Interreg B) i međuregionalnu (Interreg C) suradnju. Pet je dosadašnjih programskih razdoblja Interrega:¹⁶⁵

1. Interreg I (1990.-1993.),
2. Interreg II (1994.-1999.),
3. Interreg III (2000.-2006.),
4. Interreg IV (2007.-2013.) i
5. Interreg V (2014.-2020.).

Europska teritorijalna suradnja jedan je od ciljeva kohezijske politike koji s jedne strane pruža okvir za razmjenu iskustava između nacionalnih, regionalnih i lokalnih aktera iz različitih država članica te s druge strane zajednički pristup zemalja članica u rješavanju zajedničkih

¹⁶⁵ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/, dostupno on-line 16.04.2020.

problema. U financijskoj perspektivi 2007.-2013. RH je sudjelovala u šest prekograničnih programa a to su Jadranska prekogranična suradnja, Interreg IV-A Mađarska-Hrvatska, Interreg IV-A Slovenija-Hrvatska, Interreg IV-A Hrvatska–Bosna i Hercegovina, Interreg IV-A Hrvatska–Crna Gora i Interreg IV-A Hrvatska–Srbija te dva transnacionalna programa a to su Interreg IV-B Jugoistočna Europa i Interreg IV-B Mediteran.¹⁶⁶ U trenutnom razdoblju 2014.-2020. sudjeluje u Interreg IPA Hrvatska-Bosna i Hercegovina-Crna Gora, Interreg IPA Hrvatska-Srbija, Interreg V-A Italija-Hrvatska, Interreg V-A Mađarska-Hrvatska, Interreg V-A Slovenija-Hrvatska.¹⁶⁷

4.5. Natječajna dokumentacija

Projekti financirani EU sredstvima ostvaruju se na temelju operativnih programa odnosno EU projekti moraju doprinositi ciljevima definiranim kroz operativne programe. Prema Maletić i suradnici (2016) projekt je „niz aktivnosti čija je svrha ostvarenje jasno utvrđenih ciljeva unutar određenog vremenskog roka i s određenim proračunom.“ Projekti koji se prijavljuju moraju biti spremni za provedbu, imati potrebne dozvole i riješene imovinsko-pravne odnose te doprinositi ciljevima definiranim u natječaju, a tijekom postupka pripremanja projekta brojni su administrativni, kvalitativni i financijski zahtjevi. Upravljanje projektnim ciklusom (eng. *Project Cycle Management – PCM*) je metodologija planiranja i provedbe projekta/programa financiranih iz fondova i programa EU. EK je metodologiju usvojila 1992. godine, a nakon ažuriranja 2003. godine zove se „Smjernice za upravljanje projektnim ciklusom“. Smjernice služe za opisivanje svih aktivnosti upravljanja i postupaka odlučivanja koji se koriste tijekom trajanja projekta.¹⁶⁸ Maletić i suradnici (2016) navode kako „upravljanje projektom uključuje koordinaciju projektnog tima i projektnih partnera, komunikaciju između projektnih partnera, komunikaciju s medijima, učinkovito upravljanje financijskim sredstvima, praćenje i izvješćivanje o učinjenom, provedba aktivnosti, postizanje rezultata i ispunjavanje zacrtanih ciljeva“.¹⁶⁹ Iz navedenog vidimo kako upravljanje projektom uključuje upravljanje svim aktivnostima od početka do realizacije projekta. Faze projektnog ciklusa:¹⁷⁰

¹⁶⁶Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU (2014.): Strukturni instrumenti EU u RH 2007.-2013., Komunikacijska strategija; Zagreb, http://arhiva.strukturnifondovi.hr/UserDocImages/kako_do_fondova/korak1/uvjeti/strukturniinstrumentieuu_rh2007.-2013.-komunikacijskastrategija.pdf, dostupno on-line 16.04.2020., str. 6.

¹⁶⁷ <https://projekti.hr/hr/program-financiranja/interreg>, dostupno on-line 20.04.2020.

¹⁶⁸ Maletić I. i suradnici (2016.): EU projekti – od provedbe do realizacije, TIM4PIN d.o.o., Zagreb, str. 297.

¹⁶⁹ Ibidem, str. 298.

¹⁷⁰ Pojmovnik fondova EU, drugo izmijenjeno izdanje, Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU, https://docs.google.com/viewer?url=https%3A%2F%2Fstrukturnifondovi.hr%2Fwp-content%2Fuploads%2F2017%2F06%2FEU_fondovi_1.pdf, dostupno on-line 01.08.2020., str. 11.

1. Programiranje
2. Identifikacija,
3. Formulacija,
4. Provedba i
5. Evaluacija.

Tijekom faze **programiranja** određuju se smjernice i prioritetne područja financiranja projekata te se definiraju višegodišnji programski dokumenti. Programiranje je proces kojim se definiraju: preduvjeti za povlačenje sredstava, razvojni ciljevi, područja ulaganja, strateški dokumenti te koncentracija sredstava te je u nadležnosti nacionalnih vlada.

Tijekom faze **identifikacije** se identificiraju projektne ideje u skladu s definiranim prioritetima te se izrađuju prijedlozi projekata koji se uključuju preliminarnu analizu odnosno analizu situacije.

Tijekom faze **formulacije** priprema se detaljna projektna i natječajna dokumentacija koju ocjenjuje EK, a ako je ocjena pozitivna dodjeljuje financijska sredstva te se potpisuje službeni financijski sporazum. Projektne dokumentaciju čine analizu troškova i koristi (eng. Cost-benefit analysis), studija izvodljivosti (eng. Feasibility study) te:

- analiza dionika gdje se identificiraju i opisuju svi koji mogu biti od interesa za projekt odnosno uspjeh projekta (krajnji korisnici, ciljane skupine partneri, suradnici), svrha analize je prepoznati različite interese i kapacitete sudionika, maksimalno povećati korist za krajnje korisnike te umanjiti potencijalne negativne učinke,¹⁷¹
- analiza problema gdje se identificiraju glavni problemi sa kojima se suočavaju sudionici te se prikazuju u obliku dijagrama koji se zove problemsko stablo te se utvrđuje odnos između uzroka i posljedica. Kod izrade problemskog stabla među identificiranim problemima odabire se početni problem na temelju kojeg se dolazi do ostalih problema, a hijerarhija između uzroka i posljedica prikazuje se tako da se problemi koji izravno uzrokuju početni problem navode ispod njega dok se problemi koji su posljedica početnog problema navode iznad njega i¹⁷²

¹⁷¹ Maletić I. i suradnici (2016.), str. 306.-307.

¹⁷² Ibidem, str. 307.-308.

- analiza ciljeva gdje se problemi identificirani u analizi problema pretvaraju u pozitivna stanja koja su poželjna i ostvariva, odnos uzrok – posljedica postaju odnos sredstva – ciljevi, a ako je potrebno dodavati i uklanjati ciljeve.¹⁷³

Na temelju analize sudionika, problema, ciljeva i strategije radi se logička matrica. „Koncepti logičke matrice opisuju najvažnije karakteristike projekta, te su međusobno povezani vertikalno i horizontalno, i tako omogućuju stalnu provjeru logike i argumentacije projekta, te daju priliku za ispravljanje grešaka.“¹⁷⁴ Logička matrica omogućava provjeru da li je projekt dobro planiran te olakšava praćenje i evaluaciju projekta.

Tablica 10.: Logička matrica

OPIS PROJEKTA	POKAZATELJI	IZVORI PROVJERE	PRETPOSTAVKE
Opći cilj: utjecaj projekta na nacionalnoj ili sektorskoj razini	Način mjerenja ostvarenja općeg cilja projekta	Izvori informacija i metoda korištenih za prikupljanje i izvješćivanje	/
Svrha projekta: specifični cilj projekta	Način mjerenja ostvarenja specifičnog cilja projekta	Izvori informacija i metoda korištenih za prikupljanje i izvješćivanje	Vanjski čimbenici koji utječu na uspjeh projekta
Rezultati: posljedica poduzetih aktivnosti	Način mjerenja ostvarenja rezultata projekta	Izvori informacija i metoda korištenih za prikupljanje i izvješćivanje	Vanjski čimbenici koji utječu na ostvarenje rezultata
Aktivnosti: sažetak aktivnosti koje je potrebno provesti kako bi se ostvarili rezultati	Resursi potrebni za provođenje aktivnosti	Ukratko opisani troškovi projekta	Preduvjeti za provedbu aktivnosti

Izvor: Maletić I. i suradnici (2016.), str. 304.

¹⁷³ Ibidem, str. 311.

¹⁷⁴ Maletić I. i suradnici (2016.), str. 301.

Tablica 10. prikazuje informacije sadržane u logičkoj matrici. Vidimo kako prvi stupac prikazuje logiku odnosno opis projekta te se u njemu nalaze opći cilj koji je širi od cilja projekta primjerice cilj sektora, svrha projekta odnosno specifični cilj projekta, rezultati koji su posljedica poduzetih aktivnosti te aktivnosti odnosno radnje koje se moraju poduzeti da bi se ostvarili rezultati. Drugi stupac matrice prikazuje pokazatelje odnosno načine mjerenja postignutih rezultata osim za zadnji redak odnosno aktivnosti projekta gdje su navedeni resursi potrebni za provođenje aktivnosti. Treći stupac matrice prikazuje gdje se mogu naći informacije o postignutim rezultatima primjerice različite statistike osim za zadnji redak odnosno aktivnosti projekta gdje su ukratko opisani troškovi projekta. U zadnjem, četvrtom stupcu matrice navedene su pretpostavke koje su faktori izvan kontrole projekta, ali koje su od presudne važnosti za postizanje ciljeva projekta.

Dio projektne dokumentacije je i proračun čija izrada obuhvaća razrađene troškove po planiranim projektnim aktivnostima. Proračun se izrađuje prema predlošku proračuna objavljenog u Pozivu na natječaj. U proračun se unose svi brojčano izraženi resursi potrebni za realizaciju projekta, projekt se dijeli na aktivnosti koje je potrebno financirati te se računaju troškovi za svaku aktivnost i iznose se po stavkama. U proračun se unosi samo ono što je definirano u okviru projektnih aktivnosti projektnog prijedloga odnosno svi troškovi moraju biti prihvatljivi, opravdani i moraju se odnositi na projekt. Prihvatljive aktivnosti definirane su u Uputama za korisnike u Pozivu na dostavu projektnih prijedloga.¹⁷⁵

Tijekom faze **provedbe** projekti se provodi odnosno implementira. Sastavni dio projekta je monitoring odnosno praćenje napretka projekta u odnosu na zacrtane ciljeve.

Faza **evaluacije** provodi se tijekom i po završetku projekta. Tijekom faze se utvrđuje do koje su mjere ispunjeni ciljevi projekta, a dobivene informacije koriste se u novoj fazi programiranja.

4.6. Pravni okvir

Dokumenti kojima je određen pravni okvir za korištenje sredstava EU fondova su:¹⁷⁶

- Uredba o zajedničkim odredbama - Uredba (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. kojom se uspostavljaju zajednička načela, propisi i standardi za djelovanje ESI fondova,

¹⁷⁵ Maletić I. i suradnici (2016.), str. 322.

¹⁷⁶ <https://www.hbor.hr/eu-fondovi-zakonodavni-okvir/>, dostupno on-line 16.07.2020.

- Uredba o Europskom fondu za regionalni razvoj - Uredba (EU) br. 1301/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013.,
- Uredba o Europskom socijalnom fondu - Uredba (EU) br. 1304/2013 Europskog Parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013.,
- Uredba o Europskog grupaciji za teritorijalnu suradnju - Uredba (EU) br. 1304/2013 Europskog Parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013.,
- Uredba o Kohezijskom fondu - Uredba (EU) br. 1300/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013.,
- Uredba o Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj - Uredba (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013.,
- Partnerski sporazum s Hrvatskom - krovni strateški dokument za korištenje sredstava iz ESI fondova, ranije opisan,
- Zakon o uspostavi institucionalnog okvira 2014-2020 - Zakon o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u financijskih razdoblju 2014. – 2020., kojeg je Hrvatski sabor donio na sjednici 2014.,
- Uredba o tijelima u sustavima upravljanja i kontrole korištenja - Uredba o tijelima u sustavima upravljanja i kontrole korištenja Europskog socijalnog fonda, Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda, u vez s ciljem „Ulaganje u rast i radna mjesta“, koju je, na temelju članka 7. stavka 7. podstavka 1. Zakona o uspostavi institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova u Republici Hrvatskoj u financijskom razdoblju 2014. – 2020., Vlada Republike Hrvatske donijela na sjednici 2014.,
- Uvjeti za pripremu i provedbu EU projekata - Zajedničko nacionalno pravilo kojim se institucijama/tijelima Sustava upravljanja i kontrole, prijaviteljima i korisnicima pružaju zahtjevi projektne konfiguracije koji se trebaju ispuniti tijekom projektne ciklusa,
- Pravilnik o prihvatljivosti izdataka - Temeljem članka 12. stavka 2. Zakona o uspostavi institucionalnog okvira za korištenje strukturnih instrumenata Europske unije u Republici Hrvatskoj i članka 3. Uredbe o tijelima u sustavu upravljanja i kontrole korištenja strukturnih instrumenata Europske unije u Republici Hrvatskoj, donesena od strane ministra regionalnog razvoja i fondova Europske unije,
- OP Konkurentnost i kohezija 2014-2020 - Program je jedan od ključnih preuvjeta za korištenje sredstava iz ESI fondova za financijsko razdoblje 2014. – 2020., a njima se ujedno utvrđuju strategija Republike Hrvatske za ulaganje sredstava iz Europskog fonda za

regionalni razvoj i Kohezijskog fonda, kao i prioriteta i mehanizmi za njihovo učinkovito korištenje i

- Pravilnici o provedbi mjera iz Programa ruralnog razvoja 2014-2020.

Nakon svega navedenog vidimo da se u procesu programiranja određuju prioriteta za sufinanciranje iz ESI fondova dok se u OP detaljno razrađuju aktivnosti i mjere za korištenje sredstava ESI fondova. Programiranje je u nadležnosti nacionalnih vlada te je svaka država odgovorna sastaviti svoje OP i podnijeti ih Komisiji. U razdoblju 2007.-2013. RH je imala četiri OP Promet, Regionalna konkurentnost, Razvoj ljudskih potencijala i Zaštita okoliša koji su pokrivali područja prometne, okolišne, regionalne infrastrukture, provođenje kohezijske politike i razvoja poduzetništva te razvoj ljudskih resursa. Jednak broj OP RH je imala i u sljedećem razdoblju 2014.-2020. te su pokrivali područja provođenja kohezijske politike koja obuhvaća infrastrukturne projekte ali i razvoj poduzetništva i istraživanja, razvoj ljudskih resursa kroz zapošljavanje, obrazovanje, socijalnu uključenost te područja održivog ruralnog razvoja i ribarstva. OP Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. dijeli ciljeve na području kohezijske politike sa OP Regionalna konkurentnost 2007.-2013., OP Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. ciljeve dijeli na području razvoja ljudskih potencijala sa OP Razvoj ljudskih potencijala 2007.-2013. Vidimo i kako su u razdoblju 2014.-2020. OP vezane za prometnu i okolišnu infrastrukturu zamijenili OP za ruralni razvoj i ribarstvo ali se okolišna i prometna infrastruktura nastavlja financirati kroz prioritetne osi OP Konkurentnost i kohezija. Iz navedenoga vidimo i kako se u razdoblju 2014.-2020. na područjima kohezijske politike koja obuhvaća razvoj infrastrukture koriste EFRR i KF, na području razvoja ljudskih potencijala ESF te na području ruralnog razvoja EPFR i na području ribarstva EFPR. Tijekom razdoblja 2007.-2013. koristila su se sredstva IPA programa. Vidimo i iskorištenost OP koja je u razdoblju 2007.-2013. bila visoka, 93.94 % dok je u razdoblju 2014.-2020. postotak ukupno ugovorenih sredstava visok, 88.6 % dok je postotak isplaćenih sredstava nizak 32.52 % a glavni razlog tome je što razdoblje još traje i projekti nisu završeni ili postoje problemi sa isplaćivanjem sredstava ali i problemi sa projektnom dokumentacijom. Europska teritorijalna suradnja predstavlja program čiji je cilj suradnja i kohezija članica Unije koji omogućava lakše rješavanje izazova i daljnje razvijanje. Iz navedenoga vidimo i način na koji se izrađuje projekt odnosno projektna dokumentacija te što je čini. Vidimo kako se projekti izrađuju na temelju definiranih operativnih programa te kako se faze projektnog ciklusa nadovezuju jedna na drugu, a pravni okvir za korištenje sredstava su uredbe Unije, sporazum o partnerstvu i operativni programi. Vidimo kako je logička matrica način na koji se predstavlja sadržaj projektnih

aktivnosti te da su analiza dionika, problema, ciljeva, strategije temelj za izradu logičke matrice. Nad projektima se obavlja stalni monitoring te se po završetku projekt evaluira.

5. GRAD VODICE I EU

Vodice su grad smješten u Šibensko-kninskoj županiji te je jedan od subregionalnih centara županije. Grad Vodice čine obalno naselje Srima, dva otočna naselja na Prviću – Šepurina i Luka te mjesta u unutrašnjosti: Grabovci, Gaćelezi, Čista Velika i Čista Mala. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine Grad Vodice brojio je 8.875 stanovnika. Glavna gospodarska djelatnost je turizam koji je u Gradu jako razvijen zahvaljujući povoljnom geografskom položaju Grada, na samom središtu jadranske obale te blizini županijskog središta, Šibenika (13 km udaljenost), kao i prometna povezanost s ostalim dijelovima županije i južne Hrvatske.¹⁷⁷

5.1. Korištenje sredstava EU fondova u Gradu Vodice

- Memorijalni centar (MC) Faust Vrančić

Projekt MC Faust Vrančić proveo je Grad Vodice u suradnji sa Turističkom zajednicom Grada Vodica, vrijednost projekta je 1.306.477,95 eura a sufinanciran je sredstvima EU kroz operativni program IPA III-C Regionalna konkurentnost sa 960.000,00 eura odnosno sa 73 %, a MC se nalazi u Prvić Luci.¹⁷⁸ Sredstva su iskorištena za završetak memorijalnog centra, nakon što je Grad uložio oko 450.000 eura i obavio većinu građevinskih radova. Projekt „Završetak memorijalnog centra Faust Vrančić“ prvi je projekt EU u Vodicama. Radovi tijekom projekta uključivali su građevinske i zanatske radove, ventilaciju, klimatizaciju, vodovod, kanalizaciju i elektroinstalacije.¹⁷⁹

MC Faust Vrančić otvoren je u rujnu 2012. godine te je posvećen poznatom hrvatskom polihistoru, jezikoslovcu, izumitelju, povjesničaru, filozofu, teologu Faustu Vrančiću čija je obitelj posjedovala ljetnikovac na Prvić Luci gdje je on često boravio i gdje je želio biti pokopan. U vanjskom dijelu centra mogu se razgledati Faustovi izumi u prirodnoj veličini kao što su viseći most, mlin za masline i padobranac koji su ujedno i njegovi najveći izumi, a stalni muzejski postav nudi male makete Faustovih izuma kao i prikaz života i rada Fausta Vrančića

¹⁷⁷ http://www.grad-vodice.hr/assets/files/strategija-razvoja/strategija_razvoja_grada_vodica_web.pdf, str. 11.-13., dostupno on-line 20.04.2020.

¹⁷⁸ <https://www.safu.hr/hr/novosti/otvoren-memorijalni-centar-faust-vrancic>, dostupno on-line 20.04.2020.

¹⁷⁹ <https://www.poslovnih.hr/domace/faust-vrancic-povukao-gotovo-milijun-eura-202673>, dostupno on-line 20.04.2020.

kroz multimedijalni sustav, a u centru se nalazi i suvenirnica. Osim kao centar za posjetitelje centar se koristi i za kulturna događanja kao što su koncerti, predstave i sl.¹⁸⁰

- ADRIADAPT - A Resilience information platform for Adriatic cities and towns

Projekt Adriadapt provodi se u razdoblju 01.01.2019.-31.12.2020. Cilj projekta je promicati jačanje otpornosti obalnih gradova odnosno regija uz Jadransko more od nepovoljnih posljedica klimatskih promjena, na način da podigne razinu znanja o adekvatnim mjerama prilagodbe klimatskim promjenama odnosno pratećim planskim mjerama. To će lokalnim i regionalnim sredinama omogućiti donošenje odgovarajućih politika kao odgovor na klimatske promjene. U program su uključene obalne županije Hrvatske i obalne pokrajine Italije, a Grad Vodice je jedno od pilot područja lokalne sredine za koji će se utvrditi mjere prilagodbe za smanjenje učinaka klimatskih promjena.

Osim Vodica partneri na projektu su Euro-Mediteranski centar za klimatske promjene iz Venecije (CMCC), Hrvatski hidrometeorološki zavod (DHMZ), IUAV Sveučilište iz Venecije, Centar za regionalne aktivnosti Programa prioritetnih akcija (PAP/RAC), Udruženje gradova doline rijeke Savio, Agencija za zaštitu okoliš i energiju regije Emilia – Romagna (ARPAE), Grad Udine, Grad Cervia, Društvo za oblikovanje održivog razvoja (DOOR) te Šibensko-kninska županija. Ukupni proračun projekta je 2.223.870 eura dok je za projektne aktivnosti Grada Vodice osigurano 112.900 eura od čega je 95.965 eura odnosno 85 % sufinancirano iz ERDF-a te kroz program INTERREG V-A Italija-Hrvatska 2014-2020, a 16.935 eura odnosno 15 % sufinancira Grad Vodice.

Grad Vodice osim ostvarenja ciljeva projekta u suradnji s ostalim partnerima, mora izraditi Plan prilagodbe klimatskim promjenama koji će upravi Grada poslužiti kao platforma za održivi razvoj te osigurati bolju prilagodbu lokalne sredine na nepovoljne učinke klimatskih promjena. Planom se trebaju obuhvatiti svi relevantni utjecaji klimatskih promjena, prvenstveno poplave i erozija obale uslijed porasta razine mora i valne agitacije, pojave ekstremnih olujnih udara kiša i poplava uslijed promjene hidrološkog režima te pojavu požara, suša i toplinskih valova uslijed poraste temperature kao i svi ostali učinci nastali promjenom klime koji prijete održivom razvoju Grada Vodice.¹⁸¹ Plan prilagodbe klimatskim promjenama je trenutno u izradi a u veljači 2020. godine nakon Venecije, Splita i Cerviee, radionica projekta održala se i u

¹⁸⁰ <http://mc-faustvrancic.com/>, dostupno on-line 20.04.2020.

¹⁸¹ <http://www.grad-vodice.hr/komunalni-sustav-i-graditeljstvo/projekti/adriadapt>, dostupno on-line 20.04.2020.

Vodicama. Tijekom radionice su se predstavile strategije, mogući izazovi i rješenja prilikom planiranja lokalne prilagodbe na očekivane klimatske promjene.¹⁸²

- Sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda aglomeracije Vodice – Srima - Tribunj

Projekt izgradnje sustava odvodnje odnosno kanalizacijske mreže i vodovoda izvodi se u dvije faze. U prvoj je fazi, predviđena izgradnja tri crpne stanice, dvije u Vodicama a jedna u Tribunju, pročišćivač otpadnih voda u Vodicama te primarna kanalizacijska mreža dijela Vodica i dijela Tribunja kao i sanaciju vodovoda.¹⁸³ Druga faza obuhvaća izgradnju sekundarne kanalizacijske mreže odnosno ostatka Vodica, Tribunja te cijele Srime dok Prvić više nije dio II. faze projekta već je dio dugoročnog plana. Nositelj projekta je Vodovod i odvodnja Šibenik.¹⁸⁴ Prije provođenja projekta oko 29 % stanovnika Grada Vodica bilo je priključeno na kanalizacijsku mrežu te nije postojao adekvatan sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda što je predstavljalo ugrozu za onečišćenje mora te je utjecalo na niži sanitarni standard stanovnika Grada. Provedba projekta predviđena je za razdoblje 2015.-2018. godine, prva faza je provedena te su ostvareni njeni ciljevi dok je druga faza još u provedbi.¹⁸⁵

Ukupna vrijednost projekta (s PDV-om) iznosi 143.277.528 kn, prihvatljivi troškovi projekta iznose 114.622.022 kn od čega EU sufinancira ovaj projekt s 73 % odnosno 84.646.066 kn bespovratnih sredstava dok je preostali iznos od 22.028.875 kn pokriven nacionalnim sredstvima. U iznosu pokrivenom nacionalnim sredstvima Ministarstvo zaštite okoliša i energetike sudjelovalo je sa 40 % kao i Hrvatske vode dok su Grad Vodice (14.14 %) i Općina Tribunj sudjelovali sa 20 %. U 2016. godini pokrenut je postupak faziranja projekata koji omogućava financiranje velikih infrastrukturnih projekata kroz dvije financijske perspektive, u ovom slučaju 2007.-2013. i 2014.-2020. godine.¹⁸⁶ Ukupni prihvatljivi troškovi prve faze projekta iznosili su 30.388.037,00 kn dok je EU sufinancirala 22.440.956,00 kn odnosno 73 % kroz OP Zaštita okoliša¹⁸⁷, a prihvatljivi troškovi druge faze iznosili su 84.233.985,37 kn te je

¹⁸² <http://www.grad-vodice.hr/novosti/2020/iv-radionica-adriaadapta-u-vodicama>, dostupno on-line 20.04.2020.

¹⁸³ <https://www.voda.hr/hr/eu/vodice-tribunj-srima>, dostupno on-line 20.04.2020.

¹⁸⁴ <http://www.vodovodsib.hr/portfolio-item/aglomeracije/>, dostupno on-line 20.04.2020.

¹⁸⁵ <https://www.voda.hr/hr/eu/vodice-tribunj-srima>, dostupno on-line 20.04.2020.

¹⁸⁶ Ibidem

¹⁸⁷ https://mzoe.gov.hr/UserDocImages/NASLOVNE%20FOTOGRAFIJE%20I%20KORI%C5%A0TENI%20LOGOTIP%20OVI/doc/projekt_vodice.pdf, dostupno on-line 20.04.2020.

62.205.110,15 kn odnosno 73 % sufinancirano sredstvima iz ERDF-a kroz OP Konkurentnost i kohezija i kroz prioritetnu os Zaštita okoliša i održivost resursa¹⁸⁸.

- Obilaznica Grada Vodica

Izgradnja zaobilaznice najveći je prometno infrastrukturni projekt na vodičkom dijelu jadranske magistrale od 1963. godine. Vrijednost projekta je 68.914.821,00 kn od čega je 85% odnosno 58.577.597,00 kn financirano EU sredstvima kroz OP Promet i OP Konkurentnost i kohezija dok su ostatak financirale Hrvatske ceste koje su i nositelj projekta. Implementacija projekta započela je 2015. dok je izgradnja ceste trajala od kraja 2016. do svibnja 2017. godine.¹⁸⁹

Cilj izgradnje prometnice je rasterećenje prometa u Gradu Vodice, prvenstveno tijekom turističke sezone. Projektom se tranzitni promet odvojio od lokalnog što je dovelo do veće prometne sigurnosti u Gradu. Projektom se omogućuje i bolja prometna povezanost.¹⁹⁰

- Sanacija i zatvaranje odlagališta neopasnog otpada „Leć“

Na odlagalište „Leć“ u Gradu Vodice otpad se odlagao od 1988. do veljače 2016. godine kada je odlagalište zatvoreno. Radovi na sanaciji odlagališta provedeni su u razdoblju 01.12.2017.-11.12.2019. a obuhvaćali su premještanje postojećeg otpada i formiranje tijela odlagališta, prekrivanje otpada završnim brtvenim slojem, izgrađen je sustav pasivnog otplinjavanja sa biofilterima, sustav odvodnje oborinskih voda i ograda te je izvedeno krajobrazno uređenje odlagališta. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 16.239.667,91 kn, a prihvatljivi troškovi su iznosili 15.019.267,91 kn od čega je 85 % odnosno 12.766.377,72 kn osigurano iz KF 2014.-2020. dok je razliku između ukupnih i prihvatljivih troškova osigurao Grad Vodice.

Kod izvođenja projekta Posredničko tijelo 1 bilo je MZOE, Posredničko tijelo 2 Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost a korisnik je bio Grad Vodice. Tijekom provedbe projekta u Gradu su provedene aktivnosti promidžbe i vidljivosti kroz plakate i letke kojima su ljudi informirani o projektu ali i o odgovornom gospodarenju otpadom. Cilj projekta bio je sanacija zatvorenog, neusklađenog odlagališta odnosno eliminiranje negativnih učinaka odlaganja otpada te zaštita podzemnih i površinskih voda, tla, ljudskog zdravlja i okoliša u cjelini kao i

¹⁸⁸ <https://strukturnifondovi.hr/popis-projekata/sustav-odvodnje-i-prociscavanja-otpadnih-voda-aglomeracije-vodice-tribunj-srima-faza-ii/>, dostupno on-line 20.04.2020.

¹⁸⁹ <https://mmpi.gov.hr/print.aspx?id=18706&url=print>, dostupno on-line 20.04.2020.

¹⁹⁰ <http://www.grad-vodice.hr/novosti/2017/otvorena-zaobilaznica-grada-vodica>, dostupno on-line 20.04.2020.

regeneracija zemljišta. Sanirana je i površina odlagališta od 2 ha na koju je postavljena zemlja, zasađeno drveće i posađena trava.¹⁹¹

- PRavilnim primjerOM učimo zaštititi okOliš - PROMO

PROMO je zajednički projekt Grada Vodica i Grada Varaždina te Općine Mali Bukovec, Općine Sveti Đurđ, Općine Vidovec, Općine Veliki Bukovec, Grada Varaždinske Toplice koji su dio Varaždinske županije. Grad Varaždin je nositelj projekta čiji je cilj provedbom informativnih i edukativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom razviti svijest građana o važnosti odgovornog postupanja s komunalnim otpadom te sprečavanju njegovog nastanka što će pridonijeti ostvarenju strateških ciljeva u sektoru održivog gospodarenja otpadom na lokalnoj razini. Glavni moto projekta je „Nema više kantice za sve“ jer na području provedbe projekta nema više bacanja otpada u jedan spremnik, za svaku vrstu otpada namijenjen je zaseban spremnik.¹⁹² U Gradu Vodicama svako kućanstvo ima zasebne spremnike za miješani komunalni otpad i spremnike za korisni otpad u koji se odlažu plastika, papir i metal te posebne vrećice za staklo i tekstil. U sklopu projekta izrađene su brošure, letci i promotivna videa kako bi se građanstvo educiralo o pravilnom odlaganju otpada.¹⁹³

Ukupna vrijednost projekta je 1.200.000,00 kn a 85 % odnosno 1.020.000,00 kn sufinancirano je iz KF. Projekt se provodio u razdoblju od 9. srpnja 2018. do 9. ožujka 2020. godine. Aktivnosti u projektu namijenjene su građanima i turistima, ali i djeci. Informativne letke i brošure ali i didaktičke igračke i bojanke u sklopu projekta dijelili su se djeci u vrtiću i školi u Vodicama. Nagrađivana su i ona domaćinstva sa najmanje proizvedenog komunalnog otpada u drugoj polovici 2019. godine te je njih 120 nagrađeno kišobranom sa logom projekta.¹⁹⁴

- Nove mogućnosti

Ukupna vrijednost projekta „Nove mogućnosti“ je 2.040.220,00 kn i sufinanciran je u stopostotnom iznosu sredstvima iz ESF-a kroz OP Učinkoviti ljudski potencijali i u okviru Poziva za dostavu projektnih prijedloga “Zaželi-Program zapošljavanja žena”. Vrijeme provedbe projekta je od 5. studenog 2018. godine do 5. svibnja 2021. godine. Partneri u projektu su Gradsko društvo Crveni križ Vodice, Područni ured Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

¹⁹¹ <http://www.grad-vodice.hr/komunalni-sustav-i-graditeljstvo/projekti/sanacija-i-zatvaranje-odlagalista-neopasnog-otpada-lec-grad-vodice>, dostupno on-line 20.04.2020.

¹⁹² <https://varazdin.hr/promo/>, dostupno on-line 20.04.2020.

¹⁹³ <https://varazdin.hr/promo/promo-tiskani-i-medijski-sadrzaji/>, dostupno on-line 20.04.2020.

¹⁹⁴ <http://www.grad-vodice.hr/novosti/2020/projekt-promo-u-osnovnoj-skoli-vodice>, dostupno on-line 20.04.2020.

Šibenik i Centar za socijalnu skrb Šibenik. Strateška područja projekta su obrazovanje i cjeloživotno učenje, zapošljavanje i pristup zapošljavanju te skrb o starijim osobama. Ovim projektom će se obuhvatiti nezaposlene žene s najviše srednjoškolskim obrazovanjem u dobi od 40 do 59 godina pri čemu će se prednost dati starijima od 50 godina, a koje će obavljati uslugu pružanja pomoći krajnjim korisnicima, te će pri kraju isteka ugovora dobiti mogućnost daljnjeg osposobljavanja čime bi imale mogućnost i dalje ostati aktivne na tržištu radne snage. Na taj način će žene osnažiti svoj radni potencijal i dobiti mogućnost novog zaposlenja čime se smanjuje ukupna nezaposlenost i utječe na smanjenje rizika od siromaštva. Projekt osigurava izvaninstitucionalnu skrb i pruža krajnjim korisnicima ostanak u vlastitom domu čime se pridonosi dostojanstvu življenja starijih osoba i osoba u nepovoljnom položaju, poboljšava kvalitete života i socijalna uključenost.¹⁹⁵

Besplatna socijalna usluga omogućena je starijim osobama, osobama s invaliditetom i osobama koje žive u nepovoljnim životnim uvjetima te imaju prebivalište u Gradu Vodicama. Pomoć uključuje pomoć u dostavi namirnica, pripremi obroka, održavanju čistoće prostora, pomoć kod oblačenja i sl..¹⁹⁶ Kroz projekt će se zaposliti 179 nezaposlenih te pružiti pomoć 835 starijih i osoba u nepovoljnom položaju.¹⁹⁷ Udruzi OTOK na Prviću u veljači 2020. dodijeljeno je 1.282.242,36 kn bespovratnih sredstava financiranih u stopostotnom iznosu iz ESF-a u okviru OP Učinkoviti ljudski potencijali za projekt „Zaželi za otok Prvić“. U sklopu projekta zaposleno je 7 osoba, među kojima i 5 gerontodomačica koje će brinuti o starijima i nemoćnim stanovnicima otoka Prvića.¹⁹⁸

- HERA

Projektom se razvija zajednička prekograničnu platforma za upravljanje i promociju održivog turizma na jadranskom području baziranog na zajedničkom kulturnom naslijeđu. Kroz projekt se izradio zajednički Akcijski plan turističke valorizacije jadranskog kulturnog naslijeđa i kreiranje zaštitnog znaka („trademark“) „Jadranska kulturno turistička destinacija – HERA“ pod kojim se promovira cijelo područje uključeno u projekt. U projektu uz Šibensko-kninsku

¹⁹⁵ <http://www.grad-vodice.hr/kultura-drustvo-i-socijalna-skrb/projekt-nove-mogucnosti>, dostupno on-line 21.04.2020.

¹⁹⁶ <http://www.grad-vodice.hr/assets/files/zazeli/poziv-zazeli.pdf>, dostupno on-line 21.04.2020.

¹⁹⁷ <http://www.esf.hr/u-okviru-poziva-zazeli-u-vodicama-potpisani-novi-ugovori/>, dostupno on-line 21.04.2020.

¹⁹⁸ <https://www.infovodice.com/aktualno/vijesti/13857-potpisani-ugovori-iz-europskog-socijalnog-fonda-za-projekt-udruge-otok-zazeli-za-otok-prvic-osigurano-1-282-000-kuna.html>, dostupno on-line 21.04.2020.

županiju sudjeluje još 18 projektnih partnera iz Italije, Grčke, Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije, Crne Gore i Albanije.¹⁹⁹

U sklopu projekta Šibensko-kninska županija provodila je dvije aktivnosti. Prva se odnosila na istraživanje, konzervaciju i turističku valorizaciju liburnsko–rimskog naselja na tjemenu brda Velika Mrdakovica gdje je arheološkim iskapanjima otkriveno sedamnaest prostorija i veliki ogradni bedem, postavljena je solarna rasvjeta, kamere i teleskop na samom lokalitetu, izrađen je pješačko-biciklistički put koji povezuje antičko naselje s nekropolom na padini brda i rimskom cisternom u podnožju, postavljene su info table te je kreiran jedinstveni arheološki lokalitet na kojem se dva puta godišnje održavaju Bakanalije, povijesni prikaz života ovog područja prije 2000 godina. Drugi dio aktivnosti odnosio se na stvaranje županijske turističke rute „Voda – moćna stvarateljica povijesti“ čiji su dio osim Velike Mrdakovice i druge kulturne atrakcije snažno obilježene vodom. Ruta je dobila svoju kartu i knjižicu te promotivni video a predstavljena je i na različitim turističkim sajmovima. Ruta je dobila oznaku HERA koja garantira visokokvalitetnu ponudu kulturnog turizma. Projekt se provodio od studenog 2013. do studenog 2016. godine. Ukupna vrijednost radova u Šibensko-kninskoj županiji iznosila je 272.109 eura, od čega je EU financirala 85 % odnosno 231.292,65 eura u sklopu IPA Programa jadranske prekogranične suradnje (IPA Adria).²⁰⁰

5.2. Utjecaj korištenja sredstava EU fondova na razvoj Grada Vodica

Iz sve navedenog vidimo kako je Grad kroz godine iskoristio više od 100 milijuna kuna, povlačeći novac direktno kao nositelj projekta i indirektno kao jedan od projektnih partnera. Iz navedenog vidimo kako Grad Vodice nije nositelj projekta zaobilaznice, kanalizacijske mreže, PROMO, ADRIADAPT i HERA projekata, već je Grad u tim projektima projektni partner ili samo jedan od korisnika. Iako kod njihova provođenja Grad nije nositelj oni kao i ostali projekti čiji je Grad nositelj imaju veliki utjecaj na razvoj Grada. Projekti u kojima je Grad Vodice nositelj su MC Faust Vrančić, Sanacija i zatvaranje odlagališta neopasnog otpada Leć te Nove mogućnosti. Korištenje sredstava iz EU fondova Gradu Vodicama omogućila su turistički razvoj ali i razvoj infrastrukture, prilagodbu klimatskim promjenama, poboljšanje zdravlja građana, zaštitu okoliša, veću zaposlenost, skrb o starijim i nemoćnim osobama te socijalnu uključenost.

¹⁹⁹ <http://www.rra-sibenik.hr/projekti/hera-odrzivo-turisticko-upravljanje-jadranskom-bastinom/1.html>, dostupno on-line 21.04.2020.

²⁰⁰ <http://www.grad-vodice.hr/novosti/2016/untitled-resource4>, dostupno on-line 20.04.2020.

Prvi EU projekt proveden u Gradu Vodice je izgradnja MC Faust Vrančić na otoku Prviću. Projekt je sufinanciran kroz program IPA III-C sa 73 % ukupne vrijednosti projekta. Utjecaj MC Faust Vrančić vidljiv je prvenstveno kroz revitalizaciju otoka Prvića ali i razvijanje Grada Vodica. Izgradnjom MC proširila se turistička ponuda Grada i otoka zbog čega je sve veći broj gostiju na otoku ali i u Vodicama. Uz proširenje turističke ponude MC je utjecao i na razvoj poduzetništva a kroz to i stvaranje radnih mjesta. Projekt HERA također je financiran kroz program IPA Adria ali sa 85 %. Iako u projektu HERA Grad Vodice nije nositelj projekta već samo jedan od sudionika kao dio Šibensko-kninske županije, projekti imaju utjecaj na razvoj Vodica. Oznaka HERA utječe na razvoj Vodica čija je Velika Mrdakovica dio rute Voda – moćna stvarateljica povijesti jer je Velika Mrdakovica područje koje čini turističku ponudu Vodica a projekt je omogućio uređenje lokaliteta za posjećivanje a time i njegov razvoj.

Projekti provedeni u posljednje dvije godine PROMO i Sanacija i zatvaranje odlagališta neopasnog otpada Leć sufinancirani su sa 85 % iz KF. Zajednički cilj im je edukacija građana o pravilnom odlaganju otpada a razlikuju se po tome što je kod projekta PROMO edukacija građana o pravilnom odlaganju otpada primarna aktivnost dok je kod projekta sanacije primarna bila sanacija. Cilj edukacije građana ostvaren je izradom letaka, brošura i promotivnih videa sa uputama o pravilnom razvrstavanju otpada. Sanacijom odlagališta Leć ostvareni su ciljevi eliminiranja negativnih aspekata odlaganja otpada te zaštita okoliša ali i zdravlja ljudi. Projekt čiji su ciljevi također zaštita okoliša i očuvanje zdravlja ljudi je projekt izgradnje kanalizacijske mreže Vodice-Srima-Tribunj. Projekt se provodi kroz dvije faze, prva faza je završena i njezini ciljevi su ostvareni dok je druga faza u provedbi. Projekt je velik te je sufinanciran kroz dva financijska razdoblja odnosno kroz OP Zaštita okoliša 2007.-2013. te OP Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. kroz prioritetnu os Zaštita okoliša i održivost resursa sa 73 %. Osim očuvanja zdravlja ljudi kroz povećanje sanitarnog standarda te zaštite okoliša kroz jedinstven kanalizacijski sustav bez septičkih jama sa kojima je širenje bakterija lakše utjecaj provedbe projekta je i bolji turistički razvoj jer će kanalizacijski sustav eliminirati konstantne neugodne mirise na koje se turisti u Gradu često žale.

Projekt kojim se ostvaruju nova zapošljavanja i skrb o starijima je projekt Nove mogućnosti. Projekt je u provedbi te je u stopostotnom iznosu sufinanciran iz ESF-a kroz OP Učinkoviti ljudski potencijali i u okviru Poziva za dostavu projektnih prijedloga “Zaželi-Program zapošljavanja žena”. Kroz projekt će se s jedne strane ostvariti zapošljavanje i edukacija nezaposlenih žena starijih od 50 godina ali i izvaninstitucionalna skrb starijima i osobama u nepovoljnom položaju. Projekt Zaželi za otok Prvić također je ostvaren u okviru Poziva za

dostavu projektnih prijedloga “Zaželi-Program zapošljavanja žena” te u stopostotnom financiran iz ESF-a kroz OP Učinkoviti ljudski potencijali. Kroz projekt se također ostvaruju zapošljavanje i skrb o starijim i osobama u nepovoljnom položaju. Kako je i ranije navedeno otok Prvić spada pod Grad Vodice i na otoku su provedena dva projekta sufinancirana iz EU fondova a to su projekt MC Faust Vrančić i Zaželi za otok Prvić zajedničke vrijednosti veće od 8 milijuna kuna. Projekti imaju veliki utjecaj na razvoj samog otoka, ali i Grada. Projekt Zaželi za otok Prvić utječe na razvoj samog otoka prvenstveno kroz stvaranje novih radnih mjesta.

Projekt Adriadapt je projekt u provedbi u kojemu je Grad Vodice pilot područje lokalne sredine za koji će se utvrditi mjere prilagodbe klimatskim promjenama odnosno Grad mora izraditi Plan prilagodbe klimatskim promjenama koji će upravi Grada poslužiti kao platforma za održivi razvoj te osigurati bolju prilagodbu lokalne sredine na nepovoljne učinke klimatskih promjena koji prijete održivom razvoju Grada kao što su poplave, suše, požari i dr.. Projekt je 85 % sufinanciran iz ERDF-a te kroz program INTERREG V-A Italija-Hrvatska 2014-2020.

6. ZAKLJUČAK

Analiza provedena u radu ukazuje na značajan utjecaj novca iz EU fondova na razvojne projekte Grada Vodice, Republike Hrvatske, ali i homogeni razvoj cijele Unije. Iako je RH jedna od zemalja koja najslabije koristi fondove njihov utjecaj je pozitivan i omogućio je razvoj RH na mnogim područjima, a takav efekt ima u cijeloj EU. Kroz više od 100 milijuna kuna koje su iskorištene fondovi su Gradu Vodicama omogućili poboljšan razvoj turizma koji je glavna gospodarska grana u Gradu, ali i život građana kroz veću zaposlenost, socijalnu uključenost, brigu o starijima, bolju infrastrukturu.

Fondovi su glavni financijski instrumenti sa kojima se ostvaruje razvoj Unije. Razlikujemo program IPA koji je dostupan državama kandidatkinjama za članstvo kojima omogućava razvojno usklađivanje sa Unijom i lakše korištenje sredstava nakon ulaska u Uniju i ESI fondove koji čine glavne fondove Unije. Ukupna alokacija sredstava ESI fondova 2014.-2020. iznosi 454 milijardi eura koji se ulažu u više od 500 programa od čega je alokacija u RH iznosila 10.676 milijardi eura.

Za sastavljanje OP kroz koje se provode projekti i troše sredstva fondova odgovorne su članice pa je tako RH kroz dva razdoblja, 2007.-2013. i 2014.-2020. imala osam OP različitih područja provedbe, kohezijska politika, prometna, okolišna infrastruktura, razvoj ljudskih potencijala, ruralni razvoj i ribarstvo a iskorištenost sredstava u razdoblju 2014.-2020. koje još traje je mala zbog činjenice da razdoblje još traje i projekti nisu završeni, ali i problema sa projektnim prijavama koje su komplicirane i negativan su aspekt fondova. Kohezijskom politika koju čine EFRR, ESF i KF ostvaruje regionalna odnosno investicijska politika Unije čiji su ciljevi razvoj i poboljšanje života građana Unije te je temeljni aspekt Unije koji čini trećinu njena proračuna. Kohezijska politika, fondovi i OP te strateški dokumenti u programskom razdoblju 2014.-2020. svojim radom podržavaju provedbu strategije Europa 2020 čiji se ciljevi temelje na održivom, pametnom i uključivom razvoju.

LITERATURA

Knjige i stručni članci:

1. Cerovac M. i suradnici (2010.): Europska unija, Mate d.o.o., Zagreb
2. Craig, Paul, de Búrca, Gráinne (1998.): EU Law: Text, Cases, and Materials, Oxford University Press, Oxford
3. Čapeta T. (2010.): Europska unija po Lisabonskom ugovoru, Hrvatska i komparativna javna uprava, god. 10., br. 1.
4. Devčić A. (2014.): Regionalne razvojne agencije i njihova uloga u financiranju i potpori razvoju/Start-up priručnik za strateški razvoj poduzetništva, Veleučilište u Požegi, Požega
5. Đerda D. (2007.): Institucionalni ustroj izvršne i upravne vlasti u Europskoj uniji, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 28, no. 7
6. Gelo R. (2014.): Proces pristupanja Hrvatske Europskoj uniji i strukturni fondovi u EU, Civitas Crisiensis, vol. 1, no. 1
7. Kesner-Škreb M. (2007.): Institucije Europske unije, Financijska teorija i praksa, vol. 31, no. 1
8. Maletić I. i suradnici (2016.): EU projekti – od provedbe do realizacije, TIM4PIN d.o.o., Zagreb
9. Mangenot M. (2010.): Lisabonski ugovor i nove institucije Europske Unije, Politička misao, vol. 47, no. 1
10. Omejec J. (2008.): Vijeće Europe i Europska unija: Institucionalni i pravni okvir, Novi informator d.o.o., Zagreb
11. Vojnović M. (2008.): Strukturni fondovi Europske Unije i IPA, Hrvatska i komparativna javna uprava, vol. 8, no. 2

Web stranice i publikacije:

12. Europska Komisija (2010.): Strategija Europa 2020., Bruxelles, <https://strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/2017/03/Strategija-EUROPA-2020.-hr.pdf>, dostupno on-line 10.04.2020.
13. Europska Komisija (2015.): Europski strukturni i investicijski fondovi za razdoblje 2014.-2020. – službeni tekstovi i komentari, Bruxelles, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_hr.pdf, dostupno on-line 25.03.2020.

14. HGK, Ususret fondovima Kohezijske politike u Hrvatskoj, drugo izdanje, http://arhiva.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Documents/Edukativni%20kutak/Publikacije/web_publicacija_kohezija_2013.pdf, dostupno on-line 25.03.2020.
15. <http://mc-faustvrancic.com/>, dostupno on-line 20.04.2020.
16. <http://mjere.hr/>, dostupno on-line 01.04.2020.
17. http://www.esf.hr/%EF%BB%BFobjavljena-trideset-i-druga-odluka-o-financiranju-projekata-u-sklopu-esf-poziva-zazeli-program-zaposljavanja-zena/?fbclid=IwAR33_iU4mbO1DAbvxf41k3w8a9piCZawRwUX6brS0eGa4KiXq0L7wv6yBuU, dostupno on-line 16.04.2020.
18. <http://www.esf.hr/u-okviru-poziva-zazeli-u-vodicama-potpisani-novi-ugovori/>, dostupno on-line 21.04.2020.
19. <http://www.eu-projekti.info/portal/vrste-projekata-koji-se-financiraju-iz-eu-fondova>, dostupno on-line 25.03.2020.
20. http://www.grad-vodice.hr/assets/files/strategija-razvoja/strategija_razvoja_grada_vodica_web.pdf, str. 11.-13., dostupno on-line 20.04.2020.
21. <http://www.grad-vodice.hr/assets/files/zazeli/poziv-zazeli.pdf>, dostupno on-line 21.04.2020.
22. <http://www.grad-vodice.hr/komunalni-sustav-i-graditeljstvo/projekti/sanacija-i-zatvaranje-odlagalista-neopasnog-otpada-lec-grad-vodice>, dostupno on-line 20.04.2020.
23. <http://www.grad-vodice.hr/komunalni-sustav-i-graditeljstvo/projekti/adriadapt>, dostupno on-line 20.04.2020.
24. <http://www.grad-vodice.hr/kultura-drustvo-i-socijalna-skrb/projekt-nove-mogucnosti>, dostupno on-line 21.04.2020.
25. <http://www.grad-vodice.hr/novosti/2016/untitled-resource4>, dostupno on-line 20.04.2020.
26. <http://www.grad-vodice.hr/novosti/2017/otvorena-zaobilaznica-grada-vodica>, dostupno on-line 20.04.2020.
27. <http://www.grad-vodice.hr/novosti/2020/iv-radionica-adriaadapta-u-vodicama>, dostupno on-line 20.04.2020.
28. <http://www.grad-vodice.hr/novosti/2020/projekt-promo-u-osnovnoj-skoli-vodice>, dostupno on-line 20.04.2020.
29. <http://www.lmh.hr/leader-clld/clld>, dostupno on-line 01.04.2020.

30. <http://www.lmh.hr/o-nama>, dostupno on-line 01.04.2020.
31. <http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/o-europskoj-uniji/iz-povijesti/>, dostupno on-line 15.03.2020.
32. <http://www.rra-sibenik.hr/projekti/hera-odrzivo-turisticko-upravljanje-jadranskom-bastinom/1.html>, dostupno on-line 21.04.2020.
33. <http://www.terra-liburna.hr/sto-je-lag/>, dostupno on-line 01.04.2020.
34. <http://www.vodovodsib.hr/portfolio-item/aglomeracije/>, dostupno on-line 20.04.2020.
35. <http://www.vus.hr/?clanci=zapoceli-radovi-na-izgradnji-studentskog-doma-palacin!&id=152>, dostupno on-line 16.04.2020.
36. https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/hr/, dostupno on-line 15.03.2020.
37. https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7033/hr/, dostupno on-line 15.03.2020.
38. https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/organisational-structure/how-commission-organised_hr, dostupno on-line 15.03.2020.
39. https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/what-european-commission-does/strategy-and-policy_hr, dostupno on-line 15.03.2020.
40. https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development_hr, dostupno on-line 01.04.2020.
41. https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/future-cap_hr, dostupno on-line 01.04.2020.
42. https://ec.europa.eu/info/political-leadership_hr, dostupno on-line 15.03.2020.
43. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/instruments/overview_en, dostupno on-line 20.04.2020.
44. https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/, dostupno on-line 15.03.2020.
45. https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/2021_2027/, dostupno on-line 25.03.2020.
46. https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/cohesion-fund/, dostupno on-line 01.04.2020.
47. https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/erdf/, dostupno on-line 01.04.2020.
48. https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/ipa/how/, dostupno on-line 20.04.2020.
49. https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/social-fund/, dostupno on-line 20.04.2020.
50. https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/solidarity-fund/, dostupno on-line 01.04.2020.

51. https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/solidarity-fund/covid-19, dostupno on-line 12.07.2020.
52. https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/newsroom/news/2018/05/29-05-2018-regional-development-and-cohesion-policy-2021-2027, dostupno on-line 25.03.2020.
53. https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/glossary/c/cohesion-policy, dostupno on-line 25.03.2020.
54. https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/glossary/e/ex-ante-conditionalities, dostupno on-line 25.03.2020.
55. https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/history/, dostupno on-line 25.03.2020.
56. https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/investment-policy/, dostupno on-line 25.03.2020.
57. https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/investment-policy/esif-contribution/, dostupno on-line 25.03.2020.
58. https://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/hr/funding/financial-management/, dostupno on-line 25.03.2020.
59. https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/thefunds/doc/interventions_since_2002.pdf, dostupno on-line 01.04.2020.
60. https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/thefunds/doc/interventions_since_2002.pdf, dostupno on-line 25.03.2020.
61. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=legissum:4301858>, dostupno on-line 15.03.2020.
62. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=legissum:ai0033>, dostupno on-line 15.03.2020.
63. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=legissum:ai0033>, dostupno on-line 15.03.2020.
64. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=legissum:xy0012>, dostupno on-line 15.03.2020.
65. https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/enhanced_cooperation.html, dostupno on-line 15.03.2020.
66. <https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/eurojust.html>, dostupno on-line 15.03.2020.
67. https://europa.eu/european-union/about-eu/countries_hr, dostupno on-line 15.03.2020.

68. https://europa.eu/european-union/about-eu/funding-grants_hr, dostupno on-line 15.03.2020.
69. https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/council-eu_hr, dostupno on-line 15.03.2020.
70. https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/court-justice_hr, dostupno on-line 15.03.2020.
71. https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-commission_hr, dostupno on-line 15.03.2020.
72. https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-central-bank_hr, dostupno on-line 15.03.2020.
73. https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies_hr#druge-institucije-i-tijela-eu-a, dostupno on-line 15.03.2020.
74. https://hrvatske-ceste.hr/en/eu_projects/project_stages/1-izgradnja-zaobilaznice-gradavodica-2-faza, dostupno on-line 20.04.2020.
75. https://hrvatske-ceste.hr/en/eu_projects/project_stages/4-izgradnja-zaobilaznice-gradavodica-1-faza, dostupno on-line 20.04.2020.
76. <https://mmpi.gov.hr/print.aspx?id=18706&url=print>, dostupno on-line 20.04.2020.
77. https://mzoe.gov.hr/UserDocsImages/NASLOVNE%20FOTOGRAFIJE%20I%20KORI%20C5%A0TENI%20LOGOTIPOVI/doc/projekt_vodice.pdf, dostupno on-line 20.04.2020.
78. <https://projekti.hr/hr/program-financiranja/interreg>, dostupno on-line 20.04.2020.
79. <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/eu-fondovi/financijsko-razdoblje-eu-2014-2020/sporazum-o-partnerstvu/323>, dostupno on-line 10.04.2020.
80. <https://ruralnirazvoj.hr/financijski-instrumenti-za-ruralni-razvoj/mreza-partnera-i-kontakti/#apprrr>, dostupno on-line 01.04.2020.
81. <https://ruralnirazvoj.hr/program/>, dostupno on-line 01.04.2020.
82. <https://skolazazivot.hr/>, dostupno on-line 16.04.2020.
83. <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/>, dostupno on-line 16.04.2020.
84. <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-ucinkoviti-ljudski-potencijali-2014-2020/>, dostupno on-line 16.04.2020.
85. <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-konkurentnost-i-kohezija/>, dostupno on-line 16.04.2020.

86. <https://strukturfondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-za-pomorstvo-i-ribarstvo-2014-2020/>, dostupno on-line 16.04.2020.
87. <https://strukturfondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/program-ruralnog-razvoja-2014-2020/>, dostupno on-line 16.04.2020.
88. <https://strukturfondovi.hr/eu-fondovi/eu-fondovi-2007-2013/>, dostupno on-line 01.04.2020.
89. <https://strukturfondovi.hr/eu-fondovi/pretpristupni-fondovi-2/>, dostupno on-line 20.04.2020.
90. <https://strukturfondovi.hr/eu-fondovi/programi-unije/>, dostupno on-line 16.04.2020.
91. <https://strukturfondovi.hr/eu-projekti/panonski-drveni-centar-kompetencija-pdck/>, dostupno on-line 16.04.2020.
92. <https://strukturfondovi.hr/eu-projekti/sanacija-odlagalista-neopasnog-otpada-trebez-samobor/>, dostupno on-line 16.04.2020.
93. <https://strukturfondovi.hr/financijski-pregled-eu-fondova/>, dostupno on-line 01.04.2020.
94. <https://strukturfondovi.hr/kreativna-europa-creative-europe/>, dostupno on-line 20.04.2020.
95. <https://strukturfondovi.hr/popis-projekata/sustav-odvodnje-i-prociscavanja-otpadnih-voda-aglomeracije-vodice-tribunj-srima-faza-ii/>, dostupno on-line 20.04.2020.
96. <https://strukturfondovi.hr/program-za-konkurentnost-poduzetnistva-i-msp-a-cosme-programme-for-the-competitiveness-of-enterprises-smes/>, dostupno on-line 20.04.2020.
97. <https://strukturfondovi.hr/zdravlje-za-rast-treci-visegodisnji-program-djelovanja-eu-na-podrucju-zdravstva-za-razdoblje-2014-2020/>, dostupno on-line 20.04.2020.
98. <https://varazdin.hr/promo/>, dostupno on-line 20.04.2020.
99. <https://varazdin.hr/promo/promo-tiskani-i-medijski-sadrzaji/>, dostupno on-line 20.04.2020.
100. <https://www.apprrr.hr/pomorstvo-i-ribarstvo/>, dostupno on-line 16.04.2020.
101. <https://www.apprrr.hr/ruralni-razvoj/>, dostupno on-line 16.04.2020.
102. <https://www.consilium.europa.eu/hr/council-eu/>, dostupno on-line 15.03.2020.
103. <https://www.consilium.europa.eu/hr/council-eu/configurations/>, dostupno on-line 15.03.2020.
104. <https://www.consilium.europa.eu/hr/meetings/european-council/2020/07/17-21/>, dostupno on-line 29.07.2020.

105. <https://www.eca.europa.eu/hr/Pages/MissionAndRole.aspx>, dostupno on-line 16.04.2020.
106. <https://www.eca.europa.eu/hr/Pages/Structure.aspx>, dostupno on-line 16.04.2020.
107. <https://www.eu-projekti.info/6-najvaznijih-strateskih-dokumenata-za-esi-fondove/#>, dostupno on-line 10.04.2020.
108. <https://www.eu-projekti.info/analiza-iskoristenosti-fondova-eu-2/#>, dostupno on-line 01.04.2020.
109. <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2013-ESI-Fondovi.pdf>, dostupno on-line 01.04.2020.
110. <https://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2018/05/2014-Programi-Unije.pdf>, dostupno on-line 20.04.2020.
111. <https://www.eu-projekti.info/europska-unija/o-europskoj-uniji/#>, dostupno on-line 15.03.2020.
112. <https://www.eu-projekti.info/europska-unija/tijela-europske-unije/#>, dostupno on-line 15.03.2020.
113. https://www.europarl.europa.eu/pdf/divers/HR_EP%20brochure.pdf, dostupno on-line 15.03.2020.
114. <https://www.hbor.hr/eu-fondovi-zakonodavni-okvir/>, dostupno on-line 16.07.2020.
115. <https://www.infovodice.com/aktualno/vijesti/13857-potpisani-ugovori-iz-europskog-socijalnog-fonda-za-projekt-udruge-otok-zazeli-za-otok-prvic-osigurano-1-282-000-kuna.html>, dostupno on-line 21.04.2020.
116. <https://www.poslovnih.hr/domace/faust-vrancic-povukao-gotovo-milijun-eura-202673>, dostupno on-line 20.04.2020.
117. <https://www.safu.hr/hr/novosti/otvoren-memorijski-centar-faust-vrancic>, dostupno on-line 20.04.2020.
118. <https://www.voda.hr/hr/eu/vodice-tribunij-srima>, dostupno on-line 20.04.2020.
119. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU (2014.): Strukturni instrumenti EU u RH 2007.-2013., Komunikacijska strategija; Zagreb, http://arhiva.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/kako_do_fondova/korak1/uvjeti/strukturniinstrumentieuurh2007.-2013.-komunikacijskastrategija.pdf, dostupno on-line 16.04.2020.

120. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, Planovi i pravila za novo programsko razdoblje 2021.-2027., <https://www.hup.hr/EasyEdit/UserFiles/Petra%20Senti%C4%87/planovi-i-pravila-za-novo-programsko-razdoblje-2021-2027ff.pdf>, dostupno on-line 01.04.2020.
121. Omondi R., Munevar J., Lo Piparo Liljegren C., Nappini F., Soeltenfuss J. (2005.): Vodič kroz fondove Europske Unije, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva, Zagreb; https://udruge.gov.hr/UserDocsImages/UserFiles/File/vodic_kroz_fondove_eu.pdf, dostupno on-line 20.04.2020.
122. Pojmovnik fondova EU, drugo izmijenjeno izdanje, Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU, https://docs.google.com/viewer?url=https%3A%2F%2Fstruktturnifondovi.hr%2Fwp-content%2Fuploads%2F2017%2F06%2FEU_fondovi_1.pdf, dostupno on-line 01.08.2020.
123. Uredba br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=DA>, dostupno on-line 10.04.2020.
124. Uredba o tijelima u sustavima upravljanja i kontrole korištenja EFRR, ESF i KF u vezi s ciljem „Ulaganje u rad i radna mjesta“, NN 107/2014, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_09_107_2070.html, dostupno on-line 20.04.2020.

POPIS TABLICA

Tablica 1.: Programi Unije u programskom razdoblju 2014.-2020.	12
Tablica 2.: Maksimalne stope sufinanciranja u programskom razdoblju 2014.-2020.	19
Tablica 3.: Alokacija IPA i ESI fondova u RH	33
Tablica 4.: Uplaćeni iznosi u proračun RH od 2013. do 2020.	33
Tablica 5.: Iznosi šteta i pomoći koje je RH dobivala iz FSEU	34
Tablica 6.: Glavne razlike strateških dokumenata u programskom razdoblju 2007.-2013. i 2014.-2020.	39
Tablica 7.: Prioriteti i tematski ciljevi strategije Europa 2020	41
Tablica 8.: Iskorištenost sredstava OP RH u programskom razdoblju 2007.-2013.	50
Tablica 9.: Iskorištenost sredstava OP RH u programskom razdoblju 2014.-2020.	51
Tablica 10.: Logička matrica	55